

ธรรมเนียมปฏิบัติในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ศิวพา สิริจามร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2552

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

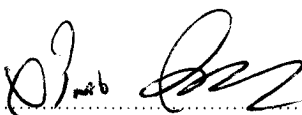
ศิวพา สิริจามร

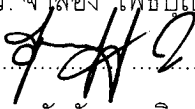
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

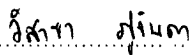
2552

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
ศิวพา สิริจามร
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

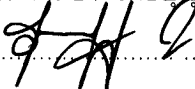
รองศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร. จำลอง โภธิบุญ)

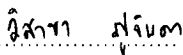
รองศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ดร. วัชชัย ศุภดิษฐ์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ดร. วิสาชา ภูจินดา)

รองศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร. บุญจง ขาวสินธุ์วงศ์)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. จำลอง โภธิบุญ)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. วัชชัย ศุภดิษฐ์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. วิสาชา ภูจินดา)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2552

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
ชื่อผู้เขียน	นางสาวศิวภา สิริจามร
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา	2552

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) วิเคราะห์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยประยุกต์แนวคิดด้านธรรมาภิบาล และ 3) สรุปเป็นบทเรียนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทำการศึกษาโดยการประเมินการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาตามหลักธรรมาภิบาลใน 6 มิติ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา ผู้นำชุมชน และประชาชน สังเกตการณ์การดำเนินงานและผลของการดำเนินงานในพื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักนิติธรรม เทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายและแผนงานมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเสมอภาค 2) หลักคุณธรรม มีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอกเพื่อป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน ให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากรและประชาชน 3) หลักความโปร่งใส มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ให้กับประชาชน และมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชน 4) หลักการมีส่วนร่วม เทศบาลได้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนา รวมทั้งการเฝ้าระวังและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5) หลักความรับผิดชอบ มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา โดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) หลักความคุ้มค่า การบริหารโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ เสียสละและความมุ่งมั่น บุคลากรมีความรู้ ทักษะ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มียุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ การนำเทคโนโลยีมาใช้ สร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีในองค์กร จุดอ่อน ได้แก่ บุคลากรในระดับปฏิบัติงานไม่เพียงพอ นโยบายยังไม่ครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งหมด และโครงสร้างการบริหารยังมีลักษณะเป็นระบบราชการ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าเป็นบางกรณี ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส ได้แก่ พื้นที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยว ความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ข้อจำกัด ได้แก่ เป็นที่ราบเชิงเขา เลียบชายฝั่งทะเล ทำให้ได้รับผลกระทบจากน้ำเสีย และขยะจากพื้นที่ข้างเคียง ประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือ และไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่นำงานไปจ้างต่อได้

บทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นและเสียสละของผู้บริหาร การให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการและตรวจสอบติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกและองค์กรต่าง ๆ

ABSTRACT

Title of Thesis Good Governance in Environmental Management of Local Authority:
A Case Study of Sriracha Municipality, Chonburi

Author Miss Siwapa Sirijamorn

Degree Master of Science (Environmental Management)

Year 2009

The objectives of this research were: 1) to examine environmental management performance of Sriracha Municipality; 2) to analyze environmental management of the municipality by applying the good governance concept; and 3) to conclude lessons learned on environmental governance for other local authorities. The study evaluated environmental performance of Sriracha Municipality in 6 dimensions which are Rule of Law, Virtues, Transparency, Participation, Accountability and Economy. Data were collected by interviewing the municipality's administrators and officers, local communities' leaders and people, observation, and documentary review.

It was found that: 1) Rule of Law: Sriracha Municipality has been listening to the people on rule and regulation issuing. Policies and plans were derived from problems and needs of the people. Enforcement of the rules and regulations was fair; 2) Virtues: There were internal and external audit agencies to prevent corruption. The municipality gave the public a role in monitoring its operations, and promoted morality and ethics among the staff and the people; 3) Transparency: The municipality provided information through the media and opened several channels for opinions and complaints from the people; 4) Participation: The municipality's management involved people in every aspect, encouraged people to participate in decision-making and development processes including in monitoring and conserving natural resources and environment;

5) Accountability; Top administrators and staff had clear responsibilities, quickly responded to the problems by reducing steps in the operation. The budget on environment and quality of life was used efficiently; 6) Economy: The municipality applied the Sufficiency-Economy Philosophy by using resources economically as well as conserving and rehabilitating the local resources. The quality of life of local people was better, with better environment. Internal factors which are the strengths include leaders with good vision and commitment, personal with knowledge, skills, continuous self-development and good cooperation, having environmental strategies, plans and projects, sufficient budget, adopting technology for the management system and creating good culture and values in the organization. The weaknesses are insufficient personnel at the operation level, environmental policies do not cover all issues, and bureaucratic administrative structure causing delayed decision-making in some cases. External factors which are the opportunities include the area is in the economic development area and a source of attraction, and cooperation from community leaders. The threats are the area is a coastal plain along the foot of the hill causing difficulty in controlling wastewater and solid waste from nearby areas, unregistered population do not cooperate, and unable to control the contractors to hire subcontractors.

Lessons for other local authorities are the vision and commitment of the executives, focusing on conserving resources and environment, strengthening communities capacity, promoting participation, studying the suitability of projects with continuous monitoring, raising people 's awareness on environmental conservation and getting cooperation from external organizations.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ธรรมชาติของการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี สำเร็จลุล่วงได้เนื่องจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำ ความคิดเห็นและกำลังใจจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร. จำลอง โพธิ์บุญ ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะ ข้อแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ในทุกขั้นตอน รวมทั้งกรุณาพิจารณาและตรวจสอบสารนิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิสาขา ภูจินดา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษา

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองศรีราชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านแห่งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ในสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ได้ถ่ายทอดและสร้างความรู้ให้แก่ผู้เขียน และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี และต้องขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่รักทุกคนของผู้เขียนสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือที่มีให้มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพ. บรรณเจตน์ ที่เมตตา เอาใจใส่ อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับทางเทศบาล ทำให้มีความรวดเร็วในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ พี่ศิววัฒน์ ผลาผล พี่ราชนันท์ แก้วศิริ พี่กฤตพล จรจวบโชค พี่สุรพรวดี ช. เพ็ชญาไพศิษฏ์ และคุณคมสัน วันนนา ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ความช่วยเหลือในงานวิจัยสำเร็จไปได้ด้วยดี รวมทั้งยังเป็นผู้ให้กำลังใจที่ดียิ่งอีกด้วย

ท้ายสุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณและขอมอบความสำเร็จจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แด่ คุณพ่อบรรจง และคุณแม่จรรยา ที่เป็นผู้ให้โอกาสในการศึกษา ทุนทรัพย์และกำลังใจ ตลอดจนเป็นแรงใจที่สำคัญยิ่งของผู้เขียนตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจ

ศิวพา สิริจามร

กรกฎาคม 2552

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล	6
2.2 ธรรมาภิบาลขององค์กรส่วนท้องถิ่น	18
2.3 ธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม	23
2.4 ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	31
2.5 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล	37
2.6 เทคนิค SWOT Analysis	44
2.7 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี	46
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50

บทที่ 3 แนวคิดในการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	57
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	58
3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	59
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.5 การวิเคราะห์ผล	61
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 หลักนิติธรรม	65
4.2 หลักคุณธรรม	74
4.3 หลักความโปร่งใส	85
4.4 หลักการมีส่วนร่วม	100
4.5 หลักความรับผิดชอบ	117
4.6 หลักความคุ้มค่า	129
4.7 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม	139
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป	145
5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม	153
5.3 อภิปรายผล	156
5.4 บทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ	164
5.5 ข้อเสนอแนะ	167
บรรณานุกรม	170
ภาคผนวก	
แนวคำถามสำหรับผู้บริหาร/บุคลากรเทศบาล	176
แนวคำถามสำหรับผู้นำชุมชน/ประชาชน	185
แบบสังเกตการณ์	193
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยสำนักงาน ก.พ.	15
2.2 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	43
2.3 การประยุกต์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก	45
2.4 สถานประกอบการในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา	49
3.1 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น	62
5.1 สรุปผลการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา	146
5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริการจัดการด้านธรรมาภิบาล สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา	154

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	แนวทางการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 27
2.2	แสดงความสามารถทางบริหารใน 4 มิติ 32
2.3	ขั้นตอนการวิเคราะห์ความจำเป็นในการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาล 38
2.4	วงจรการสร้างตัวชี้วัด 39
2.5	ตราประจำเทศบาลเมืองศรีราชา 47
3.1	แนวคิดในการวิจัย 58
4.1	การประชุมสภาชุมชนและการลงประชามติของชาวบ้าน 66
4.2	รองนายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลร่วมกันพูดคุยกับชาวบ้านในตลาด 67
4.3	ชาวตลาดสดได้รู้เห็นด้วยที่จะร่วมกันพัฒนาตลาดให้สะอาดถูกสุขลักษณะ 67
4.4	โรงบำบัดน้ำเสียแบบคลองวนเวียนของเทศบาลเมืองศรีราชา 68
4.5	การผลิตไบโอดีเซลของชุมชนสว่างประทีป 69
4.6	การให้สัมภาษณ์ของนายอวยพร ธนารักษ์ รองประธานชุมชนดวงมณี 70
4.7	การประชุมประชาคมเมือง 71
4.8	การจัดประชุมคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล 74
4.9	ป้ายประชาสัมพันธ์ และประกาศแผนงาน/โครงการ 76
4.10	กิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน 77
4.11	โครงการปล่อยพันธุ์สัตว์ทะเล บริเวณเกาะลอย ศรีราชา 78
4.12	ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) 79
4.13	สิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ 79
4.14	เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส 80
4.15	มาตรฐานเวลาปฏิบัติงาน งานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน 82
4.16	กล่องรับความคิดเห็นระดับความพึงพอใจต่อการบริการ 82
4.17	ปฏิทินกิจกรรมของเทศบาล 86

4.18	ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของเทศบาล	86
4.19	เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล	87
4.20	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลทางตู้ (Touch Screen) ระบบสัมผัส	87
4.21	นางรัตนา บรมัตต์ เลขานุการชุมชนบ้านใน	88
4.22	ป้ายประชาสัมพันธ์รายงานสภาพภูมิอากาศของเทศบาลเมืองศรีราชา	89
4.23	ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร แบบสำรวจความคิดเห็น บัญชีรายการ ข้อมูลข่าวสารและขั้นตอนในการเข้ารับบริการ	93
4.24	นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองศรีราชา	95
4.25	ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ	97
4.26	กล่องรับความคิดเห็น และแบบฟอร์ม	97
4.27	แนวทางการบริหารงานแบบบูรณาการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองศรีราชา เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว ”	101
4.28	ภาพสะท้อนความมุ่งหวังและปณิธานสู่นโยบายการบริหารงานเทศบาลเมืองศรีราชา	106
4.29	การประชุมสภาเทศบาลที่ให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น	106
4.30	กิจกรรมในโครงการต่าง ๆ	109
4.31	กิจกรรมปลูกป่าชายเลนในวันสิ่งแวดล้อมโลก	110
4.32	อบรมเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ และแนวทางแก้ไขให้กับประชาชนในชุมชนต่าง ๆ	110
4.33	สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิลของนักเรียน	111
4.34	ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันคัดแยกขยะ	111
4.35	กิจกรรมธนาคารขยะภายในโรงเรียน	112
4.36	สถานที่เพาะพันธุ์เต่าทะเลบริเวณเกาะลอย ศรีราชา	113
4.37	กิจกรรมในโครงการปลูกหญ้าทะเลบริเวณอ่าวศรีราชา	113
4.38	โครงสร้างเทศบาลเมืองศรีราชา (Organization Structure)	118
4.39	กิจกรรมโครงการป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล	127
4.40	โครงการแนะนำป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน	127
4.41	เจ้าหน้าที่เทศบาลปิดไฟดวงที่ไม่ใช้	131

4.42	ขยะบริเวณชายหาดสวนสาธารณะเกาะลอย	133
4.43	กิจกรรมโครงการคอนโดปูไข่ (ปูม้า)	135
4.44	เทศบาลให้โรงเรียนศึกษาตูงานการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล	136
4.45	การเลี้ยงหอยแมลงภู๋แบบแพแขวน	137
4.46	การเลี้ยงปลาในกระชังบริเวณเกาะลอย	137
5.1	สรุปผลการศึกษา	169

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมากในปัจจุบัน เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ขาดจิตสำนึก และความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ อาทิ การสร้างเขื่อน การสร้างโรงไฟฟ้า รวมถึงการมุ่งเปิดตลาดการค้าเสรี และแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ขาดสำนึกความเป็นธรรมาภิบาล ซึ่งประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง ขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน จนกระทั่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนในที่สุด ซึ่งในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2008 ดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environment Performance Index) ของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 53 จาก 149 ประเทศ แต่เฉพาะคุณภาพของอากาศ อยู่ในอันดับที่ 132 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญมากขึ้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 3)

การพัฒนาเมืองให้ยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้นั้น จำเป็นต้องมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชนซึ่งระบุให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น มาตรา 16 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การจัดการมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มี และรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น (สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2545: 33)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ยังได้ระบุไว้ในมาตรา 67 ข้อ 7 ถึงหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำในด้านสิ่งแวดล้อม คือ “คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” และยังสามารถกำหนดไว้ในข้ออื่น ๆ ถึงหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ (สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง, 2543: 197-198)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 บัญญัติให้องค์กรและชุมชนท้องถิ่น ร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีธรรมาภิบาล หรือ การบริหารจัดการที่ดี (Good governance) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาเมืองนำอยู่ที่เน้นด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน การมีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม เป็นระบบและโปร่งใส และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา หรือ “วาระท้องถิ่น” (Local Agenda 21) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2548: 6-1) ซึ่งการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (จำลอง โภธิบุญ, 2550: 176)

เทศบาลเมืองศรีราชาเป็นเทศบาลที่ได้รับการยอมรับในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจนประสบผลสำเร็จ โดยล่าสุดปี พ.ศ. 2551 เทศบาลได้รับรางวัลเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน รองชนะเลิศอันดับ 2 จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และยังได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี 3 ปีซ้อน รางวัลสำนักงานทะเบียนที่มีผลงานดีเด่น ชนะเลิศ 2 ปีติดต่อกัน (ปี พ.ศ. 2549 และ 2550) รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการสาธารณะที่ดี (การจัดระเบียบการจำหน่ายสินค้าในที่สาธารณะ) รางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2550, รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการสาธารณะที่ดี (ตลาดดีมีมาตรฐาน) รางวัลที่ 2 ระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2550 และรางวัลชมเชยประเภทเทศบาลขนาดใหญ่ โครงการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษี ปี พ.ศ. 2550 จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล โดยการวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาประเมินการดำเนินงานของเทศบาลเมืองศรีราชาตามหลักธรรมาภิบาล ใน 6 มิติ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law)

หลักคุณธรรม (Virtues) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Economy) ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นบทเรียนของการมีธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยประยุกต์แนวคิดด้านธรรมาภิบาล

1.2.3 เพื่อสรุปเป็นบทเรียนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

1.3.2 ขอบเขตด้านประเด็นการวิจัย

ศึกษาผลการจัดการสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาในมิติของธรรมาภิบาล 6 มิติ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Virtues) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Economy) ตลอดจนปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้เวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 4 เดือน (ธันวาคม 2551 – มีนาคม 2552) และใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลและสรุปผล เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เมษายน 2552 - มิถุนายน 2552) รวมระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 7 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีธรรมาภิบาล

1.4.2 ได้บทเรียนในการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ดังนี้

1.5.1 ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดและดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน โครงการ และกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นการบริหารจัดการที่มีปฏิบัติตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ความโปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบและมีความคุ้มค่า

1.5.2 หลักนิติธรรม หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมปฏิบัติตามกฎหมาย

1.5.3 หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้

1.5.4 หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540

1.5.5 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ

ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภา หรือ ผู้บริหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5.6 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้แก่ การตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน ใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล และกล้ายอมรับผลการกระทำ

1.5.7 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมนูญ
2. ธรรมนูญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ธรรมนูญด้านสิ่งแวดล้อม
4. ธรรมนูญในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ตัวชี้วัดธรรมนูญ
6. เทคนิค SWOT Analysis
7. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมนูญ

แนวคิดเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์ และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และสังคมเกิดการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development) อันหมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรและสังคมที่ดีในทุกด้าน และทุกระดับ รวมถึงการจัดระบบขององค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์กรของรัฐ และรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรของเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคล และภาคประชาสังคม

ซึ่งคำว่า Good Governance มีการใช้คำศัพท์ที่ใช้กันอยู่หลายคำได้แก่ ธรรมนูญ การปกครองที่ดี ธรรมรัฐ และมีผู้ให้ความหมายเอาไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งจะนำเสนอใน 3 ส่วน

ส่วนแรก เป็นที่มาและวิวัฒนาการของธรรมาภิบาล ส่วนที่สอง คือ นิยามและความหมายของธรรมาภิบาล และส่วนที่สาม คือ องค์ประกอบของธรรมาภิบาล ดังนี้

2.1.1 ที่มาและวิวัฒนาการของธรรมาภิบาล (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี, 2546: 3-5)

อภิบาล เป็นแนวความคิดการปกครองที่มีมาแต่โบราณ นับแต่สมัยเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านนั้นได้พยายามที่จะค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้ความหมายและขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการอภิบาลที่ดีเกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นพบรูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกของประเทศที่เพิ่งได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคม และสามารถช่วยฟื้นฟูจากความเสียหายภายหลังสงคราม

ซึ่งต่อมา รูปแบบการปกครองดังกล่าว ผสมผสานกับระบบราชการของ Weberian ซึ่งมีลักษณะการปกครองแบบเป็นลำดับขั้น มีการเมืองที่เป็นกลาง มีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้ และมีการผสมผสานของระบบคุณธรรม ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม รูปแบบของ Weberian ยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้และสานต่อ เนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการ ทำให้ยากต่อการจัดการและขาดความยืดหยุ่น ในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากโครงสร้างของระบบราชการจะทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ยังก่อให้เกิดช่องเปิดเบื้อนการใช้อำนาจและการคอร์รัปชัน

ในช่วงปี พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่า แนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา และมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงเวลาดังกล่าว มีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนนานาชาติ ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี หรือ ที่เรียกกันทั่วไปว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ซึ่งความคิดในเรื่อง Good Governance ได้รับการถ่ายทอดผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในระดับระหว่างประเทศ และภายในประเทศอย่างแพร่หลาย เพราะสอดคล้องกับความรู้สึกและความต้องการของสาธารณะ แนวความคิดขององค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทในเรื่องการเงินและการพัฒนา คือ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

และการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) หรือบางครั้งเรียกว่า กลุ่มประเทศพัฒนาที่มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ คือ องค์การซึ่งจัดตั้งอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1961 โดยประเทศพัฒนาแล้วในยุโรป และสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้ตั้ง คณะกรรมการเพื่อทำงานด้านต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือการพัฒนา (Development Assistance Committee - DAC) เป็นคณะกรรมการที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยในปี ค.ศ.1995 ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ Participatory Development and Good Governance และให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนา 3 เรื่อง คือ (1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) (2) กระบวนการประชาธิปไตย (Democratisation) และ (3) การบริหารจัดการที่ดี หรือ ธรรมรัฐและธรรมราชฎ์ (Good Governance) เอกสารใช้คำว่า Governance ตามนิยามของธนาคารโลก ซึ่งหมายถึง การใช้อำนาจทางการเมือง ควบคุมให้มีการจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ นิยามนี้ค่อนข้างกว้าง และครอบคลุมถึงการถือการสาธารณะสร้างบรรยากาศ หรือ สภาพแวดล้อมให้หน่วยเศรษฐกิจ สามารถทำหน้าที่ได้ มีการกำหนดให้มีการกระจายผลประโยชน์ รวมทั้งเกิดความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์กันระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง ทั้งหมดนี้เมื่อประกอบที่สำคัญ คือ (1) รูปแบบขององค์กรทางการเมือง (2) กระบวนการซึ่งมีการใช้อำนาจควบคุมการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และ (3) สมรรถนะของรัฐในการกำหนดนโยบาย นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้องค์กรรัฐทำหน้าที่ได้อย่างจริงจัง (ปรีชา วัชรารักษ์, 2549)

สรุปได้ว่า Good Governance มี 2 ด้าน คือ ความสามารถของรัฐที่จะทำงานอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ โดยดูจากองค์การบริหารและกลไกการทำงาน รวมทั้งรัฐต้องมีความชอบธรรม สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน (Accountability to the People) และดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยดูจากการที่รัฐพยายามทำงานอย่างมีประชาธิปไตยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ฟังตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม การที่มีรัฐบาลที่มาจากระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่า จะนำไปสู่การมีธรรมาภิบาลเสมอไป หากแต่รัฐบาลประชาธิปไตยนั้น เป็นพื้นฐานที่ดีที่ช่วยสนับสนุนให้นำไปสู่การมีธรรมาภิบาลได้ง่ายขึ้น โดยที่รัฐมีอุดมการณ์ หรือ แนวคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ฟังตนเอง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความยุติธรรมทางสังคม และรัฐมีหลักการในการทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ Good Governance กลายเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม

เพื่อที่จะทำให้เราเข้าใจบทบาทที่แท้จริง แล้วสามารถกำหนดเป็นแนวทางการทำงานภายใต้กรอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้อย่างเหมาะสมกับบ้านเมืองของประเทศไทย

2.1.2 นิยามและความหมายของธรรมาภิบาล

เนื่องจากมีผู้ที่ให้คำนิยามและความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลไว้อย่างหลากหลาย จึงได้รวบรวมคำนิยามที่องค์หลักและบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1) ธนาคารโลก หรือ World Bank (1991) ได้ให้ความหมายว่า Good Governance เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา โดยนัยของความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาล เพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติและสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2545: 234)

2) United Nation and Development Programme (UNDP) (1997: 2-3 อ้างถึงใน วิจิต หล่อจ๊ะระชุมหัทกุล และคณะ, 2549: 8) ให้นิยามของคำว่า ธรรมาภิบาล ว่าหมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศ ในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนตามกฎหมาย และแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

3) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) (1995: 3-6 อ้างถึงใน วิจิต หล่อจ๊ะระชุมหัทกุล และคณะ, 2549: 7) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

4) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้ การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบสังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้จักรักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็ง หรือ สร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือ แก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

5) ธีรยุทธ บุญมี (2541: 17-18) นิยามธรรมาภิบาลว่า เป็นกระบวนการ ความสัมพันธ์ (Interactive Relation) ระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และประชาชนโดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีคุณธรรม ยุติธรรม และตรวจสอบได้ โดยวิธีการที่ไปถึงเป้าหมายดังกล่าวคือ การจัดตั้งคณะกรรมการ ธรรมนูญแห่งชาติ ที่จะเป็นสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมตามรัฐธรรมนูญใหม่ หรือ อื่น ๆ

6) ประเวศ วะสี (2548: 4) อธิบายว่าการที่สังคมจะประกอบด้วยภาคสำคัญ ๆ 3 ภาค คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เมื่อพิจารณาถึงธรรมาภิบาลก็จะรวมถึง ความโปร่งใส ความถูกต้องของทั้งสามภาคดังกล่าว ธรรมาภิบาลในทัศนะของนายแพทย์ ประเวศ วะสี จึงเป็นเหมือนพลังผลักดันที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

7) ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2543: 1) ได้ให้ความเห็นว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance นี้ เป็นเรื่องที่ถูกสังคมทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนา หรือ พัฒนาแล้ว ต้องการให้เกิดขึ้น คำว่า Governance เป็นคำเก่าที่มีมานานแล้ว หมายถึง กรอบในการบริหารจัดการขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งในการบริหารระบบบริษัทจะเรียกว่า Corporate Good Governance ส่วนในราชการจะเรียกว่า Public Governance ซึ่งกรอบการบริหารจัดการนี้มีทั้งดีและไม่ดี ที่ดีเรียกว่า Good Governance ที่ไม่ดีเรียกว่า Bad Governance

8) บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544: 10) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า เป็นระบบโครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

9) สุจิต บุญบงการ (2549: 1) ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า หมายถึง การบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความโปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบ (Accountable) ซื่อสัตย์ ยึดหลักนิติธรรม (Rule of Law) และเท่าเทียมกัน (Equitable) และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

10) สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2544: 4) กล่าวว่า Good Governance ตามคำศัพท์แล้วหมายถึง กติกา หรือ กฎเกณฑ์การบริหารปกครองที่ดี เหมาะสมและเป็นธรรม ที่ใช้ในการธำรงรักษาสังคม และบ้านเมือง อันหมายถึง การจัดการบริหารทรัพยากรและสังคม ที่ดีในทุก ๆ ด้าน และทุก ๆ ระดับ รวมถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ องค์กรของรัฐ และรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคล เอกชน และภาคประชาสังคม

11) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2541:1) อธิบายคำว่า ธรรมาภิบาล หมายความว่า การจัดการการบริหารประเทศที่ดีในทุก ๆ ด้านและทุก ๆ ระดับ ซึ่งรวมถึง การจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ องค์กรของรัฐและองค์กรรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Private sector organization) องค์กรของเอกชน ชมรมและสมาคมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคล ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Civil society) และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

จะเห็นได้ว่าความหมายและนิยามของคำว่า “ธรรมาภิบาล” มีความหมายหลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ของประเทศและองค์กรที่ผลักดัน ให้นำแนวคิดนี้ไปใช้ กล่าวโดยสรุปแล้วธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยง องค์กรประกอบทั้ง 3 ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการ สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจ ในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ โดยที่ธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศชาติมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย

ที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทางกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

2.1.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทาง หรือ วิธีปฏิบัติ ในการพิจารณาองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในที่นี่ ได้พิจารณาจากการนำแนวนโยบาย และหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญ ในส่วนของหน่วยราชการของรัฐ จะได้พิจารณาถึงองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่นำเสนอโดยสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ลี, 2546: 15-20) และในส่วนขององค์การระหว่างประเทศ ได้นำเสนอองค์ประกอบธรรมาภิบาลของ Commonwealth Secretariat ดังต่อไปนี้

2.1.3.1 สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติ สำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา (ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์, 2543 อ้างถึงในบุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2546: 15) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการเพื่อถือปฏิบัติ

1) หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือ อำนาจของตัวบุคคล

2) หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้

ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ใจจริง อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3) หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจให้แก่กันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4) หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5) หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจต่อปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6) หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

2.1.3.2 กระทรวงมหาดไทย

องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบคือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็นผู้กำกับดูแล จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทย เน้นไปทางด้านการบริหารการปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรง (สุดจิต นิमितกุล, 2543 อ้างถึงใน บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2546: 16)

1) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

- 2) ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ
- 3) ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน
- 4) มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้
- 5) สร้างเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน
- 6) ความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน
- 7) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น
- 8) การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และ การยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้
- 9) การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม
- 10) ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่
- 11) การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรือ บางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

2.1.3.3 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผลจากการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อ วันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมและหลักคุณธรรม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยสำนักงาน ก.พ.

หลักนิติธรรม	กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ
หลักคุณธรรม	การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย
หลักความโปร่งใส	การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หลักการมีส่วนร่วม	<p>ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ</p> <p>ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ</p> <p>จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม</p>
หลักความรับผิดชอบ	<p>การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง</p> <p>การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ</p> <p>คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ</p>
หลักความคุ้มค่า	<p>ความพึงพอใจของผู้รับบริการ</p> <p>ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ</p>

แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544: 7-8

2.1.3.4 Commonwealth Secretariat

Commonwealth Secretariat เป็นองค์กรที่ช่วยประเทศสมาชิกในการส่งเสริมฝึกอบรมและปรับปรุงการบริหารการจัดการของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นหลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบของ ความโปร่งใส การตรวจสอบ การมีส่วนร่วม และการต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชัน ขณะที่ยังคงประกอบของธรรมาภิบาลตามที่ United Nations Development Programme (UNDP) เสนอ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายที่ยุติธรรม ความเปิดเผยโปร่งใส การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม กลไกการเมืองที่ชอบธรรม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพและประสิทธิผล พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541 อ้างถึงใน บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, 2546: 16)

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ประชาชนทั้งชายและหญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือทางอ้อม โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่มีอำนาจอันชอบธรรม (Legitimate Intermediate Institution)

2) กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law) การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรม และถูกบังคับใช้กับคนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3) ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ (Free Flow of Information) ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูล หรือ ข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

4) การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) การตัดสินใจดำเนินนโยบายใด ๆ ของภาครัฐ ต้องมีการประสานความต้องการ หรือ ผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นร่วมกัน (Broad Consensus) บนพื้นฐานของสิ่งที่ประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

5) กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) กระบวนการเข้าสู่ อำนาจทางการเมืองมีความชอบธรรม และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ การมีคณะรัฐมนตรีที่ปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม การมีระบบราชการที่สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้ การมีกระบวนการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมือง การมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำหน้าที่ไต่สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ

6) ความเสมอภาค (Equity) ประชาชนทุกคนมีความสามารถอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ในสังคม เช่น โอกาสพัฒนา หรือ ความเป็นอยู่ที่ดี โดยรัฐเป็นผู้จัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการโดยเท่าเทียมกัน

7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) กระบวนการและสถาบันต่าง ๆ เช่น รัฐสามารถจัดสรรใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวม รวมถึงการทำงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8) พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) การตัดสินใจใด ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชน หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและมีจิตใจเสียสละ เห็นคุณค่าสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่

9) การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision) การที่ผู้นำและประชาชนในประเทศมีวิสัยทัศน์ในการสร้างธรรมาภิบาล และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.2 ธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ธรรมาภิบาล เป็นแนวความคิดสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานภาครัฐ และการปกครองประเทศเป็นอย่างมากในปัจจุบัน สอดรับกับแนวคิดใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ หรือ เรียกว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และภาวะพลวัตแห่งโลกยุคโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสาร ซึ่งทำให้การเมืองการปกครองเปลี่ยนจากสภาพการเป็นกลไกเชิงอำนาจรัฐเชิงบังคับควบคุม ไปเป็นกลไกภาครัฐเชิงสนับสนุนและให้บริการประชาชน ผู้เป็นสมาชิกของรัฐตามแนวความคิดการเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-centered Approach) โดยมีความเชื่อที่ยังบนฐานวิชาการว่า การมีธรรมาภิบาลไม่ว่าจะจะเป็นองค์กรภาครัฐ ทั้งในระบบราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคมนั้น นอกจากจะช่วยให้การดำเนินกิจการขององค์กรเป็นไปด้วยดีแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อระดับมหภาคให้เกิดสภาพสังคมที่ดีมีคุณธรรม หรือ “สังคมคุณธรรม” และก่อให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551)

จรัส สุวรรณมาลา (2538: 74-77) ได้เสนอว่า การบริหารจัดการของหน่วยปกครองท้องถิ่นในยุค 2000 ซึ่งเป็นยุคของการยกเครื่องรัฐบาล หรือ “Reengineering the Government” มีคุณลักษณะประการหนึ่งที่ให้องค์กรเอกชนภายนอกเข้าร่วมดำเนินกิจการมากขึ้น หรือ “more privatization” และการส่งเสริมให้บุคลากรประเภทอาสาสมัครจากชุมชนเข้าร่วมในการบริหารของท้องถิ่นมากขึ้น (Deprofessionalization, more volunteer, more paraprofessionalization) จากการที่บริการสาธารณะเป็นกิจกรรมขององค์กรปกครองท้องถิ่นเคยผูกขาดในการตัดสินใจ การบริหารและดำเนินเพียงลำพังเอกชนธรรมเนียมนิยมของประสพการณ์ประชาธิปไตยในระบบตัวแทนระดับชาติ ซึ่งประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการ มาเป็นการให้ประชาชน หรือ พลเมืองและองค์กรอื่น หรือ สถาบันอื่นที่ตั้งในชุมชนนั้น ๆ มาร่วมตัดสินใจ ร่วมบริหาร และเป็นผู้ดำเนินการด้วย หรือ อาจจะให้สถาบันหรือองค์กรอื่นในชุมชนนั้นเป็นผู้ทำแทน หรือ ร่วมกันดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ตามปรารถนาของพลเมืองอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจจะในฐานะผู้รับประโยชน์ หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) และในฐานะผู้ที่เสียภาษี

เมื่อพิจารณาแนวทางการจัดสรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังที่มีกรอบกำหนดอย่างกว้างไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 องค์ประกอบและแนวทางการจัดให้เกิดธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพิจารณาได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546: 21-26)

1) หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องช่วยในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ชุมชนทุกหมู่บ้าน หรือ การประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่น ๆ เช่นทำเอกสารแจกจ่ายในการประชุม หรือ เสียงตามสาย นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นรวมทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใด หรือ กลุ่มใดเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่ การจัดเก็บภาษีต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและถูกต้อง โดยไม่กั้นแก่ง หรือ ลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ

2) หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ มีระเบียบ วินัย มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง สมานกษัตริย์ท้องถิ่นพึงต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสภาอย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ต่อส่วนรวม และ ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีคุณธรรมอย่างสูง เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงาน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย ที่กำหนดไว้ จัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน

3) หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไก และวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539 โดยเอกสารที่ต้องเปิดเผยแก่ประชาชนทราบ ได้แก่

3.1) ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3.2) มติการประชุมของคณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

3.3) มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่น ๆ ที่ประชาชนควรทราบ

3.4) วาระการประชุมของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

3.5) ข้อบัญญัติตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

3.6) ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การชำระภาษีต่าง ๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้เอกสารประกอบอะไร และต้องใช้เวลาานานเท่าใด

3.7) ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.8) เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะการสอบราคา หรือ ประกวดราคา

3.9) ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง

3.10) ข้อมูลอื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

4) หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้อาخبار แสดงความ

คิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรก็ตามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการตรวจสอบ การประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนมีสิทธิ มีอำนาจในการถอดถอน ผู้บริหาร หรือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหาย ล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมตามขั้นตอนเป็น 3 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการสาธารณะ, การมีส่วนร่วมในการติดตามและรักษาสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วม ในการรับภาระต้นทุนบำบัดฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2538: 12)

นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รัฐธรรมนูญมาตรา 76 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในมาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

4.1) จัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดการจัดทำแผนพัฒนา โดยร่วมเสนอปัญหา ความต้องการ และร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนา ในรูปแบบกระบวนการประชาคม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาในภาพรวม ร่วมกำหนดทิศทาง การพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าควรจะไปทางใด ควรทำอะไรก่อน-หลัง

4.2) มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสาระสำคัญ ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อ-จัดจ้าง เพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

4.3) ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และอำนวยความสะดวกให้ ประชาชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมสภา

4.4) ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติ เพื่อให้สภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลพิจารณาออกข้อบัญญัติตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542

4.5) ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ.2542

5) หลักความรับผิดชอบ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ นอกจากนี้ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก มีความจริงใจในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน-ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการ/กิจกรรมที่บรรลุไว้ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

6) หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

6.1) การดำเนินแผนงาน/โครงการ ต้องจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน ควรทำอะไรมาก่อนหลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

6.2) ในการจัดซื้อ - จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัด หากสามารถต่อรองราคาที่ดีกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ได้ จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

6.3) รณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด รวมทั้งจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.4) จัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหล สูญเปล่า โดยอาศัยอำนาจข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2538 ข้อ 89 และ 90 เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหาร

6.5) การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำระเบียบคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และควบคุมการใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

6.6) ควรคำนึงถึงความควร หรือ ไม่ควรที่จะกระทำ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่มีความพร้อมในการจัดเก็บขยะไม่มีรถและพนักงาน แต่กลับใช้งบประมาณซื้อถังขยะให้ประชาชนเพื่อรองรับขยะ โดยไม่มีผู้จัดเก็บ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรกระทำ

2.3 ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากความมีลักษณะเป็นทรัพยากรส่วนรวม หรือ ทรัพยากรที่ใช้ร่วมกัน (Common Pooled Resources หรือ CPR) โดยที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) คุณสมบัติที่ยากต่อการกีดกันการใช้ประโยชน์ (nonexcludability)
- 2) เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีการใช้แล้วหมดไป (subtractability) ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรเปิดที่ง่ายต่อผู้ใดสามารถตัดวงผลประโยชน์จากทรัพยากรแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา โดยขาดการคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าวไว้ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เป็นการผลักภาระต้นทุนให้กับสังคม (externalities) และนำไปสู่การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในที่สุด ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ หรือระดับโลก การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่เหมาะสมโดยกลุ่มใด หรือ ประเทศใดประเทศหนึ่งย่อมมีผลต่อส่วนรวม ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการหาเครื่องมือหรือ มาตรการในการป้องกันและบรรเทาปัญหาดังกล่าว (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551)

การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มที่จะเป็นเรื่องของการแข่งขัน ซึ่งหากจะให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงได้ จำเป็นต้องมีกลไก หรือ เงื่อนไขที่เหมาะสมที่จะทำให้การแข่งขันเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่ในกรอบที่มีความร่วมมือ เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทรัพยากรส่วนรวมไว้ได้ การมี “ธรรมาภิบาล” เป็นเสมือนกลไกและเงื่อนไขดังกล่าวที่จะต้องทำให้เกิดมีขึ้นในทุกๆระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก

สถาบันพระปกเกล้า และคณะ (2548) ได้ให้ความหมายของ ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดและดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน โครงการ

และกิจกรรม ที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีความโปร่งใส มีความพร้อมรับผิด มีนิติธรรม เป็นที่คาดหมายได้ และมีความยุติธรรม

2.3.1 ธรรมนูญการพัฒนาระบบราชการและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากธนาคารโลก เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ริเริ่มและผลักดันให้มีการนำเอาหลักธรรมนูญการพัฒนาระบบราชการมาใช้ในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ และพยายามที่จะส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน (Sustainable and equitable development) ธรรมนูญการพัฒนาระบบราชการ จึงเป็นรูปแบบ วิธีการ และแนวทางการใช้อำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม และเศรษฐกิจของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สำหรับธนาคารโลกแล้ว ธรรมนูญการพัฒนาระบบราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับ การบริหารจัดการการพัฒนาที่ดีรอบคอบและรัดกุม (sound development management) ซึ่งรวมไปถึงการเสริมสร้างศักยภาพ/ความสามารถ (capacity) ของภาครัฐ การส่งเสริมการกำหนดวงกฏกติกา และองค์กร/สถาบัน ที่เอื้อต่อการรอบ/แนวปฏิบัติที่ชัดเจนและโปร่งใสสำหรับการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน และการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจและการเงินการคลัง รวมทั้งการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงภายนอกด้วย

การนำหลักธรรมนูญการพัฒนาระบบราชการมาใช้เป็นกรอบแนวคิด แนวทางปฏิบัติและเครื่องมือในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่เอื้อ (Enabling Environment) ต่อการกำหนดนโยบาย เศรษฐกิจที่ครอบคลุมและรัดกุม ตลอดจนการพัฒนาที่ดีและเป็นธรรม จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ (World Bank, 1992 อ้างถึงใน สุธาวลัยเสถียรไทย และคณะ, 2546: 47)

แม้รัฐบาลต่าง ๆ จะยอมรับการจำกัดบทบาทของตนเอง (ในการลงทุนการผลิตและการค้า) และพยายามเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามารับผิดชอบมากขึ้น แต่รัฐบาลยังคงต้องมีบทบาทในการจัดหาและให้บริการ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การดูแลสิ่งแวดล้อมและการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะเมื่อบริการดังกล่าวเป็นบริการที่ให้กับกลุ่มคนจน และด้อยโอกาสต่าง ๆ และเป็นบริการที่ภาคเอกชนไม่สามารถรับผิดชอบได้ ในกรณีนี้ รัฐต้องมีระบบความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (system of accountability) ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ และน่าเชื่อถือ การบริหารจัดการทรัพยากรและการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้งบประมาณอย่างมีความรับผิดชอบ (accountability for public fund)

และวินัยการเงิน (budget discipline) เพื่อให้ระบบความรับผิดชอบทำงานได้ผล การเผยแพร่ และไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือและเพียงพอเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าปราศจากสิ่งนี้แล้ว ก็จะไม่มีความรู้กฎระเบียบ ความรับผิดชอบก็จะมีน้อย ดังนั้น ความรับผิดชอบ กฎระเบียบ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ข้อมูลข่าวสาร และความโปร่งใส ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการพัฒนาที่ดี รอบคอบ และรัดกุม ยิ่งไปกว่านั้น กรอบ/แนวปฏิบัติเรื่อง ความรับผิดชอบของรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการทำหน้าที่จัดหา และให้บริการสาธารณะต่าง ๆ จะต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน (Schihata, 1991 อ้างถึงใน สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ, 2546: 58)

ในทัศนะของธนาคารโลก การบริหารจัดการที่ขาดธรรมาภิบาล (Poor Governance) มีลักษณะดังนี้

1) ขาดการแยกความแตกต่างให้ชัดเจนระหว่างสิ่งที่เป็นสาธารณะสมบัติ และสิ่งที่เป็นของส่วนตัว ซึ่งทำให้เกิดแนวโน้มที่จะเบียดบังเอาสาธารณะสมบัติมาเป็นสมบัติส่วนตัว

2) ขาดการวางกรอบกฎหมายและแนวปฏิบัติของรัฐบาลที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ชัดเจน หรือไม่ก็มีการวางกฎระเบียบและใช้กฎหมายตามอำเภอใจ

3) การวางและกำหนดกฎระเบียบและเงื่อนไขการพิจารณาอนุมัติ/ให้ใบอนุญาต ที่ยุ่งยากและซับซ้อนเกินความจำเป็น จนส่งผลกระทบต่อระบบกลไกตลาด และส่งเสริมการหาประโยชน์ส่วนตัว

4) การกำหนดลำดับความสำคัญไม่สอดคล้องกับการพัฒนา ทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างผิดพลาดผิดพลาด

5) กระบวนการตัดสินใจตั้งอยู่บนความคับแคบ ปิดลับ และไม่โปร่งใส

ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารจัดการพัฒนาที่ขาดธรรมาภิบาล ก็คือ ระดับการพัฒนา เศรษฐกิจ การพัฒนามนุษย์และการพัฒนาสถาบันที่ต่ำ หรือก็คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีการศึกษา ทักษะความชำนาญ และการมีสถาบันที่อ่อนแอ เป็นข้อจำกัดความสามารถของประเทศในการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี รอบคอบ และรัดกุม

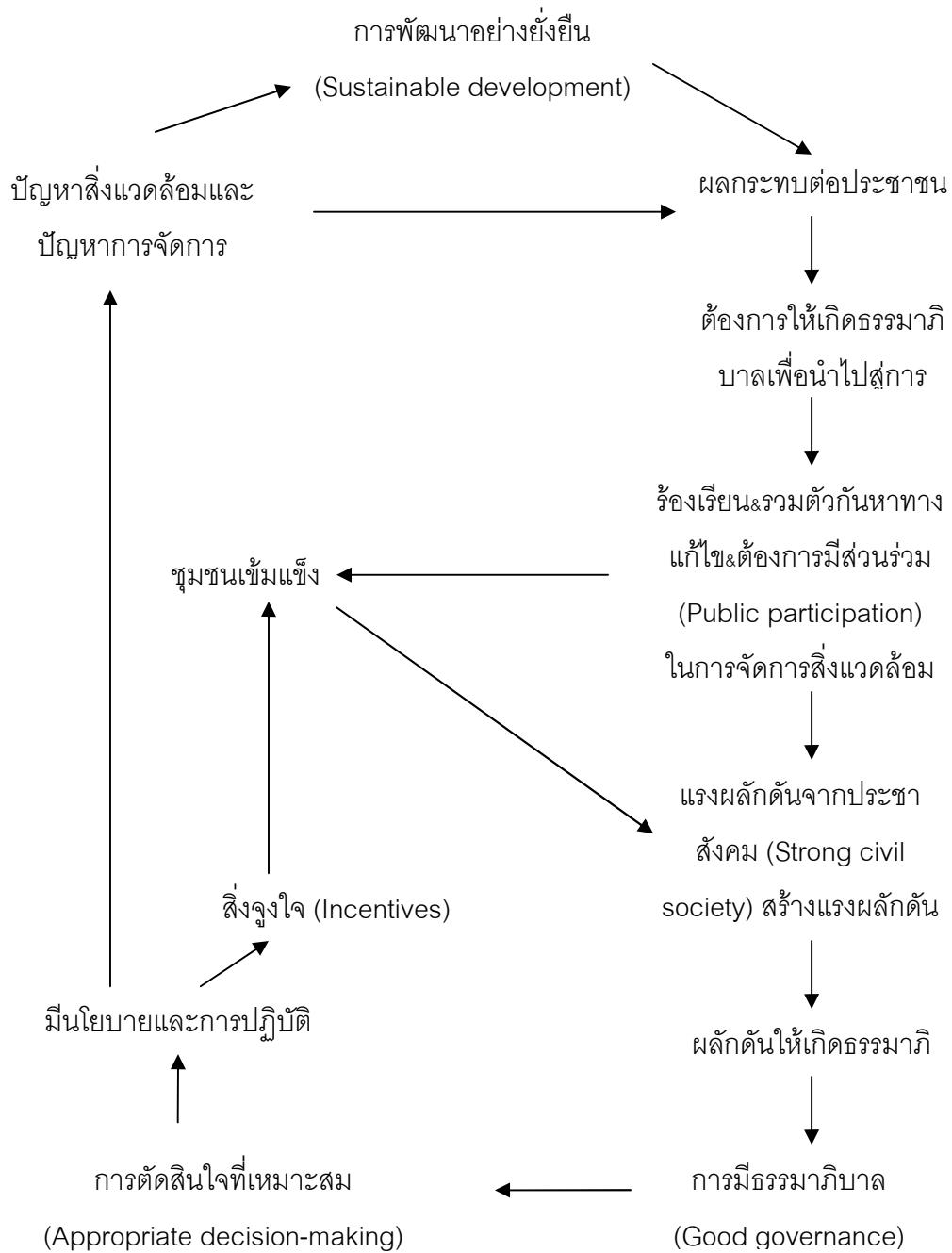
การขาดธรรมาภิบาล ทำให้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐเกิดปัญหาขึ้นได้ ด้วยเป็นต้นว่า โครงการอนุรักษ์และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ถ้ารัฐบาลขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการใช้ระบบพวกพ้อง มีการคอร์รัปชัน การรับสินบน และการเบียดบังเอาประโยชน์จากโครงการโดยผู้มีอำนาจ ในระบบการบริหารจัดการที่ขาด

ธรรมาภิบาล การบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชนส่วนรวม แต่เป็นภาระต้นทุนทางสูงสำหรับกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพล อาจจะถูกกลະเลยเพิกเฉย หรือ ยกเลิกไปเสียก็ได้ ดังนั้น มาตรการในการควบคุมมลภาวะ นโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและแนวปฏิบัติในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะมีประโยชน์ต่อสาธารณะและมีความสำคัญ ก็ต่อเมื่อกติกาที่กำหนดไว้มีความชัดเจน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารเปิดกว้างสำหรับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

2.3.2 การสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 57-59)

ธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในส่วนการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบาย แผน และโครงการของภาครัฐ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงความยุติธรรม อันจะช่วยลดผลกระทบและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรภาคประชาชน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลและทางเลือกเชิงนโยบายตลอดจนเชื่อมโยงและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ในอันที่จะสร้างจิตสำนึกสาธารณะอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยดังที่กล่าวมา

แนวทางการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แสดงไว้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แนวทางการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
แหล่งที่มา: ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช และคณะ, 2544: 13

ดังนั้น การที่จะสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน องค์ประกอบสองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้เริ่มนโยบาย หรือ ดำเนินการโครงการ ก่อสร้างใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม วิธีชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชน จะต้องมีการพิจารณาร่างนโยบาย กฎหมาย โครงการที่จะดำเนินการ โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งและความสามารถในการบริหารจัดการของพหุภาคีความร่วมมือในท้องถิ่น และสร้างกลไกที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงความรู้สึกความห่วงกังวลของประชาชน และผลกระทบที่เกิดกับประชาชนเป็นหลัก ภาคธุรกิจเอกชนที่ลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่จะทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ น้ำและเสียง จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนในพื้นที่ลงทุน โดยมีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

ในการดำเนินงานด้านการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนให้เกิดขึ้น สามารถใช้อีกแนวทางหนึ่ง คือ การใช้เครื่องมือทางสังคม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ การประชาสัมพันธ์และยังมีเครื่องมือทางสังคมอื่น ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดประชาสังคมเมือง เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ เกิดแรงผลักดันทางสังคมให้เกิดการบริหารจัดการที่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น

1) การใช้สื่อหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐ เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้มีการสื่อสารความคิดเห็นระหว่างประชาชนกับรัฐมากขึ้น โดยที่รัฐสามารถสร้างความเข้าใจและให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องการความเห็นจากประชาชนได้

2) การมีระบบข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้เป็นระบบข้อมูลที่มีตัวชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองที่ประชาชนเข้าใจได้ และสามารถตรวจสอบผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนภาคการเมือง หรือ นักบริหารให้ดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) การสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ เครือข่ายการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมือง กลุ่มรักษ์แม่น้ำ เป็นต้น

4) การเปิดเวทีลานบ้านลานเมือง โดยการจัดสถานที่ที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองได้อย่างอิสระ

2.3.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 61-65)

สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมในโลกยุคปัจจุบัน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย และเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านบวกและด้านลบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์เรา และมีผลต่อมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก หากมนุษย์เรายังขาดซึ่งความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกที่ดี และถูกต้อง ก็ย่อมจะส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าถูกทำลาย เกิดความไม่สมดุลย์และไม่ยั่งยืนต่อไป ในอนาคตไม่เพียงแต่ประเทศไทยของเราเท่านั้น แต่ความเสียหายก็ยังส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกที่มนุษย์เราทุกคนในยุคปัจจุบัน จะต้องเผชิญและมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงลูกหลานของเราในอนาคต

ดังนั้น ความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Education for Sustainable Development : ESD) ได้รับการเน้นย้ำในหัวข้อการประชุมนานาชาติหลายครั้ง หลายครา ในปี พ.ศ.2535 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาทำความเข้าใจกันใหม่ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การหลั่งไหลเข้ามาของการศึกษาทุกระดับ ทั้งรูปแบบของการศึกษาในระบบและนอกระบบ ก็ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวพันกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รูปแบบใหม่ของการพัฒนาจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการการพัฒนาต่าง ๆ ที่สามารถสนองตอบความต้องการของผู้คนในยุคปัจจุบันโดยไม่เกิดความขัดแย้ง หรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความต้องการของอนุชนรุ่นหลัง ปรัชญารูปแบบใหม่ของการพัฒนานี้ จึงเป็นหนทางเดียวที่จะนำไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

ในปี พ.ศ. 2545 ในการประชุมสามัญประจำปีของสหประชาชาติได้เกิดการยอมรับในความตั้งใจแน่วแน่ในอันที่จะดำเนินการว่าด้วยเรื่อง “ทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” (the Decade of Education for Sustainable Development : DESD) ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557 ร่วมกับองค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งนำหน่วยงานสหประชาชาติต่าง ๆ เข้าร่วมด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองในความท้าทายที่จะผลักดันให้เกิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยสหประชาชาติ สถาบันแห่งการเรียนรู้ชั้นสูง

(United Nations University - Institute of Advanced Studies : UNU - IAS) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีเครือข่ายของศูนย์การวิจัยและฝึกอบรมโครงการต่าง ๆ มากมายที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความยั่งยืนและนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้เกิดความไปกันได้ระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อม ความมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการกำหนดนโยบายกับการบริหารจัดการที่ดี จึงได้ริเริ่มโครงการใหม่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้นในปี พ.ศ. 2546 โดยใช้โครงการการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับ “พันธมิตรอูบันดู” (the Ubuntu Alliance) สถาบันด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชั้นนำของโลก ซึ่งได้ลงนามในประกาศอูบันดูในที่ประชุมซัมมิท โจฮันเนสเบิร์ก ปี พ.ศ. 2545 เพื่อกระชับความสัมพันธ์ในการดำเนินงานระหว่างผู้วิจัยด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับผู้ให้การศึกษาต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดบูรณาการสู่โครงการ การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและกระชับความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบ ด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ “ศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาค” (Regional Centres of Expertise : RCE) ในฐานะที่เป็นเครือข่ายของหน่วยงานของการศึกษาในระบบและนอกระบบทั้งหลายที่มีอยู่และเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนเพื่อส่งผ่านการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่ชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้มีศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคทั่วโลกจำนวน 55 แห่ง โดยศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดตรังเป็นศูนย์การเรียนรู้แห่งแรกในประเทศไทย และได้รับการยอมรับ เป็น 1 ใน 55 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคจากมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคที่จะมีการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

การก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจังหวัดตรัง ได้เริ่มขึ้นเมื่อเทศบาลนครตรัง โดยนายชาติ กางอิม นายกเทศมนตรีนครตรัง ได้รับการติดต่อประสานงานจากศาสตราจารย์ ดร.มาริโอ ทาบุญกานอน ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ - สถาบันแห่งการเรียนรู้ชั้นสูง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 พร้อมกับการส่งเสริมสนับสนุนจาก ดร.มณฑิพย์ ศรีรัตนา ทาบุญกานอน อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แนวคิดและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคซึ่งเริ่มแรกคิดจะก่อตั้งที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดเชียงใหม่ แต่หลังจากการติดต่อประสานงานกับเทศบาลนครตรังที่สามารถเป็นหน่วยงานหลักในการประสานหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 100 องค์กรในจังหวัดตรัง โดยนายชาติ กางอิม นายกเทศมนตรีนครตรัง ร่วมกับนายกฯ หลีกภัย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง

ได้ร่วมกันก่อตั้งขึ้น ในปี พ.ศ.2546 เพื่อการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายที่จะต้องมีการบริหารจัดการร่วมกันในเรื่องการจัดการขยะ การจัดการน้ำเสียและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภาครัฐกิจ เอกชน และภาคประชาสังคมให้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจากทุกภาคส่วนได้เป็นอย่างดี ทำให้ทางผู้แทนของมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ เห็นความตั้งใจจริงและศักยภาพของผู้แทนจากทุกภาคส่วนในการที่จะร่วมมือกันบริหารจัดการการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดตรัง จึงเสนอเรื่องต่อไปยังมหาวิทยาลัยสหประชาชาติและได้รับประกาศนียบัตรรับรองความเป็นศูนย์การเรียนรู้ในภูมิภาคจังหวัดตรังจากที่ประชุมพันธมิตรอุบันตู ณ กรุงปารีสประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2549

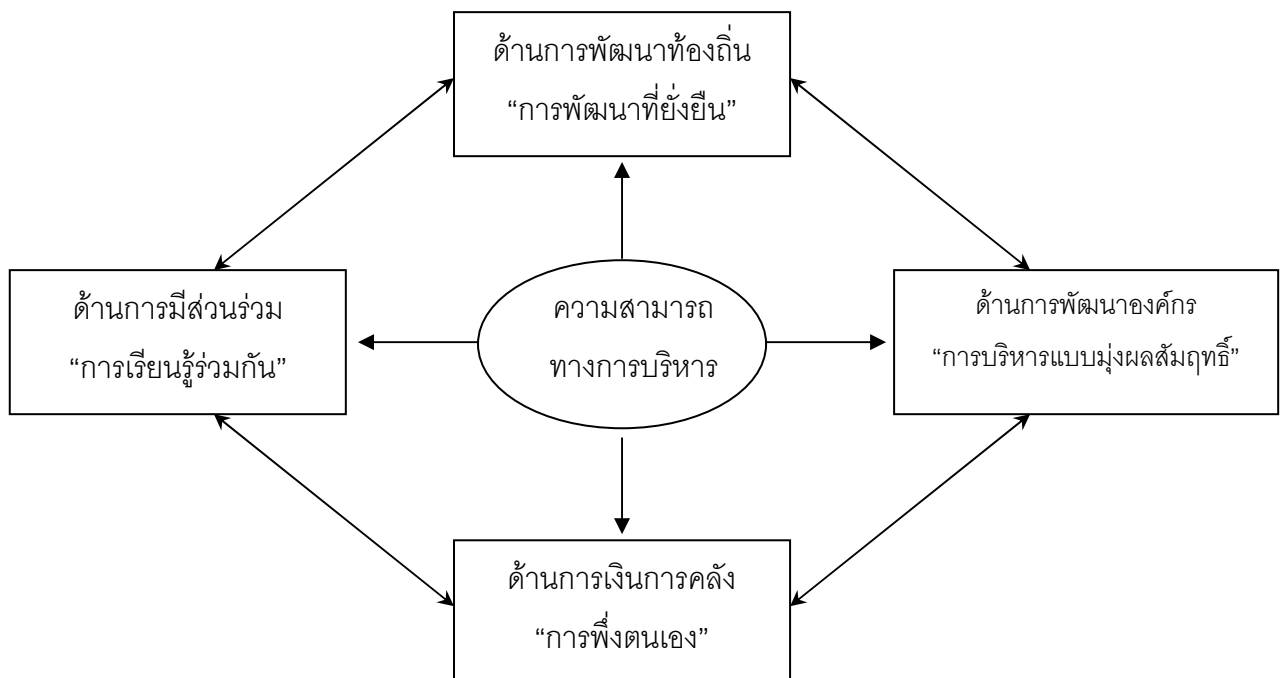
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การให้การศึกษาเรียนรู้ทั้งในรูปแบบในระบบและนอกระบบ และผู้ให้การศึกษาเรียนรู้ซึ่งหมายถึงความเกี่ยวข้องกับบุคลากรด้านการศึกษา (ครูผู้สอนในโรงเรียน ศาสตราจารย์ในสถาบันการศึกษาระดับสูง นักวิจัยค้นคว้าและองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม) ผู้รวบรวมข้อมูลด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยค้นคว้า พิพิธภัณฑสถาน สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ และผู้ให้การสนับสนุนการกระจายการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งได้แก่ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้ประกอบการลงทุนในท้องถิ่น อาสาสมัคร สื่อมวลชนและสมาคม สถาบันทางสังคม หรือ ภาคเอกชนอื่น ๆ ซึ่งทำงานในวงของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนักเรียนนักศึกษาในทุกระดับชั้น ซึ่งแต่ละบุคคลแต่ละสถาบันที่กล่าวถึงเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นและมีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.4 ธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนเกิดขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรไม่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและบริการขั้นพื้นฐาน ปัญหาของชุมชนเมืองส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็ว จนไม่สามารถจัดหาบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้เพียงพอต่อความต้องการ ขาดการวางแผน หรือ ควบคุมการใช้ที่ดิน ทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานที่ไม่เหมาะสม เกิดชุมชนแออัด และปัญหาสังคม ปัญหาการใช้รถใช้ถนน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการก่อสร้างอาคารบดบังสภาพภูมิทัศน์ และไม่เป็นระบบ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมของเมืองเป็นจำนวนมากที่ต้องให้ความสำคัญ ทั้งด้านการปรับปรุง ชุมชนแออัด การจัดภูมิทัศน์และพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง การวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะมูลฝอย มลพิษทางน้ำและการระบายน้ำ รวมถึงมลพิษ ทางอากาศ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 55)

ภายใต้บริบทใหม่ของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารต้องมีความคิด สร้างสรรค์ ทำงานเชิงรุก เพิ่มบทบาทเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น การเป็นผู้สร้าง ข้อตกลงร่วมกัน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ประสานความขัดแย้ง เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นผู้มีจริยธรรม และเป็นผู้ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีความตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการ บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้บริหารท้องถิ่นและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถในการบริหารงานขององค์กรอย่างน้อย ใน 4 ด้าน ซึ่งมีมิติทั้ง 4 นี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการ บริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ (อรทัย ก๊กผล, 2546: 13) ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แสดงความสามารถทางการบริหารใน 4 มิติ

แหล่งที่มา: อรทัย ก๊กผล, 2546: 13.

2.4.1 หลักธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง และชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของตน โดยใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีอยู่ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่า (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 56)

1) หลักนิติธรรม ได้แก่การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น ดังนั้น ในแง่ของสิ่งแวดล้อม จึงมีการออกกฎหมายหลายฉบับ เช่น

- พ.ร.บ.อาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒

- ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๘๖ พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้ในการควบคุมให้การจัดสรรที่ดินต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดสรรที่ดิน

- พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

- พ.ร.บ.สาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

- พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ล้วนแล้วแต่ให้อำนาจ และความรับผิดชอบต่อพนักงานท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย

2) หลักคุณธรรม ได้แก่การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน ในเรื่องสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการร่วมมือกันรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน

3) หลักความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ การดำเนินงานโครงการใด ๆ ตามนโยบายของผู้นำท้องถิ่นที่อาจเกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมตรวจสอบโครงการผ่านการทำประชาพิจารณ์ได้ ทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทั้งรายละเอียดของโครงการ รวมถึงงบประมาณที่จะใช้ในการลงทุน

4) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ แก้ปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารการจัดการและใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

2.4.2 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาประเทศโดยอาศัยระบบราชการนั้น มีโครงสร้างของการบังคับบัญชาและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีลักษณะเชิงตั้ง (Command and Control) รวมทั้งมีความยืดยวของสายบังคับบัญชา (Hierarchy) ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องในการพัฒนา ประกอบกับกฎ ระเบียบ และรูปแบบการงบประมาณที่ล้าสมัย ส่งผลให้การพัฒนาในระดับจังหวัด ได้ผลไม่เต็มที่ รวมทั้งไม่มีเจ้าภาพที่แท้จริงในการดูแลปัญหาทุกด้านในระดับจังหวัด (กิตติพัฒน์ แสันทวีสุข และคณะ, 2548: 5)

การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ซึ่งเรียกว่า ภาคีการพัฒนา มีทั้งภาคีที่เป็นชุมชนและประชาสังคม ภาคการเมือง ภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งแต่ละภาคส่วนก็มีบทบาทต่าง ๆ กันไปตามภารกิจหลักของแต่ละภาคี หากยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งก็จะแบ่งได้เป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการจัดการสิ่งแวดล้อม หน่วยงานส่วนกลางที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสั่งการให้รับเอานโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย ที่ใช้นโยบายบ้านเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม ที่มุ่งให้เกิดการบริหารจัดการในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมและเป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ เป็นผลให้ทุกจังหวัดรับนโยบายนี้ไปพัฒนาเร่งสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ โดยดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และยังมีสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในการกระตุ้นท้องถิ่นให้ตื่นตัวในการทำเมืองน่าอยู่ด้วยการดำเนินงานโครงการประกวดเทศบาลน่าอยู่มาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำตัวชี้วัดการประเมินเทศบาลเมืองน่าอยู่ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

ในส่วนของหน่วยงานระดับกระทรวง ก็มีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมดำเนินบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ อย่างยั่งยืนมาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางของแผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น (Local Agenda 21) โดยมุ่งหวังให้เกิดความสมดุลใน 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีการขยายเครือข่ายพหุภาคีในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะของ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ของตนเอง เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและดำเนินการร่วมกัน และมีการติดตามประเมินผล อย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนาตัวชี้วัดขึ้นมา

ปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงาน เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ส่วนกลาง มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและสั่งการโดยให้ส่วนภูมิภาคมีหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการตามคำสั่งในแต่ละนโยบาย แต่จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น และสมรรถนะของพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้ให้ ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเอง เพื่อควมมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีของประชาชนอย่างจริงจังหรือไม่ เพียงไร (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 59-60)

2.4.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างประเทศในการจัดการ สิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ต่างประเทศ อาจมีความแตกต่างในการแสดงบทบาทต่าง ๆ อันเนื่องจากการมีวิถีชีวิตของ ประชาชนและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของประเทศไทย ซึ่งในต่างประเทศมีการปลูกฝังจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนมาช้านาน อีกทั้งมีกฎหมายที่ เข้มงวดจริงจังในการบังคับใช้ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนต้องมีการคัดแยกขยะจากครัวเรือน การเสียภาษีให้แก่รัฐบาลในการนำขยะไปกำจัด ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการบำบัดน้ำเสีย หรือ ต้องเสียภาษีสิ่งแวดล้อม หากมีผู้ใดทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ขึ้น ภายใต้หลักการ Polluter Pay Principle และคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เป็นหลัก อีกทั้งผู้บริหาร ท้องถิ่นของต่างประเทศมีอำนาจเต็มที่ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ จึงมักจะไม่มีปัญหาในการ ขอความร่วมมือจากประชาชนผู้ซึ่งมีจิตสำนึกและระเบียบวินัยที่ดียิ่งในการช่วยกันดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างประเทศในแถบที่เจริญแล้วและประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงมักจะไม่นิ่งนอนใจมากนักในการ บริหารจัดการและสร้างธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม อย่างเช่น นายกเทศมนตรีของมหานครลอนดอน

ได้จัดตั้งศูนย์จัดการขยะรีไซเคิลในเมืองได้อย่างไม่มีปัญหามลพิษใด ๆ เนื่องจากความมีระเบียบวินัยของพลเมืองลอนดอนในการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด นายกเทศมนตรีของเมืองเอดมอนตัน ประเทศแคนาดา ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเมืองให้เกิดความยั่งยืน จึงรับเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมสภาโลก (World Congress) ในเดือนมิถุนายน 2552 ณ เมืองเอดมอนตัน ประเทศแคนาดา เพื่อเปิดโอกาสให้นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และผู้บริหารทั่วโลกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองให้นำออกอย่างยั่งยืน มาพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน อันจะส่งผลให้โลกของเรามีความน่าอยู่และยั่งยืนร่วมกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2551: 61-65)

เลขาธิการแห่งสหประชาชาติ Kofi Annan ได้กล่าวย้ำในคำนำของหนังสือรายงานประจำปี 2000 ของ UNDP ว่า “ไม่มีวิกฤตการณ์ใดในประวัติศาสตร์ที่มีการแสดงออกถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกันของประเทศต่าง ๆ อย่างชัดเจนเท่ากับวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม” แรงกดดันเหล่านี้เกิดจากพลังผลักดันของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่กำลังทำลายสิ่งแวดล้อมของโลกอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ดังเช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน ความสัมพันธ์ของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ความท้าทายต่อการดำเนินการที่ต้องเพิ่มจำนวนข้อตกลงร่วมหลายฝ่ายด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ขนาดของเมืองใหญ่ ๆ กำลังเพิ่มมากขึ้น บทบาทของประชาสังคมมีมากขึ้นในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมแห่งข้อมูลข่าวสารที่อยู่บนฐานของการเรียนรู้ ดังนั้น รูปแบบใหม่ของการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่ต้องการไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อบรรลุข้อกำหนดทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขแบบแยกส่วน หรือต่างคนต่างทำได้ จึงต้องมีการสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างของสถาบัน เพื่อธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศในการร่วมมือแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม (เรณู สุขารมณ, 2546: 10-11)

ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยก็จะต้องมีภาระอันหนักหน่วงต่อไปในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดแก่เด็ก เยาวชน และประชาชน และตราบไต่ที่ยังไม่สามารถนำกฎหมายไปบังคับใช้ได้จริงจังกับประชาชน ซึ่งยังขาดความเคารพในกฎหมายของบ้านเมือง การรณรงค์ความร่วมมือต่าง ๆ ก็คงจะมีผลเพียงชั่วคราวชั่วคราว แล้วก็กลับมาปฏิบัติเช่นเดิมอีก อันเนื่องจากความไม่มีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นสิ่งที่เราต้องยอมรับและต้องยอมให้ถูกตำหนิติเตียนบ้าง และได้แต่มุ่งหวังเพียงอนุชนรุ่นหลังของไทยว่าจะเป็นพลเมืองที่มีระเบียบวินัยและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติมากขึ้นต่อไป

2.5 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

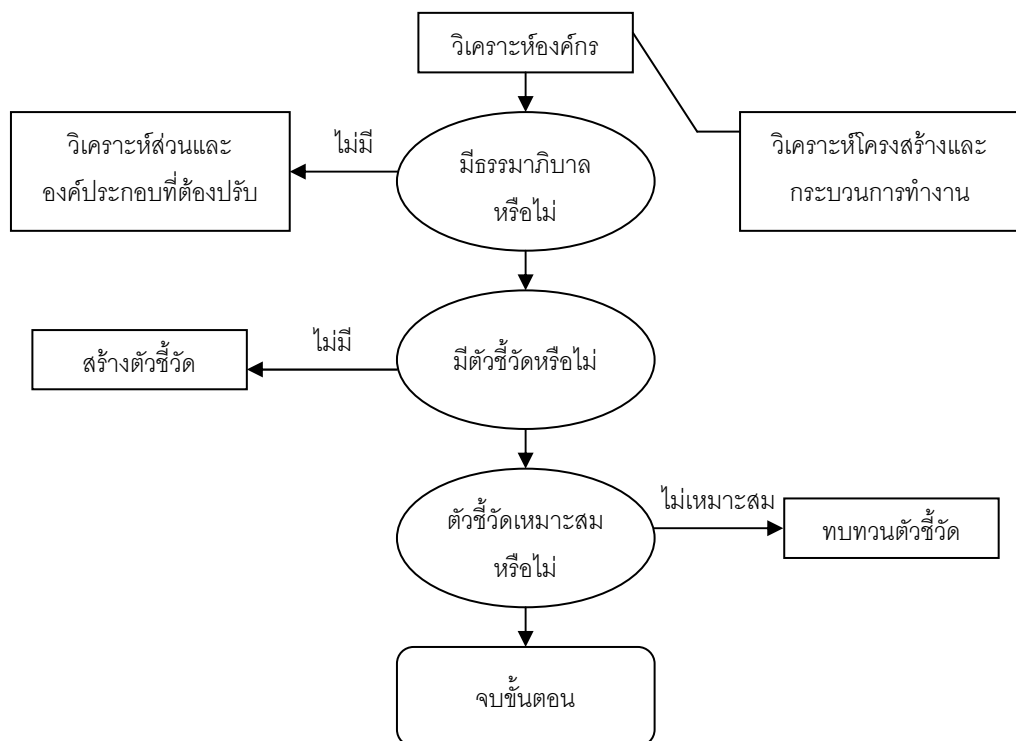
ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (Good Governance Indicators) เน้นการวัดผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อความคาดหวังของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การยึดหลักนิติธรรม คือ ให้ความเป็นธรรมต่อประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ปราศจากอคติ (เช่น การจัดบริการสาธารณะอย่างทั่วถึง ไม่ใช่จัดบริการแก่คนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น) เมื่อประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งประสบปัญหาและร้องเรียน หน่วยงานควรจะตอบสนองข้อร้องเรียนอย่างเป็นธรรม หลักความโปร่งใส กล่าวคือ อธิบายที่มาที่ไปของการใช้เงินของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องไม่รั่วไหล หรือ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากหลักการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความหมายที่แท้จริงคือ Locally self-government หน่วยงานท้องถิ่นจึงมีอิสระในการทำงาน (autonomy) ระดับหนึ่ง คือ ภายใต้ระบบการตรวจสอบและอำนาจหน้าที่ที่ได้ดำเนินการ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ, 2547: 18) ตัวชี้วัดดังกล่าวจะเป็นตัวช่วยประเมินการทำงานของส่วนท้องถิ่น โดยนำผลการประเมินที่ได้มาประกอบการตัดสินใจทางนโยบายของส่วนกลาง และของผู้บริหารในส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปรับปรุงการทำงานของส่วนท้องถิ่น ทำให้สามารถประเมินตนเองได้ และมีข้อมูลสะท้อนความต้องการของประชาชน เพื่อการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีการใช้งบประมาณและทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

2.5.1 การสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

องค์กรต่าง ๆ ของรัฐแต่เดิมถูกสร้างขึ้นและดำเนินการภายใต้กฎระเบียบที่เน้นการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อสังคม แต่เนื่องจากโครงสร้างของระบบราชการขยายตัวอย่างมาก มีกฎระเบียบมากขึ้น ทำให้เกิดความหละหลวมหย่อนประสิทธิภาพ และไม่มีการปรับตัวต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นการยากที่จะบอกได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของรัฐอยู่ในระดับใด เนื่องจากไม่มีมาตรฐานการวัดที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับ ดังนั้น เมื่อนำหลักธรรมาภิบาลมาจัดกรอกรอบแบบการบริหารจัดการของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลควรกำหนดเกณฑ์ในการจัดทำตัวชี้วัด ซึ่งอาจจะพิจารณาหลักเกณฑ์ที่ Knack and Manning (2000 อ้างถึงใน บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546: 70) ได้เสนอ ดังนี้

- 1) ต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะงานของแต่ละหน่วยงาน
- 2) ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ และมีความโปร่งใสในตัวชี้วัดเอง
- 3) ต้องมีคุณภาพและความแม่นยำของตัวชี้วัดและกรอบตัวชี้วัด
- 4) ต้องมีข้อมูลที่สนับสนุนการได้มาซึ่งตัวชี้วัด
- 5) ต้องสามารถระบุผลที่จะได้รับจากตัวชี้วัดได้อย่างชัดเจน

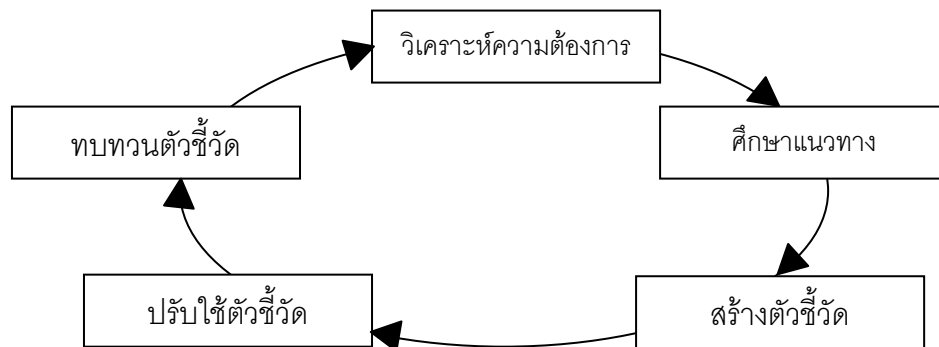
การที่จะทราบว่าตัวชี้วัดใดเหมาะกับหน่วยงานใด จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ห้องค์กร ซึ่งอาจจะเริ่มจากการศึกษาความจำเป็นของการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ดังแสดงในภาพที่ 2.3 โดยเริ่มจากการทำการวิเคราะห์ห้องค์กรทั้งโครงสร้างและกระบวนการทำงานว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้หรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่มีก็ให้วิเคราะห์ส่วนและองค์ประกอบที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความชอบธรรม ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบ และการมีส่วนร่วม เพื่อทำการสร้างตัวชี้วัด หากห้องค์กรนั้นมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้อยู่ ก็ให้ดูว่าองค์กรมีตัวชี้วัดแล้วหรือยัง หากยังไม่มีก็ให้สร้างใหม่ ถ้าหากว่าตัวชี้วัดมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว ให้ถือว่าจบขั้นตอนการวิเคราะห์ หากว่าองค์กรมีตัวชี้วัดอยู่ แต่ยังไม่เหมาะสมก็ให้ทบทวนตัวชี้วัดดังกล่าว

ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ความจำเป็นในการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

แหล่งที่มา: บุชนง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546: 70.

ในกระบวนการสร้างตัวชี้วัด จะต้องมียุทธศาสตร์ในการประเมิน คือ ประเมินอะไร เพื่อวัตถุประสงค์อันใด และควรประเมินอย่างไร ซึ่งอาจจะพิจารณาวงจรการสร้างตัวชี้วัด ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 วงจรการสร้างตัวชี้วัด

แหล่งที่มา: บุซบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2546: 70.

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงและพัฒนา แทนการค้นหาปัญหาขององค์กรและความพยายามในการเสนอทางแก้ปัญหา ให้คณะกรรมการสร้างตัวชี้วัดการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานนั้น เพื่อหาความต้องการในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร
- 2) ศึกษาแนวทางการปรับปรุงองค์กร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปรับปรุงโครงสร้าง หรือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้าใจภาพรวมและความสัมพันธ์ของนโยบาย (Policy) กระบวนการ (Procedure) และการปฏิบัติงาน (Practice) ของทั้งองค์กร เพื่อช่วยในการเสนอแนวทางที่มีความเป็นไปได้สูง
- 3) สร้างตัวชี้วัด เนื่องจากหน่วยงานมีโครงสร้างที่เรียบง่าย หรือ ซับซ้อนแตกต่างกัน เมื่อมีความจำเป็นต้องสร้างตัวชี้วัดขององค์กรจึงต้องพิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดหลัก และตัวชี้วัดย่อยที่มีคำจำกัดความ (Definition) ที่ชัดเจน สามารถอธิบายหลักเกณฑ์ และเหตุผล (Rationale) ของตัวชี้วัดได้ และมีกฎเกณฑ์ (Criteria) ที่ชัดเจนในการสร้างตัวชี้วัดว่าเป็นการวัดในเชิงปริมาณ (Quantity) หรือ เชิงคุณภาพ (Quality)

4) นำตัวชี้วัดไปปรับใช้ ควรต้องมีการทดสอบตัวชี้วัดเพื่อให้แน่ใจในคุณภาพของตัวชี้วัดว่ามีความหมาย (Meaningful) สามารถวัดได้ในทางปฏิบัติ (Practical) และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ (Reliable) จากผลการประเมินได้

5) ทบทวนตัวชี้วัด หนึ่งในขั้นตอนของการสร้างตัวชี้วัดที่ต้องมีการตรวจสอบความทันสมัย และคงความเป็นไปได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับหลักเกณฑ์ในการวัดที่เหมาะสมกับเวลา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนของตัวชี้วัด

2.5.2 ตัวชี้วัดของธรรมาภิบาล (Governance Indicators)

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์การวัดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะทำให้การเปรียบเทียบมีความหมายในทางวิชาการมากขึ้น แต่เนื่องจาก “ธรรมาภิบาล” เป็นแนวความคิดที่มีลักษณะนามธรรมมากและยังมีลักษณะพลวัตอีกด้วย ดังนั้น นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องนี้จึงมีการระบุดัชนีของธรรมาภิบาลเป็น 2 กลุ่ม แต่ทั้งสองกลุ่มมีการใช้ตัวแปรที่ใกล้เคียงกันมาก ในการศึกษาของ Williams and Siddique (2007 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2551: 29) ได้จำแนกดัชนีของธรรมาภิบาลไว้หลายชนิดทั้งที่เป็นภาวะวิสัย (objective) และอัตวิสัย (subjective) โดยทั่วไปนั้นดัชนีของธรรมาภิบาลที่สำคัญที่มีลักษณะเป็นแบบอัตวิสัย มักชี้ถึงคุณภาพของสถาบัน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) หลักนิติธรรม (The rule of law)
- 2) การฉ้อราษฎร์บังหลวงในรัฐบาล (Corruption in government)
- 3) คุณภาพของระบบข้าราชการ (The quality of the bureaucracy)
- 4) ความเสี่ยงในการถูกยึดกิจการโดยรัฐบาล (Risk of expropriation of assets by government)
- 5) ความล้มเหลวของรัฐในการรักษาสัญญา (Repudiation of contracts by government)

งานวิจัยที่พยายามใช้ดัชนีของธรรมาภิบาลวัดตามความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีอยู่หลายชิ้นที่สำคัญคือ การศึกษาของ Kaufmann et.al., (2005 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2551: 31)

นักวิชาการมักใช้ดัชนีของ ICRG (International Country Risk Guide) ซึ่งสามารถสื่อความหมายของธรรมาภิบาลได้ดี ดัชนีที่สำคัญ คือ

1) การรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย (Democratic Accountability) ซึ่งมีสเกลที่ 6 แต่ผู้ใช้วัดการตอบสนองของรัฐที่มีต่อพลเมืองของตน ยิ่งรัฐบาลมีการตอบสนองต่ำ ก็แสดงว่ารัฐไม่อาจมีความรับผิดชอบต่อพลเมืองของตน

2) เสถียรภาพของรัฐบาล (Government Stability) เป็นการประเมินความสามารถของรัฐบาลในการดำเนินโครงการที่ประกาศไว้และอยู่ในตำแหน่งได้นานเพียงใด มีสเกลที่ 12 แต้ม

3) คุณภาพของระบบข้าราชการ (Bureaucratic Quality) จะให้คะแนนที่สูงกับประเทศที่มีระบบข้าราชการที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะระบบข้าราชการที่มีการคัดเลือกและกลั่นกรองการบรรจุข้าราชการที่ดี มีสเกลที่ 4 แต้ม

4) การขโมยทรัพย์สินบังหลวง (Corruption) เป็นตัวแทนเพื่อวัดระดับที่แท้จริงและระดับที่เป็นไปได้ของการขโมยทรัพย์สินบังหลวง ในรูปของระบบอุปถัมภ์ระบบพรรคพวก (Nepotism) การเลือกที่รักมักที่ชัง ตลอดจนจนวนัดความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับการเมือง มีสเกลที่ 6 แต้ม

5) กฎหมายและคำสั่ง (Law and order) เพื่อวัดความเข้มงวดของกฎหมาย มีสเกลที่ 6 แต้ม

ดัชนีที่มีชื่อเสียงที่สุดและดำเนินการวัดมาอย่างต่อเนื่องมาจากการศึกษาของธนาคารโลก โดย Kaufmann et. al., (2005) ดัชนีดังกล่าวนี้สามารถวัดลักษณะอภิบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ตั้งแต่ปี 1996 จนถึงปี 2006 Kaufmann et. al.,(2007) ดัชนีของอภิบาล (Governance indicators) ประกอบด้วย 6 ดัชนี คือ

1) เสียงเรียกร้องและความรับผิดชอบ (Voice and Accountability) เป็นการวัดสิทธิทางการเมือง สิทธิของพลเมือง และสิทธิมนุษยชน

2) ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองและความรุนแรง (Political Instability and violence) เป็นการวัดความเป็นไปได้ของความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น หรือ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือ การก่อการร้าย

3) ความมีประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness) เป็นการวัดความสามารถของระบบข้าราชการและคุณภาพของการบริการสาธารณะของรัฐ

4) ภาระของการกำกับ (Regulatory Burden) เป็นการวัดภาระของนโยบายรัฐบาลที่ไม่เป็นมิตรต่อระบบตลาด

5) หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นการวัดคุณภาพของการทำพันธะสัญญาต่าง ๆ การทำงานของตำรวจ ระบบผู้พิพากษา และการจัดการเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรง

6) การควบคุมการฉ้อราษฎร์บังหลวง (Control of Corruption) เป็นการวัดการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งเป็นการวัดระดับของการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ดัชนีของอภิบาลดังกล่าวนี้ช่วยทำให้นักเศรษฐศาสตร์สามารถเปรียบเทียบโครงสร้างของอภิบาลในประเทศต่าง ๆ ได้ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 1996-2006 ซึ่งนับว่าเป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอภิบาลของประเทศพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ดัชนีดังกล่าวแม้จะมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบ แต่ก็ไม่สมบูรณ์ เพราะจำเป็นต้องศึกษาถึงประวัติศาสตร์ และโครงสร้างทางสถาบันของแต่ละประเทศอย่างละเอียดว่า เพราะเหตุใด จึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมเศรษฐกิจให้ใกล้เคียงกับอภิบาลที่มีประสิทธิผลได้ และในความจริงประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากไม่สามารถปฏิรูประบบอภิบาล (Governance Reform) ได้อย่างที่ปรารถนา

2.5.3 ตัวชี้วัดกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ, 2547: 15-28)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เลือกตั้งจากประชาชน ควรยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งต้องมีระบบการทำงานที่โปร่งใส ประชาชนและหน่วยงานภายนอกสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้จะต้องมีข้อมูลสนเทศที่สะท้อนการทำงาน กล่าวคือ มีข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ แสดงผลการปฏิบัติงานที่มีความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย การตัดสินใจสำคัญ ๆ ซึ่งมีผลผูกพันในระยะยาว ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การลงประชามติ การทำประชาพิจารณ์ โครงการต่าง ๆ

สำหรับประเทศไทย พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 รวมทั้งแผนปฏิบัติงานการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้กำหนดกรอบ 10 ปี ในการจัดสรรและถ่ายโอนภารกิจระหว่าง ส่วนกลางกับท้องถิ่น และระหว่างส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง มาตรการดังกล่าว จำเป็นต้องมีกลไกการ ตรวจสอบและติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลการจัดสรรทรัพยากร ประเมินขีดความสามารถของพนักงานส่วนท้องถิ่น ประเมินผลลัพธ์ต่อประชาชนว่าทรัพยากรที่ถ่ายโอนเกิด กระทบประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ในระดับปฏิบัติการจำเป็นต้องติดตามปัญหาการบริหารจัดการ การทุจริตคอร์รัปชัน หรือ การใช้จ่ายเงินที่ขาดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นตัวช่วยประเมินการทำงานของส่วนท้องถิ่น ในประเด็นสมมุติฐานและข้อกังวลเกี่ยวกับการกระจายอำนาจข้างต้น เพื่อประกอบการตัดสินใจทางนโยบายของส่วนกลางและของผู้บริหาร ในส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปรับปรุงการทำงานของส่วนท้องถิ่น เพราะการกระจายอำนาจเป็นเรื่องใหม่ ของคนไทย สมมุติฐานการกระจายอำนาจและความกังวลดังกล่าวข้างต้นจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือไม่ ต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์มาจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงาน ทำหน้าที่ เป็นสัญญาณเตือนให้ทราบถึงปัญหาและโอกาส เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบผลการทำงานระหว่าง กลุ่มของส่วนท้องถิ่น รวมทั้งวัดสัมฤทธิ์ผลและความก้าวหน้าจากการปฏิบัติงานของส่วนท้องถิ่น ดังตัวอย่างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่แสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	- จัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับ ชุมชน
ความโปร่งใส	- การจัดตั้งหน่วยงานให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน - การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส ของสมาชิก อบต.
ความรับผิดชอบ	- การจัดทำข้อบังคับ งบประมาณได้ครอบคลุมปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ - สมาชิกของหน่วยงาน ขาดประชุมไม่เกินร้อยละ 20 - การจัดสรรงบประมาณตำบลมากกว่า 70% ของงบประมาณให้แก่ โครงการในแผนพัฒนาตำบล

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล	- การพิจารณาหลักการใช้งบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มค่ากับเงินที่ จ่ายไปหรือไม่
การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	- ฝ่ายบริหาร อบต. ได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่อง สำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนหรือไม่ - เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของ อบต. กับประชาชน ได้มีการจัด เวทีเพื่อไต่สวนสาธารณะว่าข้อเท็จจริงคืออะไร - อบต. ควรจัดให้มีการลงประชามติในโครงการที่ไม่สามารถหาฉันทามติ ได้ - การให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภา อบต. ได้ ซึ่งมีการระบุไว้ใน บันทึกของมหาดไทยถึง อบต. - การให้ประชาชนมีส่วนในการวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อ ทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของ อบต. โดยนำแผนที่จัดทำมาแล้วมา ทำประชาพิจารณ์ตามหนังสือสั่งการของมหาดไทยปี พ.ศ. 2541
กรอบคุณธรรม	- คณะผู้บริหาร อบต. ถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตหรือไม่ - มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคหรือไม่ - ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีต้องจัดเก็บได้ไม่ต่ำกว่า 80%

แหล่งที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543: 25.

2.6 เทคนิค SWOT Analysis

ในการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้หลักเทคนิค SWOT มาใช้ในการพิจารณาข้อมูลทั้งปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายใน (จุดอ่อน Weakness และจุดแข็ง Strength) และปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอก (โอกาส Opportunity และข้อจำกัด Threat) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT ทำให้สามารถตระหนักถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพและกำหนดทิศทาง เป้าหมายในอนาคตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

2.6.1 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อหาข้อได้เปรียบเสียเปรียบ หรือ จุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร ซึ่ง “จุดแข็ง” หมายถึง ชีตความสามารถภายในที่องค์กรมีอยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ส่วน “จุดอ่อน” หมายถึง ลักษณะขององค์กรที่ทำให้ความสามารถขององค์กรลดลง หรือ ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ควรพิจารณา ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเงิน การตลาด การผลิต และทรัพยากรมนุษย์

2.6.2 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กร ซึ่ง “โอกาส” หมายถึง ผลรวมของสภาพการต่าง ๆ รอบตัว ทั้งเวลา สถานที่ หากองค์กรทำอะไรแล้วจะได้รับประโยชน์อย่างมากจากสิ่งเหล่านี้ ส่วน “อุปสรรค” หมายถึง เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กรควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย วิทยาการ เทคโนโลยี และการแข่งขัน

การนำสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมนอก หรือ SWOT มาใช้ดำเนินการ ประเมิน โดยประยุกต์ให้สามารถผสมผสานกันเพื่อประโยชน์สูงสุดนั้น อาจดำเนินการได้ ดังตารางที่ 2.3 ต่อไปนี้ (จำลอง โพธิ์บุญ, 2550: 194-195)

ตารางที่ 2.3 การประยุกต์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมนอก

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	S จุดแข็งภายในองค์กร	W จุดอ่อนภายในองค์กร
O โอกาสภายนอก	SO การนำข้อได้เปรียบของจุดแข็ง ภายในและโอกาสภายนอกมาใช้	WO การแก้ไขจุดอ่อนภายในโดยพิจารณาจากโอกาส ภายนอกที่เป็นผลดีต่อองค์กร
T อุปสรรคภายนอก	ST การแก้ไขหรือลดอุปสรรคภายนอก โดยนำจุดแข็งภายในมาใช้	WT การแก้ไขหรือลดความเสียหายของธุรกิจอันเกิด จากจุดอ่อนภายในองค์กรและอุปสรรคภายนอก

แหล่งที่มา: จำลอง โพธิ์บุญ, 2551: 195.

กลยุทธ์ที่องค์กรจะนำไปปฏิบัติควรเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดและ/หรือเป็นกลยุทธ์ที่มีความเป็นไปได้สำหรับองค์กร โดยพิจารณาจากกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากตารางที่ 2.3 ดังกล่าว ดังนี้

- 1) กลยุทธ์ SO เป็นการนำจุดแข็งและโอกาสภายนอกที่องค์กรพึงมี หรือพึงจะหาได้มาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด
- 2) กลยุทธ์ WO เป็นการหาวิธีแก้ไขจุดอ่อน หรือ จุดด้อยภายในองค์กร โดยพิจารณานำโอกาสภายนอกที่จะเอื้ออำนวยผลดี หรือ ผลประโยชน์ต่อองค์กรมาใช้ให้มากที่สุด
- 3) กลยุทธ์ ST เป็นการนำจุดแข็งภายในขององค์กรมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และแก้ไข หรือ ทำให้อุปสรรคภายนอกลดน้อยลงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แม้ว่าในบางครั้งจุดแข็งขององค์กรอาจไม่สามารถบดล้างอุปสรรคให้หมดไปได้ แต่ก็เป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด
- 4) กลยุทธ์ WT เป็นการพยายามแก้ไข หรือ ลดความเสียหายของธุรกิจ อันเกิดจากจุดอ่อนภายในขององค์กรและอุปสรรคจากผลกระทบภายนอก ซึ่งอาจมีผลรุนแรงต่อการดำเนินการขององค์กร องค์กรจำเป็นต้องหาทางหลีกเลี่ยงจากความเสียหายเหล่านั้น และประคองตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งอาจต้องมีการคิดกลยุทธ์ใหม่

2.7 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

2.7.1 ประวัติ

เทศบาลเมืองศรีราชาแต่เดิมเป็นหมู่บ้านชาวประมงอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2488 ตำบลศรีราชาได้รับการยกฐานะให้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลศรีราชา ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลตำบลศรีราชา จังหวัดชลบุรี (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 36 ตอนที่ 36 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2488) เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2538 ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นเทศบาลเมืองศรีราชา (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2538 หน้า 45-48)

เกาะลอย เป็นสถานที่รู้จักมาแต่เดิมก่อนการจัดตั้งเทศบาล ดังนั้น เมื่อท้องถิ่นได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาล จึงใช้ภาพเกาะลอยเป็นสัญลักษณ์ของเทศบาลอยู่ในวงกลมล้อมรอบ มีชื่อเทศบาลเมือง ศรีราชาอยู่ด้านบน และจังหวัดชลบุรีอยู่ด้านล่าง

ภาพที่ 2.3 ตราประจำเทศบาลเมืองศรีราชา

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2551.

2.7.2. ลักษณะและสภาพทั่วไป

เทศบาลเมืองศรีราชา ตั้งอยู่ที่ถนนเฉลิมจอมพล ตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 4.058 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นดิน 2.153 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นน้ำ 1.905 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เกาะลอย 0.112 ตารางกิโลเมตร ฝั่งทะเลยาวประมาณ 2 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับอ่าวไทย

ทิศใต้ ติดริมถนนสุขุมวิทด้านเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับค่ายลูกเสือวชิราวุธ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ (ด้านแหลมท้าวเทวา)

2.7.3 ประชากร

เทศบาลเมืองศรีราชามีประชากร 19,332 คน เป็นชาย 9,086 คน เป็นหญิง 10,246 คน จำนวนหลังคาเรือน 6,576 หลัง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าและประมง (เทศบาลเมืองศรีราชา, 2551: 5)

ชุมชนของเทศบาล ประกอบด้วย 12 ชุมชน ได้แก่

- 1) ชุมชนริมทะเล
- 2) ชุมชนซอยจุลินทร์
- 3) ชุมชนบ้านโน

- 4) ชุมชนบ้านไร่
- 5) ชุมชนดวงมณี
- 6) ชุมชนสว่างประทีป
- 7) ชุมชนไฟแดง
- 8) ชุมชนหน้าดาราสมุทร
- 9) ชุมชนวัดราชฎารัตนนิมิต
- 10) ชุมชนซอยไปรษณีย์
- 11) ชุมชนศรีเจริญ
- 12) ชุมชนศรีราชานคร

2.7.4 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค มีถนน 8 สาย แบ่งเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 6 สาย ถนนแอสฟัลต์ติกคอนกรีต 2 สาย ถนนสายรองและซอย จำนวน 28 สาย มีไฟฟ้าและประปาครบทุกครัวเรือน

การใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ทำการประมง การค้าขาย ทำให้มีลักษณะเป็นชุมชนชายฝั่งทะเล ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การอยู่อาศัย และประกอบอาชีพการประมง เช่น ชุมชนซอยจุลินทร์และมิตร ชุมชนริมทะเล ชุมชนบ้านโน

2.7.5 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจภายในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา อาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองศรีราชาจะทำการค้าและการประมง เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเลอยู่เป็นอันมากและการเป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น เกาะลอย สวนเต่า มีชายทะเลอันสะอาด สวยงาม มีนิตมอุตสาหกรรมล้อมรอบ จึงทำให้มีเศรษฐกิจด้าน บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ โรงแรมขนาดใหญ่ คอนโดมิเนียม เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้ ชาวอำเภอศรีราชาอีกทางหนึ่ง

จำนวนสถานประกอบการในเทศบาลเมืองศรีราชา ดังแสดงในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 สถานประกอบการในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา

ประเภทของสถาน ประกอบการธุรกิจ	ปี			
	2544	2545	2546	2547
ร้านขายของชำ	47	50	43	53
ร้านอาหาร	321	321	266	380
ร้านขายยา	25	25	25	25
ร้านเสริมสวย	56	44	64	85
ตลาดเทศบาลและตลาดเอกชน	3	2	2	2
หาบเร่แผงลอย	-	-	-	-
คลินิกแพทย์	45	45	45	45
โรงพยาบาล	3	3	3	3
โรงแรม	8	8	4	6
โรงภาพยนตร์	4	4	1	1

แหล่งที่มา : เทศบาลเมืองศรีราชา, 2551.

2.7.6 สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1) ลักษณะภูมิอากาศ

เทศบาลเมืองศรีราชาอยู่ติดชายฝั่งทะเล จึงทำให้อากาศเย็นสบายตลอดปี หนาวร้อนไม่ร้อนจัด และไม่หนาวมาก อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่าอยู่ในช่วง 28.87 องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ในช่วง 19.92 องศาเซลเซียสถึง 26.82 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิสูงสุดที่วัดได้ 39.6 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้จะอยู่ในช่วง 960.3 ถึง 1,577.2 มม. ฝนตกมากที่สุดวัดได้ถึง 1,577.2 มม. ส่วนฝนตกน้อยที่สุดวัดได้ 960.3 มม.

2) น้ำเสีย

- ปริมาณน้ำเสีย 3,500 ลบ.ม./วัน
- ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้เป็นระบบตะกอนเร่ง รวม 1 แห่ง
- น้ำเสียที่บำบัดได้ จำนวน 3,500 ลบ.ม./วัน
- ค่า BOD. น้ำเสียเข้า 8 - 110 มิลลิกรัม/ลิตร
- ค่า BOD. น้ำบำบัดแล้ว 3 - 5 มิลลิกรัม/ลิตร

3) ขยะ

- ปริมาณขยะ 45-46 ตัน/วัน
- รถที่ใช้จัดเก็บขยะ รวม 3 คัน
- ขยะที่เก็บขนได้ จำนวน 44,000 ลบ.หลา/วัน
- ขยะที่กำจัดได้ จำนวน 44,000 ลบ.หลา/วัน โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ
- ที่ดินสำหรับกำจัดขยะที่กำลังใช้ จำนวน 116 ไร่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองขาม ห่างจากเขตท้องถื่นเป็นระยะทาง 7 กม.
- ที่ดินสำหรับกำจัดขยะที่ใช้ไปแล้ว จำนวน 80 ไร่ คาดว่าจะสามารถกำจัดขยะได้อีก จำนวน 7 ปี

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) สุธาวัลย์ เสถียรไทย (2546) ได้ทำการศึกษาระบบการบริการและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นเงื่อนไขหลักที่จำเป็นต่อการเกิดธรรมาภิบาล ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขเหล่านั้น ได้แก่

(1) การมีระบบคานและถ่วงดุลอำนาจ ที่สามารถตรวจสอบได้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

(2) การมีแรงจูงใจที่เหมาะสม สามารถเอาผิดและชดเชยผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

(3) การสร้างองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้และค้นหาข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

(4) การป้องกันการคอร์รัปชันและลดอำนาจในการใช้วิจารณญาณของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการลดปัญหาการมีเป้าหมาย หรือ วัตถุประสงค์ที่สวนทางกัน (Conflict of Interest) ของหน่วยราชการ

(5) การลดต้นทุนดำเนินการ (Transaction cost) ในกระบวนการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(6) การส่งเสริมด้านจริยธรรมและคุณธรรม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับผู้เกี่ยวข้องในทุกๆระดับ และยังพบว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างกระบวนการธรรมาภิบาลในบริบทของสังคมไทย แต่นโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้น

การพัฒนาอุตสาหกรรมและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กลายเป็นอุปสรรคสำคัญของการนำไปสู่การมีธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมของชุมชนท้องถิ่น และนำมาซึ่งอสมมาตรของอำนาจต่อรอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขวางกั้นระบบการคานและถ่วงดุลอำนาจโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเกิดธรรมาภิบาล

2) จำลอง โพรธิบุญ (2551) ศึกษาเรื่ององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยพิจารณาใน 4 มิติ คือ ด้านพันธกิจ ด้านกลุ่มเป้าหมาย ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนรู้พัฒนา พบว่า ความสำเร็จด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเกิดจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่น กำหนดผู้บริหารและหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสิ่งแวดล้อม มียุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ และดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านสิ่งแวดล้อมและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

3) สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและสถาบันพระปกเกล้า (2544) ทำการศึกษาโครงการธรรมาภิบาลที่วัดได้: ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้พัฒนาตัวชี้วัดเพื่อทดสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพิจารณาจากเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเรียกร้องความยุติธรรมและเยียวยาความเสียหายได้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

(1) ประเทศไทยมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่เป็นจำนวนมาก และยังให้สิทธิแก่ผู้ได้รับความเสียหายที่จะนำคดีไปฟ้องยังศาลปกครองและศาลยุติธรรม เพื่อเยียวยาความเสียหายอยู่หลายฉบับ แต่กฎหมายและระเบียบในส่วนที่เกี่ยวกับการให้สิทธิแก่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่ครบถ้วน ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการทำประชาพิจารณ์

(2) ในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กรณีศึกษารถบรรทุกสารเคมีพลิกคว่ำบนทางด่วน พบว่า ไม่มีหน่วยงานปฏิบัติงานฉุกเฉินส่วนกลาง

และยังพบว่า มีการคาบเกี่ยวกันของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ตำรวจดับเพลิง กทม. ฯลฯ แต่ไม่มีการกำหนดให้องค์กร หรือ หน่วยงานใดทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่สาธารณชนเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้ประชาชนทราบ ในส่วนของข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อม บางหน่วยงานมีการเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลทำได้ยากและไม่เท่าเทียมกัน

(3) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้ทำการศึกษา 3 กรณีได้แก่ โรงไฟฟ้า หินกรูด โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษจังหวัดสมุทรปราการ และเขตอุตสาหกรรมเครือซีเมนต์ไทย ซึ่งทั้งสามกรณีพบตรงกันว่าในระดับนโยบาย การให้สัมปทานโครงการ และการเลือกที่ตั้งโครงการยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ EIA ด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความขัดแย้งและการทุจริตคอร์รัปชัน

(4) ปัจจัยที่สามารถเพิ่มศักยภาพให้แก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้แก่ การส่งเสริมด้านการศึกษาและอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและให้มีช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกขึ้น และทันต่อเหตุการณ์ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงาน และควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้ที่มุ่งบริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การให้สิทธิแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องคดีต่อศาล ตลอดจนยกเว้นค่าธรรมเนียมและจัดหาทนายความให้โดยไม่คิดค่าทนาย เป็นต้น

4) วิชาศ นิติพัฒนานนท์ และคณะ (2551) ศึกษาการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ซึ่งจะมุ่งเน้นถึงการรวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันในความพยายามเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลในประเทศไทย โดยนำหลักการ 3Rs ได้แก่ การลดปริมาณการเกิดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (reducing) การนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ (reusing) และการนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วกลับมาเปลี่ยนแปลงสภาพกลับมาใช้ใหม่ (recycling) ซึ่งความสำเร็จในการจัดการมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีการประเมินผลการทำงานก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังเสร็จสิ้นโครงการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบจุดบกพร่องทั้งด้านวิศวกรรม กายภาพ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางในการป้องกัน รวมถึงความคุ้มค่าในการ

ดำเนินงาน ทุกพื้นที่ควรจัดบุคลากรรับผิดชอบประจำ มีระบบรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประเมินความสามารถในการรับภาระการจัดการมูลฝอยได้ ด้านการนำแนวทางการจัดการขยะ ด้วยวิธีลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดโดยการส่งเสริมให้มีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ในรูปของการดำเนินโครงการธนาคารขยะชุมชน ธนาคารขยะโรงเรียน และการส่งเสริมการจัดการมูลฝอยแบบผสมผสาน ปัจจัยที่มีผลทำให้การดำเนินโครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการประเมินผลการดำเนินงานทุก ๆ เดือนอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความจริงจังในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกโดยให้กู้เงิน โดยการนำขยะมาชำระแทนเงินกู้ การทำให้ประชาชนรู้ถึงมูลค่าของขยะมูลฝอย ปลูกจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการจัดการมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

5) สุจิตรา บุญรัตพันธ์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประชาชนและธรรมาภิบาล: การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 4 มิติ คือ หลักนิติธรรม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายของไทยยังไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งการบังคับใช้อย่างยุติธรรมบ้างไม่ยุติธรรมบ้างก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งทัศนคติพื้นฐานแตกต่างจากหลักการที่ควรจะเป็น แม้ส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายไม่มีความยุติธรรม แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ยอมรับและทนต่อสภาพดังกล่าว ร้อยละ 40 เห็นว่ากฎหมายควรบังคับใช้ได้อย่างยืดหยุ่น สามารถเปิดให้เจรจาต่อรองประณีประนอมได้ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ขัดต่อหลักนิติธรรม การคอร์รัปชันเป็นประเด็นสำคัญในการบิดเบือนบันทอนต่อหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส ร้อยละ 80 ที่เห็นว่าภาครัฐต้องให้ข้อมูลการตัดสินใจด้านนโยบายและการใช้จ่ายงบประมาณ แต่กว่า 2 ใน 3 กลับไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว และยังพบว่าร้อยละ 30 ไม่ทราบสิทธิขั้นพื้นฐานของตน นอกจากนี้ ประเด็นด้านระเบียบและกระบวนการทำงานภาครัฐยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากเอกสารแบบฟอร์มที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อประชาชนส่วนใหญ่นอกเขตเทศบาลที่มีการศึกษาน้อย หลักความรับผิดชอบ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าภาครัฐควรได้รับการตรวจสอบ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่มองว่าไม่จำเป็นต้องตรวจสอบรัฐบาล โดยเห็นว่าผู้นำรัฐบาลเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวที่ต้องเชื่อฟังการตัดสินใจของเขาทุกเรื่อง หลักการมีส่วนร่วมแม้ว่าร้อยละ 95 จะไปเลือกตั้งบ่อย ๆ หรือ เป็นประจำ แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยคุยเรื่องการเมือง หรือ ประชุม หรือ ชุมชุมทางการเมืองเลย ในภาคเหนือเขตเมืองส่วนใหญ่จะเห็นว่าตนเองควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประเทศทุกระดับ ในขณะที่ผู้อาศัยนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเอง

ควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเฉพาะระดับท้องถิ่นเท่านั้น ประเด็นที่น่าสนใจคือ บางส่วนเห็นว่า เรื่องปากท้องการทำมาหากินของตนสำคัญมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งความเห็นดังกล่าวจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในพื้นที่นอกเขตเทศบาล และการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อธรรมาภิบาล

6) กาญจนา ศักดิ์ทอง และคณะ (2549) ทำการศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ในเรื่องของโครงสร้างของการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นปัจจุบัน ซึ่งกำหนดให้มีองค์กรในการบริหารงานบุคคล 3 ระดับ ซึ่งบรรดาองค์ประกอบ โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ขององค์กรแต่ละระดับ ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนขององค์การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นระดับชาติ (ก.ถ.) องค์การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นระดับกระทรวง (ก. กลาง) และองค์การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด (ก.จังหวัด) กล่าวคือ การเกิดปัญหาความไม่ชัดเจนและความซ้ำซ้อนของบทบาทและอำนาจหน้าที่ การไม่มีความชัดเจนในหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการบริหารงานบุคคลจนนำไปสู่ความสับสนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการที่จะต้องปฏิบัติตาม หรือ ในกรณีของกระบวนการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งศึกษาในเรื่องการบรรจุแต่งตั้ง การโอนย้าย การดำเนินการทางวินัย และการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ซึ่งเกิดปัญหาจากการที่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐาน การเกิดช่องว่างของกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคล และการใช้อิทธิพล จนเป็นสาเหตุที่ทำให้พนักงานส่วนท้องถิ่นได้รับความเดือดร้อนไม่เป็นธรรม และมีการทุจริต หรือ การเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง จนมีการร้องเรียนและฟ้องร้องดำเนินคดีกันอยู่ค่อนข้างมากในปัจจุบัน

จากหลักการในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เป็นเพียงการนำมาใช้กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวมทั่ว ๆ ไป โดยนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ซึ่งเห็นว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบกับการคิดหาวิธีที่จะปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นให้มีโครงสร้างและการบริหารจัดการที่ดีและเหมาะสมย่อม จะทำให้ระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

(1) การสร้างหลักนิติธรรม โดยองค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ระเบียบ หรือ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะคณะกรรมการบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการระดับจังหวัดขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือ ข้อบังคับที่เป็นธรรม เหมาะสม และสามารถที่จะปฏิบัติได้ มิใช่เป็นการกำหนดขึ้นโดยที่ไม่มีอำนาจ หรือ เกินขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ หรือ กำหนดขึ้นตามอำเภอใจ หรือ เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

(2) การสร้างหลักคุณธรรม ซึ่งองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการบรรจุแต่งตั้ง การให้พ้นจากตำแหน่ง การพิจารณาให้ความดีความชอบต่าง ๆ ต้องยึดมั่นในความถูกต้องและความซื่อสัตย์สุจริตในการใช้อำนาจและการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือ ข้อบังคับ

(3) การสร้างหลักความโปร่งใส โดยองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ใช้อำนาจ หรือ ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่องค์กรนั้น มีอำนาจหน้าที่ หรือ รับผิดชอบด้วยความถูกต้องซื่อสัตย์ มีความโปร่งใสในทุกกระบวนการที่ดำเนินการ มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบริหารงานบุคคล หรือ กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของอีกองค์กรหนึ่งอย่างตรงไปตรงมา รวมทั้งมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการใช้อำนาจ

(4) การสร้างหลักความมีส่วนร่วม ที่จะต้องการเปิดโอกาสให้ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเข้ามามีส่วนรับรู้ เสนอแนะข้อมูลความคิดเห็น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการ

(5) การสร้างหลักความรับผิดชอบ ที่ทุกองค์กร หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ต้องตระหนักในอำนาจหน้าที่ของตนที่กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจ หรือ หน้าที่ไว้ รวมถึงสำนึกในความรับผิดชอบต่อกระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น การใส่ใจในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจ หรือ การดำเนินการตามหน้าที่ของตน ตลอดจนการเอาใจใส่และกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่องค์กร หรือ หน่วยงานใดกระทำการที่ไม่ถูกต้อง หรือ กระทำการโดยไม่สุจริตอันก่อให้เกิดผลเสียหายแก่การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

(6) การสร้างหลักความคุ้มค่า อันเป็นหลักการสำคัญในเรื่องนี้ คือ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม หรือ องค์กร ที่จะไม่ให้เกิดความสิ้นเปลืองในการใช้งบประมาณ หรือ ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ของรัฐที่จะต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาความไม่ถูกต้อง หรือ การทุจริตคอรัปชัน อันจะส่งผลให้การพัฒนา หรือ การให้บริการประชาชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปได้ไม่เต็มที่ และทำให้ระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7) สุภัตรา วิมลสมบัติ (2548) ศึกษาธรรมชาติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกยไชยดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ หรือ ผู้บริหาร ปัจจัยด้านทีมงาน หรือ องค์กร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ในการดำเนินงานของทั้ง 3 ปัจจัยนั้น มีการนำหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากำหนดเป็นแนวนโยบายในการปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งเป็นการตอบสนองของความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

8) วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และทวีสุข แสนสุข (2531: 93-98) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรในท้องถิ่นที่มีต่อการบริหาร และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องการให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่เดียวกันการมีส่วนร่วมขององค์กรจะเป็นไปในลักษณะการบำรุงและรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลาย การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและการเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประชาชนโดยทั่วไปจะมีส่วนร่วมในการบริจาคแรงงานมากกว่าการออกเงินสมทบ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

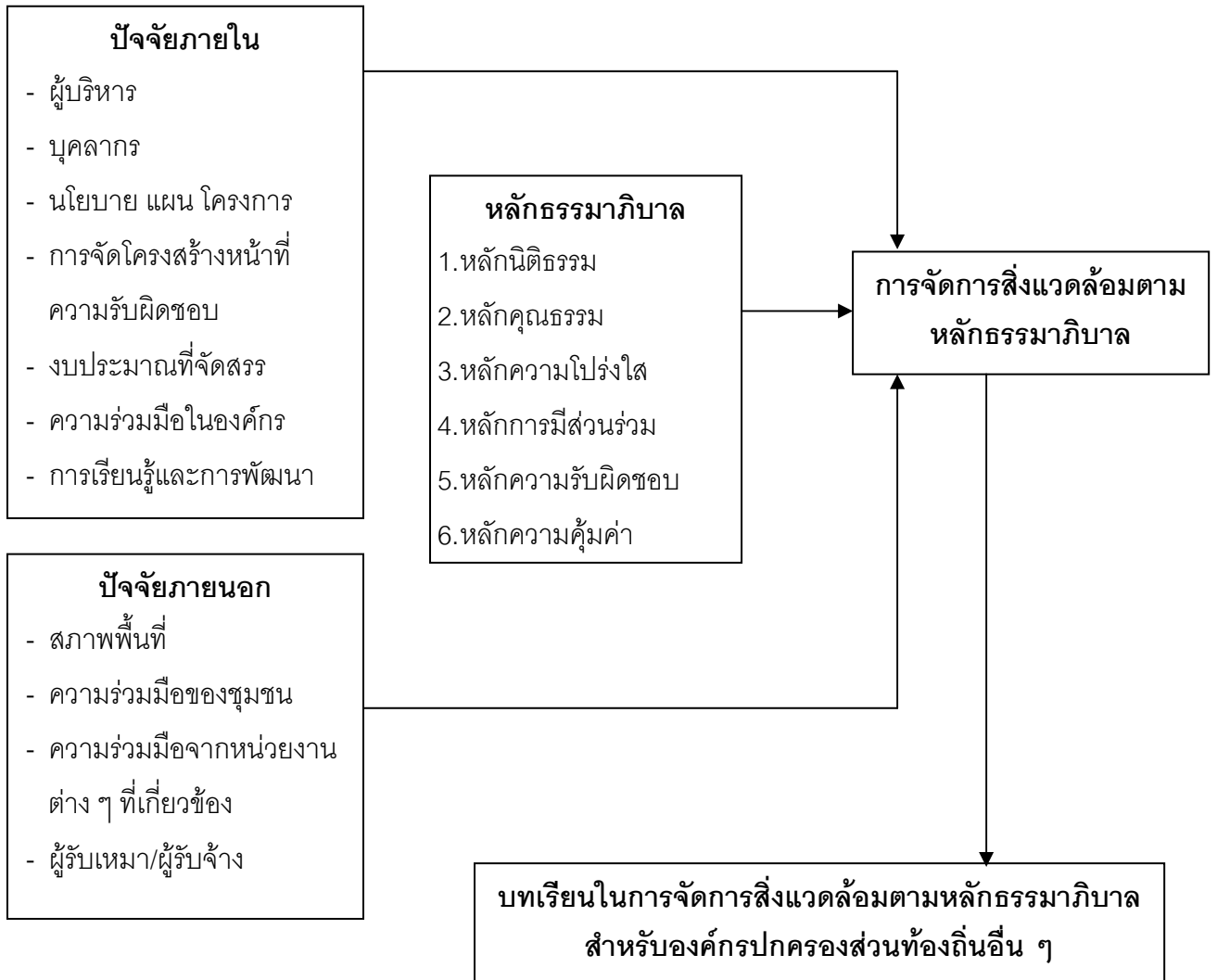
บทที่ 3

แนวคิดในการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาระบบบริหารในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีแนวคิดในการวิจัยและวิธีการศึกษา ดังนี้

3.1 แนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล โดยทำการศึกษาดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลใน 6 มิติ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Virtues) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Economy) รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้ธรรมาภิบาล ดังแนวคิดในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แนวคิดในการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ คือ แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด และแบบสังเกตการณ์ ดังนี้

1) แนวคำถามสำหรับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและธรรมาภิบาล

- 2) แนวคำถามสำหรับผู้นำชุมชน/ประชาชน ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา
- 3) แบบสังเกตการณ์ การบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล และสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์และทำการตรวจสอบก่อนที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแนวคำถาม โดยได้ดำเนินการตรวจสอบแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) นำแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมในการทำงานวิจัย เพื่อทำการตรวจสอบความตรงและแก้ไขเนื้อความในแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ให้มีความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนเกิดความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้
- 2) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำไปทดลองใช้ (Pre-test) กับเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา ใช้แนวคำถามสำหรับบุคลากร ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จำนวน 5 ชุด และใช้แนวคำถามสำหรับผู้นำชุมชน/ประชาชน ทำการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเทศบาล จำนวน 5 ชุด
- 3) นำผลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation Technique) (ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์นุกิจ, 2550: 276) ซึ่งเทคนิคสามเส้า เป็นวิธีการหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยผสมผสานวิธี (Combined Qualitative and Quantitative Research) ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล หรือสรุปผลทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย เพื่อช่วยยืนยันว่า ข้อค้นพบที่ได้มีความเที่ยงและความตรง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เทคนิคสามเส้าในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ต่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Method Triangulation) โดยใช้หลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้แบบสังเกตการณ์ การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูล มีการยืนยันข้อมูลที่สอดคล้องกันในประเด็นเดียวกันเพื่อตรวจสอบยืนยันกัน

2) ต่างแหล่งข้อมูล (Data Sources Triangulation) ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งด้วยวิธีการเดียวกันในกลุ่มประชากรเดิม แต่ต่างเวลา สถานที่ และบุคคล โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา สัมภาษณ์ในเวลาและสถานที่แตกต่างกัน

การนำหลัก Triangulation มาใช้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ (Bryman, 2001: 387-395) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การสำรวจสภาพแวดล้อมและผลการดำเนินงานของเทศบาลในเชิงกายภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกก็ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติของเทศบาล ผู้นำชุมชน และประชาชนจากชุมชนต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

3.4.1.1 การสำรวจสภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยทำการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ การคมนาคมขนส่ง การจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการขยะ น้ำเสีย ฯลฯ เพื่อศึกษาการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองศรีราชา ความร่วมมือของคนในชุมชน และผลสำเร็จจากการดำเนินงาน โดยใช้กล้องถ่ายภาพบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อมที่สามารถมองเห็นประจักษ์ได้ด้วยสายตา

3.4.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานเจ้าหน้าที่ในเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ศึกษาตามแนวคำถามที่สร้างขึ้น ซึ่งประเด็นคำถามเป็นไปตามตัวชี้วัดตามหลักธรรมาภิบาลใน 6 มิติ จุดบันทึกข้อมูลที่ได้ร่วมกับใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

- 1) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองศรีราชา
- 2) รองนายกเทศมนตรีที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม
- 3) ปลัดเทศบาล
- 4) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- 5) เจ้าหน้าที่ในกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- 6) ผู้อำนวยการกองช่างสุขาภิบาล
- 7) เจ้าหน้าที่ในกองช่างสุขาภิบาล
- 9) ผู้นำชุมชน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 12 คน
- 10) ประชาชนจากชุมชนต่าง ๆ ชุมชนละ 3 คน รวมจำนวน 36 คน

3.4.2 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของเทศบาลเมืองศรีราชา หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้มีการตรวจสอบความถูกต้อง นำเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ในแต่ละประเด็น โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน และจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน ในกรณีที่ข้อมูลมีความสอดคล้องกันก็จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์การดำเนินงานของเทศบาลตามตัวชี้วัดธรรมาภิบาล 6 มิติ ซึ่งได้พัฒนามาจากตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2543)

3.5.1 การวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

การวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองศรีราชา ศึกษาตามตัวชี้วัดธรรมาภิบาล 6 มิติ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
1. หลักนิติธรรม	<p>การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเทศบัญญัติ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน ในด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>มีกระบวนการตรากฎระเบียบข้อบังคับ ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อม และความต้องการของประชาชน</p> <p>การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม</p>
2. หลักคุณธรรม	<p>การจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน</p> <p>การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร</p> <p>การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริการ(Service Mind) แก่บุคลากร</p> <p>การรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร</p>
3. หลักความโปร่งใส	<p>การให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ แก่ประชาชน เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ๆ ให้กับประชาชนได้รับรู้</p> <p>การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส และติดตามประเมินผล จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย</p> <p>มีแนวทางในการประมูลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และโปร่งใสในกระบวนการ</p> <p>มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน เช่น Call Center กล้องรับความคิดเห็น</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
4. หลักการมีส่วนร่วม	<p>ฝ่ายบริหารได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน หรือ ไม่</p> <p>การนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคีอื่น ๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการติดตามผลกระทบ หรือ รับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการดำเนินงาน</p> <p>การให้ประชาชน หรือ ตัวแทนเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในการประชุมของหน่วยงาน</p> <p>มีการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน</p>
5. หลักการรับผิดชอบ	<p>โครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสม เพียงพอและกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน</p> <p>มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม</p> <p>การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ</p> <p>ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น</p> <p>ความพึงพอใจในความรับผิดชอบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>มีการจัดบริการสาธารณะ ตามความต้องการพื้นฐานของประชาชน เช่น พื้นที่สีเขียว การจัดเก็บขยะได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง</p> <p>มีการจ่ายค่าชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>มีแผนรับมือ หรือ ป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม</p>
6. หลักความคุ้มค่า	<p>พิจารณาหลักการใช้ทรัพยากร และงบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์ หรือ ไม่</p> <p>ความพึงพอใจของประชาชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม</p> <p>มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน</p> <p>มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือ ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน</p>

แหล่งที่มา: ดัดแปลงจาก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543: 25.

3.5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งประกอบด้วยวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

3.5.2.1 ปัจจัยภายใน

วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ของปัจจัยภายในของเทศบาลเมืองศรีราชา ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยภายในที่พิจารณาประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหาร
- 2) บุคลากร
- 3) นโยบาย แผน โครงการ
- 4) การจัดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 5) งบประมาณที่จัดสรร
- 6) ความร่วมมือในองค์กร
- 7) การเรียนรู้และการพัฒนา

3.5.2.2 ปัจจัยภายนอก

วิเคราะห์ถึงโอกาส (Opportunities) และข้อจำกัด (Threats) จากปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยปัจจัยภายนอกที่พิจารณาประกอบด้วย

- 1) สภาพพื้นที่
- 2) ความร่วมมือของชุมชน
- 3) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาระบบบริหารในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการสังเกตการณ์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา ได้ศึกษาตามตัวชี้วัดธรรมาภิบาลใน 6 มิติ รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 หลักนิติธรรม

การวิเคราะห์ผลตามตัวชี้วัดในหลักนิติธรรม ได้พิจารณาถึงนิติธรรมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาในด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเทศบัญญัติที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการตรากฎระเบียบข้อบังคับ ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความต้องการของประชาชน และการบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเทศบัญญัติ ที่จะ มีผลบังคับใช้กับชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม

เทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการออกเทศบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่านกระบวนการประชาสังคมหรือเวทีประชาคมต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบการวางแผนงานของเทศบาล โดยการจัดประชุมสภา

ชุมชนทุกเดือน ทั้ง 12 ชุมชนเข้าร่วมประชุม มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเข้าร่วมรับฟัง สอบถามปัญหาและความต้องการของประชาชน และให้มีการทำประชาคม ลงประชามติก่อนที่จะมีการออกเทศบัญญัติหรือข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบ และกฎหมายของการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การประชุมสภาชุมชนและการลงประชามติของชาวบ้าน

นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา กล่าวว่า “ การที่เทศบาลเมืองศรีราชาได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี 3 ปีติดต่อกัน (พ.ศ. 2549 - 2551) ซึ่งผมถือว่ารางวัลดังกล่าวเป็นความภูมิใจของเทศบาลและพี่น้องประชาชนทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบการทำงานของเทศบาล นอกจากรางวัลดังกล่าวแล้ว ตลาดสดได้รุ่งเทศบาลเมืองศรีราชา ยังได้รับรางวัลที่ 2 ตามโครงการประกวดตลาดดีมีมาตรฐาน ประจำปี 2551 ซึ่งถือว่าเป็นรางวัล 2 ปีติดต่อกัน (พ.ศ. 2550 - 2551)”

นางนิตยา เผือกพิพัฒน์ กรรมการชุมชนบ้านไร่ ให้สัมภาษณ์ว่า “เทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เพราะระเบียบส่วนใหญ่มาจากความต้องการของชาวชุมชนเอง โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกันภายในชุมชนก่อนทำประชาคมและนำปัญหาหรือความต้องการต่าง ๆ ไปเสนอให้กับเทศบาล และเทศบาลได้นำไปพิจารณากำหนดเป็นระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขึ้น”

นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้เชิญผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดสดได้รุ่ม ร่วมพูดคุยถึงปัญหาต่าง ๆ โดยทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันที่จะพัฒนาตลาดสดได้รุ่มให้สะอาดถูกสุขลักษณะอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 4.2 และภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.2 รองนายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่เทศบาลร่วมกันพูดคุยกับชาวบ้านในตลาดแหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

ภาพที่ 4.3 ชาวตลาดสดได้รุ่มเห็นด้วยที่จะร่วมกันพัฒนาตลาดให้สะอาดถูกสุขลักษณะ แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

4.1.2 การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา ทางกองช่างสุขาภิบาลและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ดังนี้

- โครงการรณรงค์จัดเก็บค่าธรรมเนียมน้ำเสีย โดยให้เจ้าหน้าที่ออกเคาะประตูบ้านทำความเข้าใจและชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงเหตุผลความจำเป็น และความสำคัญของการชำระค่าธรรมเนียมน้ำเสีย
- โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการติดตั้งบ่อ/ถังดักไขมัน (เสนอโดยประชาชนในเขตเทศบาล) เพื่อรณรงค์ให้บ้านเรือน ร้านอาหารได้ทราบผลดี และติดตั้งบ่อ/ถังดักไขมัน ลดความสกปรกของน้ำทิ้งจากอาคารในเบื้องต้นก่อนระบายลงสู่สาธารณะ
- โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการน้ำเสียของเทศบาลเมืองศรีราชา ซึ่งใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบคลองวนเวียน ดังภาพที่ 4.4 มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียได้มากกว่า 90% โดยเผยแพร่ความสำคัญของการบำบัดน้ำเสียให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและให้ชุมชนเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างแนวทางในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่อการลดปริมาณของเสีย ลดภาระในการบำบัดน้ำเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้เทศบัญญัติค่าธรรมเนียมน้ำเสียของเทศบาลเมืองศรีราชา พ.ศ. 2549

ภาพที่ 4.4 โรงบำบัดน้ำเสียแบบคลองวนเวียนของเทศบาลเมืองศรีราชา

- โครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการติดตั้งถังบำบัดน้ำเสีย (เสนอโดยประชาชนในเขตเทศบาล) เพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มีบ้านเรือนที่อยู่ในทะเลได้ทราบผลดี และติดตั้งถังบำบัดน้ำเสีย
- โครงการอบรมให้ความรู้และสาธิตนําร่องการติดตั้งปอดักไขมัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการน้ำเสียของเทศบาล
- โครงการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เทศบาลมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้พลังงานทดแทนไบโอดีเซล โดยใช้วัตถุดิบ คือ น้ำมันที่เหลือจากการใช้แล้วภายในครัวเรือน การให้ความรู้ในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล ขั้นตอนการผลิต ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพน้ำมันก่อนนำไปใช้งาน ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 การผลิตไบโอดีเซลของชุมชนสว่างประทีป
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

- โครงการส่งเสริมความรู้ในการลดการผลิตขยะ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม สาเหตุ ปัญหา และแนวทางแก้ไข โดยการปลูกฝังจิตสำนึก ทักษะคนดี พฤติกรรมลดการผลิตขยะ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาปริมาณขยะ

- โครงการความร่วมมือในการจัดการขยะอันตรายของสถานพยาบาล เพื่อให้สถานพยาบาลต่าง ๆ มีการจัดการขยะอันตรายอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักสุขภาพิบาล และไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความรู้ในการคัดแยกขยะสามารถแยกขยะได้

นอกจากนี้เทศบาลยังร่วมมือกับองค์การบริหารน้ำเสีย จัดการอบรมชุมชน เรื่องการจัดการน้ำเสียของเทศบาลเมืองศรีราชา ซึ่งได้รับความสนใจจากชุมชนชาวศรีราชา เป็นอย่างมาก

เทศบาลมีการจัดประชุมสภาเทศบาล ซึ่งแจ้งรายละเอียดการดำเนินงานของเทศบาลกับประชาชนทุกเดือน และให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลผ่านทางเว็บไซต์ของเทศบาล (<http://www.srirachamunicipality.com>) รถกระจายเสียงเคลื่อนที่ หอกระจายเสียงประจำชุมชน วิทยุชุมชน การติดป้ายประกาศ วารสารเทศบาล แผ่นพับ เคเบิลท้องถิ่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของเทศบาล เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ตลอดจนข้อกฎหมาย ระเบียบ และพ.ร.บ. ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

นายอวยพร ธนารักษ์ รองประธานชุมชนดวงมณี ให้สัมภาษณ์ดังภาพที่ 4.6 ว่า “นอกจากจะได้รับข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของทางเทศบาล ผ่านทางสื่อต่าง ๆ แล้ว การที่เทศบาลมีการเรียกประชุมเดือนละ 1 ครั้งนั้น เป็นการแจ้งข่าวสารให้กับหัวหน้าชุมชนและกรรมการชุมชน รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีหน้าที่ไปพูดคุยกระจายข่าวสารและสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้คณะผู้บริหารของเทศบาลยังออกพบปะพูดคุย สัมภาษณ์ และรับฟังปัญหาจากชาวบ้านโดยตรงอีกด้วย ”

ภาพที่ 4.6 การให้สัมภาษณ์ของนายอวยพร ธนารักษ์ รองประธานชุมชนดวงมณี

4.1.3 กระบวนการตรากฎระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความต้องการของประชาชน

เทศบาลได้มีการนำปัญหาหรือความต้องการของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมมากำหนดเป็นเทศบัญญัติ โดยมีการประชุมคณะกรรมการชุมชน ทำประชาพิจารณ์ในชุมชน และร่วมกันทำแผนชุมชน ซึ่งเทศบาลได้นำแผนของชุมชนมาเป็นแผนพัฒนาเทศบาล เช่น เทศบัญญัติเกี่ยวกับการขุดเพรียง ซึ่งชาวบ้านผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการลักลอบขุดเพรียงจากคนนอกพื้นที่ ทำให้เกิดความเสียหายกับบ้านพักอาศัย ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนได้ประชุมกัน ร่วมกันหาทางออกกับทางเทศบาลจนเกิดเป็นเทศบัญญัติขึ้น และยังมีโครงการเฝ้าระวังเหตุเดือดร้อนรำคาญจากคนขุดเพรียง ซึ่งเสนอโดยชุมชนริมทะเล ให้จัดตั้งคณะกรรมการดูแลความปลอดภัยในชุมชน และตั้งรางวัลนำจับแก่ผู้ให้เบาะแส

การจัดประชุมประชาคมเมือง ดังภาพที่ 4.7 โดยให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและชุมชน นำเสนอโครงการ ปัญหา ความต้องการ เพื่อนำไปจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนา 3 ปี

ภาพที่ 4.7 การประชุมประชาคมเมือง

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

4.1.4 การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับนั้น เทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์การบังคับใช้เทศบัญญัติอย่างทั่วถึง มีการทำความเข้าใจกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และรับฟังข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามเทศบัญญัติ ถ้ามีเหตุเกิดขึ้น ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือจะถูกตักเตือนจากเจ้าหน้าที่และจะมีการชี้แจงสร้างความเข้าใจโดยเจ้าหน้าที่หัวหน้าชุมชนหรือกรรมการชุมชน ตลอดจน อสม. และบุคคลเหล่านี้จะมีหน้าที่ตรวจสอบ เป็นหูเป็นตาดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเมือง เพื่อให้เป็นเมืองที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการวางแผนและการจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานให้ทันต่อความต้องการของประชาชน มีระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งอย่างทั่วถึง มีระบบขนส่งมวลชนที่สะดวก ปลอดภัย และประหยัด มีพื้นที่สีเขียว มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอ มีความสามารถควบคุมมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ และนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกระดับให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อที่จะอยู่อาศัยในเมืองศรีราชาได้อย่างเท่าเทียมกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความสุข มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีผลนันทันทีที่แข็งแรง ครอบคลุมมีความเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง รวดเร็ว สิทธิของประชาชนและความยุติธรรมได้รับความคุ้มครอง

จากการสัมภาษณ์ประชาชนถึงการให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติตามเทศบัญญัติพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลในการขอความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางเทศบาล พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ และมีความกระตือรือร้นในการที่จะร่วมมือกันกับทางเทศบาล แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในตอนแรก เทศบาลจึงต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบและทำความเข้าใจอยู่เป็นประจำ ซึ่งรางวัลแห่งความสำเร็จที่เทศบาลได้รับในด้านต่าง ๆ เกิดจากประชาชนให้ความร่วมมือร่วมกับเทศบาล ช่วยกันดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

4.1.5 สรุปการดำเนินงานด้านหลักนิติธรรม

เทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการให้ประชาชนแต่ละชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกเทศบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการประชาสังคมหรือเวทีประชาคมต่าง ๆ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบการทำงานของเทศบาล มีการจัดทำแผนชุมชนเรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหาและความต้องการของแต่ละชุมชน แล้วนำมาบรรจุลงในแผนการดำเนินงานของเทศบาล มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างเทศบาลและประชาชนทุกเดือนตามความเหมาะสมและเร่งด่วน เพื่อชี้แจงการดำเนินงานและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาลให้ประชาชนทราบ ซึ่งการประชุมทุกครั้งมีการถ่ายทอดผ่านเคเบิลท้องถิ่นด้วย

ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและระเบียบข้อบังคับจากทางเทศบาลผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ การเข้าร่วมการประชุมที่ทางเทศบาลจัดขึ้นของผู้นำชุมชน กรรมการและอสม. มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์เป็นกระบอกเสียงแทนเทศบาลเป็นอย่างดี ซึ่งการให้ชาวบ้านคุยกันเองได้ผลมากกว่าการที่ให้เจ้าหน้าที่ไปชี้แจงอย่างเป็นทางการ และส่วนใหญ่ได้ทราบถึงกฎระเบียบปฏิบัติที่ออกโดยเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความสะอาด ชยะ และน้ำเสีย ตลอดจนโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่เทศบาลจัดขึ้น เช่น โครงการธนาคารขยะ โครงการปลูกหญ้าทะเล โครงการติดตั้งถังดักไขมัน โครงการคอนโดปูม้าปูไข่ เป็นต้น และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบที่เทศบาลออกมาเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การทำความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบการปฏิบัติตามเทศบัญญัติยังเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความสามารถในการชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจ ซึ่งยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอ เช่น การติดตั้งถังดักไขมันซึ่งมักจะมีการติดตั้งตามที่เทศบัญญัติกำหนดแต่ไม่ได้นำไปใช้งานจริงหรือใช้งานแล้วเกิดการชำรุดเสียหายก็ไม่นำไปปรับปรุง ทำให้ผลจากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่ได้ดำเนินการให้ครอบคลุมทุกชุมชน เช่น โครงการผลิตไบโอดีเซลของชุมชนสว่างประทีป ยังไม่ได้ขยายผลการดำเนินงานไปยังชุมชนต่างๆ ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องในการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.2 หลักคุณธรรม

พิจารณาการปฏิบัติงานของเทศบาลที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริการ (Service Mind) แก่บุคลากร และการรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร โดยมีรายละเอียดการศึกษา ดังนี้

4.2.1 การจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

การจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเทศบาลตามระเบียบทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน มีหน่วยงานตรวจสอบจากภายในและภายนอกเทศบาล มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล ปีละ 4 ครั้ง ดังภาพที่ 4.8 เพื่อให้โครงการต่าง ๆ บังเกิดผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่ามากที่สุด รวมทั้งเป็นการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ดังที่ นายธีรไชย กรกษมาศ ปลัดเทศบาล ได้กล่าวว่า “การทุจริตคอร์รัปชันถือเป็นเรื่องร้ายแรง มาตรการของทางเทศบาลก็เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย เริ่มตั้งแต่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน บทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด มีระบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยมในการบริการแบบโปร่งใส มีขั้นตอนชัดเจน มุ่งเน้นความเสมอภาคและเป็นธรรม ไม่ค้ำนึ่งพวกพ้อง”

ภาพที่ 4.8 การจัดประชุมคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

นอกจากนี้เทศบาลมีการจัดมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยดำเนินโครงการท้องถิ่นไทยใสสะอาด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการของข้าราชการ ให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการที่ดี โดยมีกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ดังนี้

- ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาเทศบาล
- เปิดประกาศสรุปงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติม
- ประชาสัมพันธ์สรุปงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติม ให้แก่ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน/กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และครัวเรือนในพื้นที่ของเทศบาลทราบ
- จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ที่แสดงรายการต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แผนงาน/โครงการประเภทรายจ่ายเพื่อการลงทุน หรือโครงการสำคัญ ๆ ติดตั้งไว้ ณ สำนักงานเทศบาลเพื่อให้ประชาชนเห็นได้อย่างชัดเจน
- ประชาสัมพันธ์แผนงาน/โครงการ งบประมาณ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สถานีวิทยุชุมชน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ ฯลฯ
- ประชาสัมพันธ์การประกวดราคา สอบราคา จัดซื้อจัดจ้างทางสื่อต่าง ๆ
- จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการทุจริตคอร์รัปชัน
- ติดตามประเมินผล จากประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของเทศบาลและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาลมากขึ้น โดยคณะกรรมการชุมชน

จากการดำเนินการดังกล่าวของทางเทศบาล ดังภาพที่ 4.9 ทำให้ประชาชนทราบถึงช่องทางในการแจ้งข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันแก่เทศบาล มีความเข้าใจในระบบการบริหารงานของเทศบาล มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน และพึงพอใจกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาลมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานโดยยึดหลักการบริหารจัดการที่ดี

ภาพที่ 4.9 ป้ายประชาสัมพันธ์ และประกาศแผนงาน/โครงการ

ในการบริหารงานในองค์กรนั้น เรื่องงบประมาณก็มีความสำคัญและเป็นช่องทางหลักในการเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ ดังนั้น จึงเกิดโครงการรักษาวินัยทางการเงินการคลัง เพื่อให้การบริหารงานด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้การเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายเป็นไปตามระเบียบและระยะเวลาที่กำหนด โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยการจัดระบบควบคุมภายในสำหรับทุกหน่วยงานและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เช่น เป็นคณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการตรวจการพัสดุ คณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง เป็นต้น มีการประชาสัมพันธ์ และจัดทำช่องทางร้องเรียนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเพื่อร้องเรียนได้ตลอดเวลา ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงบทลงโทษทางวินัย เพื่อให้เกิดความกลัวจะได้ไม่กระทำทุจริต ซึ่งผลจากการดำเนินการหลังจากที่ สตง. เข้าตรวจสอบตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2551 ถึงวันที่ 21 มีนาคม 2551 เป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลเมืองศรีราชา ในปี พ.ศ. 2549 – 2550 แล้วนั้น ไม่พบกรณีทุจริตในการจ่ายเงินแต่อย่างใด และได้จัดทำบันทึกของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ของเทศบาล ซึ่งขณะนี้เจ้าหน้าที่แต่ละกองได้ทำการตอบข้อซักท้วงของ สตง. แล้ว

4.2.2 การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร

การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากรของทางเทศบาล ได้จัดโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เช่น โครงการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ชุมชน โครงการคุณธรรมนำใจ โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติธรรมสืบสานพระพุทธศาสนา โครงการเดิน-วิ่งสมาธิวิสาขะพุทธบูชา ถีอศีลห้า ลดละอบายมุข โครงการทำบุญตักบาตรเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น ดังภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 กิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

นางสาวนิสากร วิเวกวินัย นักวิชาการสุขาภิบาล กองช่างสุขาภิบาล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เทศบาลมีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร โดยการชี้แจงระเบียบปฏิบัติ สอดแทรกคำสั่งสอน ข้อชี้แนะกับพนักงานจากผู้บริหารระดับสูงในการประชุมทุกครั้ง และมีการจัดกิจกรรมอบรมโดยให้วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมบุคลากรเป็นผู้สอดแทรกเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมลงไปใน การอบรม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เข้าวัด ฟังธรรมและปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ปีละ 1 ครั้ง”

เทศบาลเมืองศรีราชา ได้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้สาธุชนได้นมัสการเจ้าแม่กวนอิม (หยกขาว) ปล่อยปลา-เต่าลงทะเล เพื่ออนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำให้คงอยู่ในท้องทะเล และยังประกาศให้บริเวณรอบเกาะลอยเป็นเขตอภัยทาน ห้ามตกปลาและสัตว์น้ำในบริเวณโดยรอบอีกด้วย ดังภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 โครงการปล่อยพันธุ์สัตว์ทะเล บริเวณเกาะลอย ศรีราชา
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

4.2.3 การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริการ (Service Mind) แก่บุคลากร

การบริการที่ดี ผู้ให้บริการต้องมีจิตใจในการให้บริการ คือ ต้องมีจิตใจหรือมีใจรัก มีความเต็มใจในการบริการ การทำงานโดยมีใจรักจะแสดงออกมาทางกาย โดยการทำงานด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส มีอารมณ์รื่นเริง และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่ขึ้นเสียงกับประชาชน หรือลูกค้าได้รับความพึงพอใจ มีความสุข และได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งทางเทศบาลได้ให้ความสำคัญโดยจัดอบรมพนักงานก่อนการทำงาน ดังที่นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรี ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า “เทศบาลให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นหลัก โดยให้เจ้าหน้าที่ทุกคนผ่านการอบรมการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน โดยทุกคนต้องยึดหลักการให้บริการด้วยความรวดเร็ว ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ มีการชี้แจงให้ประชาชนทราบให้ครบองค์ประกอบเพื่อไม่ให้ประชาชนเสียเวลาในการจัดเตรียมหลักฐานเพื่อมาติดต่อกับเทศบาล และจะต้องมีประชาสัมพันธ์สอบถามและให้ข้อมูลกับประชาชนที่มาติดต่อกับเทศบาล ให้ถือว่าประชาชนเป็นนาย ไม่สมควรทำตนเป็นเจ้านายประชาชน ให้บริการด้วยความเสมอภาค และเป็นธรรมโดยใช้เหตุผล”

เทศบาลมีโครงการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อบริการประชาชน และโครงการให้บริการประชาชนในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อเป็นศูนย์บริการต้นแบบของการให้บริการประชาชนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการติดต่อราชการให้ผ่อนคลายระหว่างที่ประชาชนมารับบริการ ให้การมาติดต่อราชการเป็นไปอย่างมีความสุข ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการ และปรับกระบวนการบริหาร

จัดการให้สอดคล้องกับการให้บริการในยุคโลกาภิวัตน์ ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ในด้านงานทะเบียนราษฎร งานจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน งานจัดเก็บภาษี งานชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ โดยเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ได้แก่ บริการเครื่องดีมีสมุนไพรมาน้ำชา กาแฟ บริการด้านข้อมูลข่าวสารของเทศบาล ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว บริการอินเทอร์เน็ต และผ่อนคลายกับการบรรเลงดนตรีด้วยแบบมูลินให้ฟังขณะรอรับบริการ บริการชาร์ตแบตเตอรี่ โทรศัพท์มือถือ บริการตรวจเลือด นอกจากนี้ยังมีการให้บริการร่วมกับหน่วยงานอื่น (Service Link) เช่น ประปา ไฟฟ้า และโทรศัพท์ ดังภาพที่ 4.12 – 4.14

ภาพที่ 4.12 ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

ภาพที่ 4.13 สิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

ภาพที่ 4.14 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส

4.2.4 การรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร

เทศบาลกำลังดำเนินการสร้างค่านิยมที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยมีการประชุมหารือร่วมกันภายในองค์กร เพื่อสร้างค่านิยมร่วมกัน กองวิชาการและแผนงานได้ดำเนินโครงการคุณค่าใหม่ของราชการ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม ซึ่งมีทั้งหมด 11 ข้อ ตามคำขวัญขององค์กรที่ว่า “ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล บริการประชาชนเป็นเลิศ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง” โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล

- ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้
- สร้างการมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตย
- รับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม
- ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ด้วยความคุ้มค่า เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ

บริการประชาชนเป็นเลิศ

- มีจิตสำนึก บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส โดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- มุ่งมั่นให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน และเพื่อนร่วมงาน
- มุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า
- บริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อความสำเร็จขององค์กร

เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- รู้รักสามัคคี มีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานเป็นทีม
- มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา กระตือรือร้น เสียสละ อุทิศตนเพื่อราชการ
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ริเริ่ม สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรตลอดเวลา
- มีสุขภาพที่ดีทั้งกาย ใจ อารมณ์ สังคม ปัญญา
- น้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

ดั่งที่ นายกิตติ ไตวิวิธ เลขาธิการนายกเทศมนตรี กล่าวว่า “ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมที่ดีในองค์กรมาก โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมเพื่อไปสู่วัฒนธรรมที่ดีขององค์กร มีการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วย”

เทศบาลมีการรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีขึ้นในองค์กร โดยมีกิจกรรมการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพสร้างรอยยิ้ม เพื่อสำรวจตนเองให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ สร้างรอยยิ้มและความประทับใจให้กับผู้รับบริการ มีอัตราค่าที่ดี บริการประชาชนในเชิงรุก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในด้านการบริการประชาชนของเทศบาล

โครงการตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator: KPIs) ของเทศบาลเมืองศรีราชา เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน เพื่อให้การบริหารราชการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีการบริหารจัดการที่ดี โดยเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอก และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความโปร่งใส ปรับปรุงคุณภาพประสิทธิภาพการทำงาน ที่สำคัญจะต้องมี Service Mind โดยจัดให้มีการอบรม การประชุมเป็นประจำ ตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เพื่อผู้บริหารจะได้ทราบถึงจุดอ่อนขององค์กร จะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้องค์กรมีมาตรฐาน นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีต่อไป ดังภาพที่ 4.15 และ 4.16

กั	กรณณณนณนณน	รณนรณนณนณนณน	รณนรณนณนณน
1.	แจนงกน	8 นณน / รณน	5 นณน / รณน
2.	แจนงคณน	8 นณน / รณน	5 นณน / รณน
3.	แจนงการยณนทณน	8 นณน / รณน	5 นณน / รณน
4.	กณนณนลณนทณน	3 วัน / รณน	2 วัน / รณน
5.	แจนงรณนการณนทณนเบณนณน	5 นณน / รณน	3 นณน / รณน
6.	ขณนคณนรณนการทณนเบณนรณนรณน (ท.ร.14/1)	3 นณน / รณน	2 นณน / รณน
7.	ขณนมณนบณนรณนจณนทณนรณนรณน (คณนรณน)	10 นณน / รณน	7 นณน / รณน
8.	ขณนมณนบณนรณนจณนทณนรณนรณน (บณนรณนคณนคณน)	10 นณน / รณน	7 นณน / รณน

ภาพที่ 4.15 มาตรฐานเวลาปฏิบัติงาน งานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

ภาพที่ 4.16 กล่องรับความคิดเห็นระดับความพึงพอใจต่อการบริการ

ในความคิดเห็นของประชาชนเรื่องผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความยุติธรรมในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น มีการชี้แจงและเปิดเผยข้อมูล

โปร่งใสในการบริหาร มีการเปิดเผยรายจ่ายงบประมาณ มีความยุติธรรมและปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค ปฏิบัติและยึดในกฎข้อบังคับที่วางไว้ มีความเป็นกันเองกับประชาชน

ด้านของความซื่อสัตย์สุจริตในการพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่เทศบาลนั้น ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลทำงานได้โปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูล มีการประชุมชี้แจงและโครงการก็มาจากที่ชุมชนเป็นผู้เสนอไป มีการสรุปค่าใช้จ่ายให้ทราบ มีการเปิดซองประมูลผ่านทางเว็บไซต์ มีการตรวจสอบความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อโครงการและยังมีคณะกรรมการที่คอยตรวจสอบโครงการ

ในแง่ที่ว่าประชาชนคิดว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีจิตสำนึกและให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมนั้น ประชาชนคิดว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความสำคัญกับการจัดการความสะอาดในเรื่องเกี่ยวกับขยะมาก มีการจัดตั้งธนาคารขยะ มีการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะ จัดให้มีการทำความสะอาดและมีการประชาสัมพันธ์ปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในเรื่องการรักษาความสะอาด และยังให้ความสำคัญกับเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้น เช่น เหตุเดือดร้อนที่เกิดจากการขุดเพรียง ฝุ่นฟุ้งกระจายที่เกิดจากการขนถ่ายสินค้าในทะเล เป็นต้น เทศบาลมีการให้คำแนะนำในการจัดการสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.2.5 สรุปการดำเนินงานด้านหลักคุณธรรม

เทศบาลมีการจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันตามระเบียบ ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตรวจสอบ และมีการตรวจสอบจากภายในและภายนอก นอกจากนี้เทศบาลมีโครงการการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เช่น โครงการการท่องเที่ยวไทยใสสะอาด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการของข้าราชการ ให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการที่ดี โครงการรักษาวินัยทางการเงินการคลัง เพื่อให้การบริหารงานด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้การเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายเป็นไปตามระเบียบและระยะเวลาที่กำหนด โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้เทศบาลยังมีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากรของทางเทศบาล โดยจัดโครงการต่างๆที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เช่น โครงการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ชุมชน โครงการคุณธรรมนำใจ

โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติธรรมสืบสานพระพุทธศาสนา โครงการเดิน-วิ่งสมาธิวิสาขะ พุทธบูชา ถือน้ำสวดมนต์ และโครงการทำบุญตักบาตรเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

เทศบาลมีโครงการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อบริการประชาชน และโครงการให้บริการประชาชนในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อเป็น ศูนย์บริการต้นแบบของการให้บริการประชาชนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศ ในการติดต่อราชการให้ผ่อนคลายระหว่างที่ประชาชนมารับบริการ ให้การมาติดต่อราชการ เป็นไปอย่างมีความสุข ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการ และปรับกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการให้บริการในยุคโลกาภิวัตน์ และกำลังดำเนินการสร้างค่านิยมที่ดี ในการปฏิบัติงาน โดยมีการประชุมหารือร่วมกันภายในองค์กร เพื่อสร้างค่านิยมร่วมกัน กองวิชาการและแผนงานได้ดำเนินโครงการ คุณค่าใหม่ของราชการ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยมของคนในองค์กร โดยมีกิจกรรมการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพสร้างรอยยิ้ม เพื่อสำรวจ ตนเองให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ สร้างรอยยิ้มและความประทับใจให้กับผู้รับบริการ มีอภยาศัยที่ดี บริการประชาชนในเชิงรุก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในด้านการบริการ ประชาชนของเทศบาล โครงการตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator: KPIs) ของเทศบาลเมืองศรีราชา เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน เพื่อให้การ บริหารราชการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีการบริหารจัดการที่ดี โดยเปิดโอกาสให้องค์กร ภายนอก และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความโปร่งใส ปรับปรุงคุณภาพ ประสิทธิภาพการทำงาน ที่สำคัญจะต้องมี Service Mind ในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งสร้างความ พึงพอใจให้กับประชาชนส่วนใหญ่ และมีความเห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความยุติธรรม ในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเป็นอย่างดี และให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างมาก

สำหรับในด้านปัญหาและอุปสรรคนั้น จากการศึกษาแผนงานและโครงการต่างๆที่ส่งเสริม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม สามารถสรุปปัญหาในการดำเนินงานด้านหลักคุณธรรมได้ว่า เทศบาลมักจะมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรระดับกลาง ถึงระดับล่างมากเกินไป จนละเลยการพัฒนา ฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง ควรมีการพัฒนาผู้บริหารระดับสูง ในด้านหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณในการบริหารงาน พัฒนาจิตใจของตนเองโดยการฝึกสมาธิ ขัดเกลาจิตใจตัวเองโดยอาศัยคำสอนทางศาสนา การพัฒนาจิตใจเพื่อป้องกันมิให้กิเลสของ ผู้บริหารเข้ามาลุกกลามในองค์กร จึงควรเสริมสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้บริหารและ ยึดหลักการบริหารแบบธรรมมาธิปไตย และสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมๆกันด้วย

เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ จริงใจ มีระเบียบวินัย ไม่เพิกเฉยต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน

4.3 หลักความโปร่งใส

ในด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานนั้นได้พิจารณาถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส และติดตามประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ มีแนวทางในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจน และมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น และเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ แก่ประชาชน เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ๆ ให้กับประชาชนได้รับรู้

ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้อย่างโปร่งใส รวมทั้งมีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 มาตรา 48 วรรค 5 กำหนดให้นายกเทศมนตรีจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี เทศบาลเมืองศรีราชาจึงมีนโยบายให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบโดยทั่วกัน โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ปิดประกาศประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาล ณ บอร์ดประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน
2. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลในเว็บไซต์ของเทศบาล
3. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลในศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ณ ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)
4. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ของเทศบาล

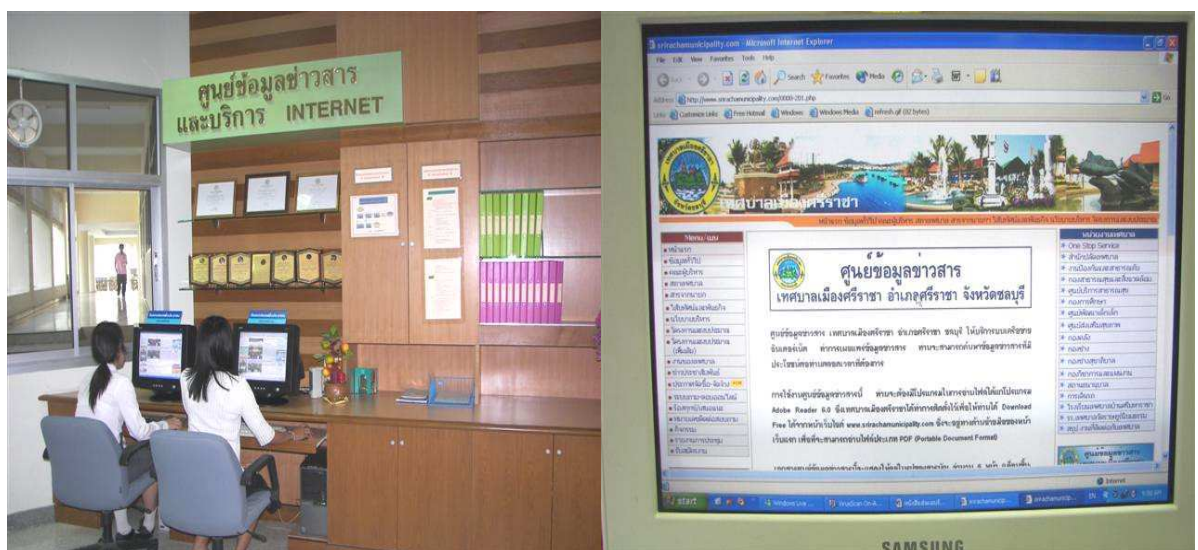
5. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลทาง
สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

6. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลทางตู้
(Touch Screen) ระบบสัมผัส

การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลผ่านสื่อต่างๆ
ของทางเทศบาล ดังภาพที่ 4.17 - 4.20

ภาพที่ 4.17 ปฏิทินกิจกรรมของเทศบาล

ภาพที่ 4.18 ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารของเทศบาล

ภาพที่ 4.19 เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล

ภาพที่ 4.20 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลทางตู้ (Touch Screen) ระบบสัมผัส

ทางเทศบาลเมืองศรีราชา มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของข้าราชการ โดยเน้นการบริการแบบโปร่งใส พันธมัยเป็นความลับ มีขั้นตอนชัดเจน ให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับบริการเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งจะให้ตรวจดูข้อมูลข่าวสารได้ ไม่ปิดบังเป็นความลับ โดยเทศบาลจัดประชุมสภาเทศบาล ซึ่งแจ้งรายละเอียดการดำเนินงานของเทศบาลกับประชาชนทุกเดือน การประชุมประชาคมเมือง เพื่อให้ทุกชุมชนร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของทางเทศบาล และในการประชุมทุกครั้งยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ตำรวจ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมรับฟังและมีการถ่ายทอดสดผ่านเคเบิลท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบข้อมูลด้วยอีกทางหนึ่ง

นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา กล่าวว่า “ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 นี้ เมืองศรีราชาจะเป็นเมืองแห่งเทคโนโลยีไร้สาย (Wi Fi) โดยเทศบาลจะติดตั้งอุปกรณ์กระจายสัญญาณตามจุดที่สำคัญ ๆ เพื่อให้พี่น้องประชาชนได้ใช้อินเตอร์เน็ตฟรี เป็นการเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชน นอกจากนี้ยังมีโครงการที่จะจัดทำทีวี 24 ชั่วโมง ในอินเตอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การประชุมสภาเทศบาล และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลให้พี่น้องประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงอีกด้วย” นอกจากนี้ยังมีโครงการปรับปรุงดูแลระบบเว็บไซต์ของเทศบาลเพื่อนำเสนอข่าวสารที่ทันสมัยเสมอ โครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองศรีราชา

นางรัตนา บรมมัตถ์ เลขาธิการชุมชนบ้านโน ได้ให้สัมภาษณ์ดังภาพที่ 4.21 ว่า “เทศบาลมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบหลายทางด้วยกัน ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารผ่านทางการประชุมประจำแต่ละเดือน และจากทาง Website รถกระจายเสียง แผ่นพับเอกสารต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เคเบิลท้องถิ่น รวมทั้งจากเสียงตามสายในชุมชนของตนเอง มีการบอกกันแบบปากต่อปาก โดยหัวหน้าชุมชนเรียกประชุมคณะกรรมการชุมชนเพื่อแจ้งข่าวสารจากเทศบาลให้กรรมการและชาวบ้านได้ทราบกัน”

ภาพที่ 4.21 นางรัตนา บรมมัตถ์ เลขาธิการชุมชนบ้านโน

เทศบาลมีการเผยแพร่และรายงานสถานการณ์ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยมีโครงการก่อสร้างแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์รายงานสภาพภูมิอากาศ ดังภาพที่ 4.22 เผยแพร่สถานการณ์ด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่า สภาพปัญหามลพิษเป็นอย่างไร จะได้หาทางป้องกัน แก้ไขได้ทันที ทำให้ไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น

สารพิษ	แหล่งกำเนิด	ผลกระทบจาก	ค่ามาตรฐาน
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO ₂) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๘๐ µg/m ³	การจราจร การเผาไหม้เชื้อเพลิง	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	300
ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO ₂) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๘๐ µg/m ³	การจราจร การปล่อยแก๊สพิษ	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	170
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๘๐๐ µg/m ³	การจราจร การปล่อยแก๊สพิษ	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	30
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๘๐๐ µg/m ³	การจราจร การปล่อยแก๊สพิษ	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	9
ก๊าซโอโซน (O ₃) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๘๐ µg/m ³	การจราจร การปล่อยแก๊สพิษ	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	100
ฝุ่นละอองเล็ก (PM10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง : ๑๒๐ µg/m ³	การจราจร การปล่อยแก๊สพิษ	การระคายเคืองตาและผิวหนัง	120

ภาพที่ 4.22 ป้ายประชาสัมพันธ์รายงานสภาพภูมิอากาศของเทศบาลเมืองศรีราชา

4.3.2 การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส และติดตามประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองศรีราชา

เทศบาลเมืองศรีราชามีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล โดยมีนายสุวรรณ ชัยตระกูลทอง สมาชิกสภาเทศบาล (รองประธานสภาเทศบาล) เป็นประธานคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ได้กำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี ปีละ 4 ครั้ง หรือทุก 3 เดือน เพื่อให้โครงการต่าง ๆ บังเกิดผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่ามากที่สุด ลดปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น เพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ประชาคมท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ของเทศบาล โดยคัดเลือกผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก และผู้แทนภาคราชการและ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือก เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล โดยการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ได้แก่

1. คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
3. คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล

ซึ่งทางเทศบาลได้มีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนและภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาล และยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล เพื่อให้ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส คุ่มค่า และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

ในการบริหารงบประมาณ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เทศบาลเมืองศรีราชา ได้จัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม โดยแยกจ่ายเป็น รายจ่ายประจำ รายจ่ายเพื่อการลงทุน และงบกลาง รวมทั้งแยกจ่ายตามแผนงานจำนวน 9 แผนงาน ประกอบด้วย

1. แผนงานบริหารทั่วไป
2. แผนงานการรักษาความสงบภายใน
3. แผนงานการศึกษา
4. แผนงานสาธารณสุข
5. แผนงานเคหะและชุมชน
6. แผนงานการศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ
7. แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา
8. แผนงานการพาณิชย์
9. แผนงานงบกลาง

เทศบาลมีโครงการประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีและเพิ่มเติม ซึ่งการบริหารงบประมาณสามารถวัดผลและประเมินผลออกมาเป็นรูปธรรมได้ว่าองค์กรนั้นใช้งบประมาณในแต่ละปีไปเป็นจำนวนเท่าใด และคุ่มค่าในเชิงภารกิจและเป็นการประหยัด

ทรัพยากรในการบริหารหรือไม่อย่างไร ทางเทศบาลศรีราชาสามารถดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณได้ตามแผนถึง 97.12%

เทศบาลได้มีการพัฒนาระบบเพื่อการติดตามประเมินผลสำเร็จของกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ โดยมีโครงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าแผนหรือโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นให้ผลเป็นอย่างไร ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการว่ามีความสอดคล้องกับการใช้งบประมาณเพียงใด นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปทบทวนและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น ซึ่งได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการติดตามประเมินแผนพัฒนาเทศบาล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ดำเนินการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ตามแนวทาง และวิธีการที่คณะกรรมการร่วมกันกำหนด โดยใช้ปฏิทินงาน และแผนการดำเนินงาน เป็นแนวทางในการประเมินผล แล้วรายงานผลและความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลต่อนายกเทศมนตรี เพื่อเสนอต่อสภาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล และประกาศผลการติดตามและประเมินผลให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

2. คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติราชการซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลภายนอก ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวม ในหัวข้อของความพึงพอใจ ความสัมฤทธิ์ผลและความคุ้มค่าของการดำเนินงาน แล้วรายงานผลการประเมินผลต่อนายกเทศมนตรี เพื่อให้นายกเทศมนตรีประกาศให้ประชาชนทราบ รวมทั้งนำไปปรับปรุงและแก้ไขให้การปฏิบัติงานดียิ่งๆขึ้นไป

3. นำผลการติดตามและประเมินแผนพัฒนาเทศบาล บรรจุไว้ในศูนย์ข้อมูลข่าวสารในเว็บไซต์ของเทศบาล เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับทราบ

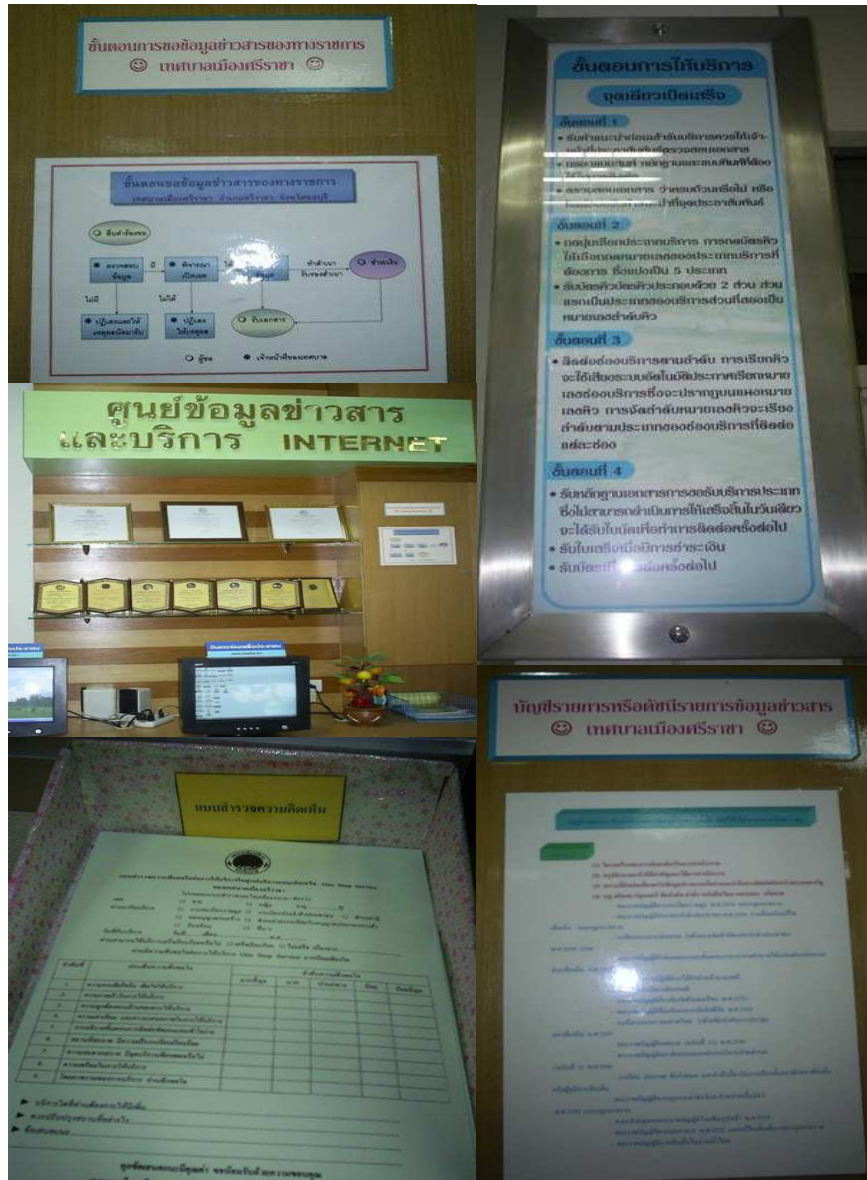
นายสมทรง ฝั่งลักษณะ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี กล่าวว่า “การติดตามประเมินผลของทางเทศบาล โดยมีคณะกรรมการการติดตามประเมินผลจากทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายข้าราชการประจำ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบการดำเนินงานจากผู้บริหารและประชาชน โดยมีสภาชุมชนเข้ามาตรวจสอบเราทุกเดือน โดยชุมชนทั้ง 12 ชุมชนเป็นฝ่ายค้าน โดยค้านข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง สามารถซักถามกันได้ทันทีที่มีข้อสงสัย”

นางสาวอนงค์ ผลโยธิน เหมัญญิกชุมชนบ้านโน กล่าวว่่า “ตนเองมีโอกาสดเข้าร่วมตรวจสอบการทำงานขอเทศบาล โดยการเข้าประชุมฟังการชี้แจงการดำเนินงาน ร่วมกันคิดหาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหา เช่น ปัญหาฝุ่นจากการขนถ่ายสินค้าในทะเล ชาวบ้านที่ได้รับความสะดวกดีดร้อนเป็นผู้ร้องเรียนกับเทศบาล เทศบาลใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย และความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นผู้สังเกตการณ์ตรวจสอบการดำเนินงานว่าประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมหรือไม่ ปัญหามลพิษลดน้อยลงหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลดีขึ้นหรือไม่ ถ้ายังไม่ดีขึ้นก็จะร้องเรียนกับทางเทศบาลเพื่อให้รีบแก้ไขโดยด่วน”

4.3.3 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ได้เห็นชอบให้หน่วยงานของรัฐจะต้องถือเป็นนโยบายสำคัญในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง ในการทำหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการแก่ประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับสิทธิควรรู้ของประชาชน และส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐ โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐได้เทศบาลเมืองศรีราชาได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้จัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารขึ้น และมีการประเมินผลการรับรู้ข่าวสารของประชาชน โดยมีโครงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยดำเนินการดังนี้

1. จัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองศรีราชา
2. เก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนข้อกฎหมาย ระเบียบ และ พ.ร.บ.ต่าง ๆ บรรจุไว้ในศูนย์ข้อมูลข่าวสารและในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองศรีราชา
3. ประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์และทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทราบ และใช้บริการอย่างทั่วถึง
4. จัดทำสมุดคู่มือการขอรับข้อมูลข่าวสาร แบบคำร้องขอข้อมูลข่าวสาร และแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการให้บริการข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองศรีราชาภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)
5. รายงานและประเมินผลการรับรู้ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร และความพึงพอใจของประชาชนในการขอรับข้อมูลข่าวสารทุกเดือน (KPIs) ดังภาพที่ 4.23

ภาพที่ 4.23 ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร แบบสำรวจความคิดเห็น บัญชีรายการข้อมูลข่าวสาร และขั้นตอนในการเข้ารับบริการ

จากการดำเนินการประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และนำผลที่ได้รับจากแบบสอบถามความพึงพอใจในการขอรับข้อมูลข่าวสารมาปรับปรุงแก้ไขด้านการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

นายเจียรชัย กรกษมาศ ปลัดเทศบาล กล่าวว่า “เทศบาลมีช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าถึงข้อมูลของทางเทศบาล

ได้โดยสะดวก แม้แต่คนที่อ่านหนังสือไม่ออกหรือตาบอดก็สามารถรับข่าวสารได้ มีหน่วยเคลื่อนที่เร็วออกกระจายข่าว และให้ชาวบ้านพูดกันเองเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นมากกว่าให้เจ้าหน้าที่เป็นคนพูด นอกจากนี้ยังมีการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ตอบข้อซักถามของประชาชน และถ้าไม่เข้าใจในประกาศที่ทางเทศบาลเผยแพร่ ก็สามารถเข้ามาซักถามได้โดยตรงที่เทศบาลเรามีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลอยู่เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างเทศบาลกับประชาชน”

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาลมีหลายช่องทางจึงมีความสะดวก และมีการแสดงขั้นตอนในการเข้าถึงข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับทำให้เข้าใจง่าย ถ้าปฏิบัติตามก็จะสามารถได้รับความสะดวกรวดเร็วในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ถ้าไม่เข้าใจก็สามารถสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ทุกคน ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีความพึงพอใจในการได้รับข้อมูลจากทางเทศบาลเป็นอย่างมาก

4.3.4 มีแนวทางในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและโปร่งใสในกระบวนการ

เทศบาลเมืองศรีราชามีแนวทางในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและโปร่งใสในกระบวนการ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการจัดซื้อ จัดจ้างแก่สาธารณะ โดยโครงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 เพื่อรองรับ “สิทธิควรรู้” ของประชาชน และส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลได้ เมื่อเทศบาลมีการจัดซื้อ จัดจ้างโดยวิธีสอบราคาและประกวดราคา จะจัดส่งเอกสารเผยแพร่ไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชาสัมพันธ์ จังหวัดชลบุรี อําเภอศรีราชา ศูนย์รวมข่าวประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ สทท.5 เมืองพัทยา ตีตบอร์ตประชาสัมพันธ์ของเทศบาล เว็บไซต์ของเทศบาล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ฯลฯ เป็นการประชาสัมพันธ์การของเทศบาลได้อย่างทั่วถึง

การพยายามปิดกั้นข่าวสารการประกาศประกวดราคา เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวกับการสมยอมกันในการเสนอราคาจัดซื้อ จัดจ้างของราชการ เป็นสาเหตุให้เงินงบประมาณแผ่นดินของรัฐเกิดความสูญเสีย ทั้งนี้ทางเทศบาลเมืองศรีราชาได้มีการจัดระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยมีกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีการดำเนินการดังนี้

1 มีการเผยแพร่ข่าวสารด้วยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกำกับดูแลเผยแพร่ข่าวสาร การประกาศประกวดราคา ตามคำสั่งของเทศบาลเมืองศรีราชา ที่ 60/2550 ลงวันที่ 20 ก.พ. 2550

2 จัดทำทะเบียนประกาศประกวดราคา

3 แต่งตั้งตัวแทนประชาคมเมือง เป็นกรรมการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง ตามคำสั่งของเทศบาลเมืองศรีราชา ที่ 131/2550 ลงวันที่ 18 เมษายน 2550

4 เชิญประชาชนมาประชุมเพื่อให้ความรู้ บทบาท หน้าที่ในการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้าง และตรวจรับพัสดุ

ผลจากการดำเนินงานทำให้สามารถควบคุมประกาศประกวดราคาทุกประกาศให้เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบ ผู้บริหารสามารถตรวจสอบได้ และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยทั่วถึง

นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองศรีราชา ให้สัมภาษณ์ดังภาพที่ 4.24 ว่า “ในเรื่องความโปร่งใสในการประมูลงานของทางเทศบาล ได้จัดให้มีการประมูลผ่านทางเว็บไซต์ โดยมีการประกาศและมีรายละเอียดของงาน ซึ่งสามารถแสดงความจำนงค์แข่งขันกันได้ ป้องกันการเรียกเก็บเงินใต้โต๊ะ ลดการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ก็ยังมีปัญหา คือ ผู้ที่อยากได้งานก็ตั้งราคาประมูลต่ำ พอได้งานไปก็ไปขายงานต่อให้กับบริษัทอื่นในราคาที่สูงกว่าที่ประมูลมา บริษัทที่รับงานต่อก็ไม่สามารถทำงานได้ตรงตามมาตรฐานที่ทางเทศบาลกำหนดไว้ เพราะจะทำให้ได้กำไรน้อย ทำให้งานที่ได้ไม่มีคุณภาพ ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่ก็ยังไม่มีมาตรการในการควบคุมการทุจริตของบริษัทเหล่านี้”

ภาพที่ 4.24 นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองศรีราชา

ในด้านการเงินการคลังของเทศบาลนั้น ได้มีโครงการการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเงินการคลัง โดยจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน งบแสดงฐานะการเงินและงบอื่น ๆ ส่งสำนักการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 2 จังหวัดชลบุรี ภายใน 90 วัน นับตั้งแต่สิ้นปี โดยส่งสำเนาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี และประกาศเปิดเผยให้ประชาชนทราบ จัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินงาน ทุก 4 เดือน เพื่อให้การบริหารด้านการเงิน การคลัง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โปร่งใส และตรวจสอบได้ ประชาชนได้ทราบถึงการใช้งบประมาณเหล่านั้นว่าเกิดประโยชน์ คุ่มค่า มากน้อยเพียงใด สร้างความเชื่อมั่นกับสถานะการคลังของเทศบาลเมืองศรีราชา

จากการสัมภาษณ์ ประชาชนส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลข่าวสารในการประมวลจากการอ่านประกาศและในเว็บไซต์ ในส่วนรายละเอียดสัญญาหรือขั้นตอนกระบวนการในการให้สิทธิในการประมวลไม่ทราบ และไม่แน่ใจว่าเป็นบริษัทที่เกี่ยวข้องกับคนในเทศบาลหรือไม่

4.3.5 เทศบาลมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน เช่น Call Center กล้องรับความคิดเห็น

เทศบาลเมืองศรีราชามีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอแนวความคิด ดิขุมการบริหารงาน ร้องเรียน ร้องทุกข์ แจ้งเหตุ รวมทั้งการเขียนคำร้องต่าง ๆ เพื่อขอให้เทศบาลไปดำเนินการให้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลคอยให้บริการภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และภายในหน่วยงานต่าง ๆ โดยจะเป็นไปในลักษณะการกรอกแบบฟอร์ม ดังภาพที่ 4.25 หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน จะต้องดำเนินการโดยให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปสอบถามและแก้ไขปัญหให้กับประชาชนต่อไป นอกจากนี้ยังมีกล่องรับความคิดเห็น ดังภาพที่ 4.26 และได้เพิ่มช่องทางในการร้องเรียน การสอบถาม และการแจ้งเหตุต่าง ๆ โดยมีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถร้องเรียน ร้องทุกข์ ดิขุมเสนอแนะ แจ้งเหตุต่าง ๆ ภายในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ทันที และมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบกระทู้ต่าง ๆ เป็นประจำทุกวัน และนำเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบข้อซักถามแก่ประชาชน รวมทั้งเสนอผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับขั้น ทำให้เทศบาลสามารถให้บริการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ประชาชนพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของเทศบาล และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาลมากขึ้น

ภาพที่ 4.25 ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

ภาพที่ 4.26 กล่องรับความคิดเห็น และแบบฟอร์ม

นางปทุมรัตน์ รัตนอารี หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า “การร้องเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ของเทศบาลที่มีทั้งเว็บไซต์ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและกล่องรับความคิดเห็นภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จแล้ว ประชาชนยังสามารถมาร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมได้โดยตรงซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่รับคำร้องและคอยดำเนินการแก้ไขให้ เช่น กรณีท่อน้ำอุดตัน ทำให้น้ำท่วมเกิดกลิ่นเหม็น ก็จะมีชาวบ้านมาบอกที่กองโดยตรง และจะมีเจ้าหน้าที่ตามไปกับชาวบ้านด้วยเพื่อแก้ไขให้ตรงแหล่งเกิดเหตุ และป้องกันการแจ้งเหตุที่เป็นเท็จซึ่งยังไม่มีปรากฏ”

จากการสัมภาษณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าเทศบาลได้จัดให้มีกล่องแดงและกล่องแสดงความคิดเห็นและรับเรื่องราว บางคนร้องเรียนผ่านทางชุมชนโดยแจ้งกับหัวหน้าชุมชนหรือมีการส่งหนังสือร้องเรียนโดยตรง และมีการยื่นเรื่องร้องเรียนในที่ประชุม แต่ก็มีบางคนที่ไม่ทราบว่ามีการรับเรื่องร้องเรียนหรือแสดงความคิดเห็นอยู่ที่ไหน แต่ใช้วิธีแจ้งเจ้าหน้าที่โดยตรง

4.3.6 สรุปการดำเนินงานด้านหลักความโปร่งใส

เทศบาลเมืองศรีราชามีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกา โดยการปิดประกาศประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาล ณ บอร์ดประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน เว็บไซต์ของเทศบาล ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ณ ศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) สื่อสิ่งพิมพ์ของเทศบาล สื่อหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ตู้ (Touch Screen) ระบบสัมผัส หอกระจายข่าว เสียงตามสาย เคเบิลทีวีท้องถิ่น และรถกระจายเสียง เพื่อเพิ่มช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของข้าราชการ เพิ่มความโปร่งใส ให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสตรวจสอบได้ โดยการจัดประชุมสภาเทศบาล ซึ่งแจ้งรายละเอียดการดำเนินงานของเทศบาลกับประชาชนทุกเดือน การประชุมประชาคมเมือง เพื่อให้ทุกชุมชนร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของทางเทศบาล และในการประชุมทุกครั้งยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ตำรวจ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมรับฟังและมีการถ่ายทอดสดผ่านเคเบิลท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบข้อมูลด้วยอีกทางหนึ่ง

เทศบาลเมืองศรีราชามีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล กำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี ทุก 3 เดือน และให้ประชาคมท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ของเทศบาล การวางแผนพัฒนาเทศบาล โดยมีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนและภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาล และยังสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล จัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และมีโครงการประเมินผลการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีและเพิ่มเติม ซึ่งทางเทศบาลศรีราชาสามารถดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณได้ตามแผนถึง 97.12% มีการพัฒนาระบบเพื่อการติดตามประเมินผลสำเร็จของกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ โดยมีโครงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทบทวนและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น

ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ จึงมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารขึ้น ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 และมีการประเมินผลการรับรู้ข่าวสารของประชาชน โดยมีโครงการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์และทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ทราบ และใช้บริการอย่างทั่วถึง จัดทำรายงานและประเมินผลการรับรู้ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร และความพึงพอใจของประชาชนในการขอรับข้อมูลข่าวสารทุกเดือน (KPIs)

เทศบาลเมืองศรีราชามีแนวทางในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและโปร่งใสในกระบวนการ โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการจัดซื้อ จัดจ้างแก่สาธารณะ โดยโครงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 เพื่อรองรับ “สิทธิคอรรั” ของประชาชน และส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ ป้องกันการทุจริตคอรัปชั่น โดยประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆ ของเทศบาลได้ มีกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น โดยมีการเผยแพร่ข่าวสารด้วยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกำกับดูแลเผยแพร่ข่าวสาร จัดทำทะเบียนประกาศประกวดราคา แต่งตั้งตัวแทนประชาคมเมือง เป็นกรรมการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และเชิญประชาชนมาประชุมเพื่อให้ความรู้ บทบาท หน้าที่ในการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้าง และตรวจรับพัสดุ แต่ก็ยังปัญหาในการควบคุมผู้รับเหมาที่ประมูลงานได้ และนำงานไปขายทอดต่อ ทำให้ได้งานที่ไม่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้เทศบาลยังมีโครงการ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเงินการคลัง โดยจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน งบแสดงฐานะการเงินและงบอื่นๆ ส่งสำนักการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 2 จังหวัดชลบุรี ภายใน 90 วัน นับตั้งแต่สิ้นปี โดยส่งสำเนาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี และประกาศเปิดเผยให้ประชาชนทราบ จัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินงาน ทุก 4 เดือน เพื่อให้การบริหารด้านการเงิน การคลัง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โปร่งใส และตรวจสอบได้ ประชาชนได้ทราบถึงการใช้งบประมาณเหล่านั้นว่าเกิดประโยชน์ คุ่มค่ามากน้อยเพียงใด สร้างความเชื่อมั่นกับสถานการณ์คลังของเทศบาลเมืองศรีราชา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอแนวความคิด ทิชมการบริหารงาน ร้องเรียน ร้องทุกข์ แจ้งเหตุ รวมทั้งการเขียนคำร้องต่างๆ เพื่อขอให้เทศบาลไปดำเนินการให้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลคอยให้บริการภายในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มีกล่องรับ

ความคิดเห็น และสามารถร้องเรียนได้ในเว็บไซต์ของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ทันที ประชาชนพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของเทศบาล และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาลมากขึ้น

ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารได้หลายทาง ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารผ่านทางการประชุมประจำแต่ละเดือนและจากทางเว็บไซต์ การบอกกันแบบปากต่อปาก การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาลนั้นง่ายและสะดวกสบาย และได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและปฏิบัติงานของทางเทศบาล มีการตรวจสอบจากคณะกรรมการ และเรียกประธานชุมชนไปติดตามผลการปฏิบัติงานถ้ามีเรื่องราวร้องทุกข์ ก็สามารถไปที่ศูนย์รับเรื่องราวร้องเรียน กล้องแสดงความคิดเห็นและสามารถร้องเรียนผ่านทางชุมชนหรือในที่ประชุม

ความโปร่งใสในการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลเมืองศรีราชา ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกต่อวิชาชีพที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ มีสำนึกในภาระความรับผิดชอบต่อประชาชน ต่อสังคมโดยรวม และต่อประเทศชาติ ซึ่งต้องร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีเหล่านี้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กรซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำให้เกิดได้ภายในวันหรือสองวัน แต่ต้องอาศัยเวลาความมุ่งมั่นตั้งใจจริง และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบอย่างจริงจัง

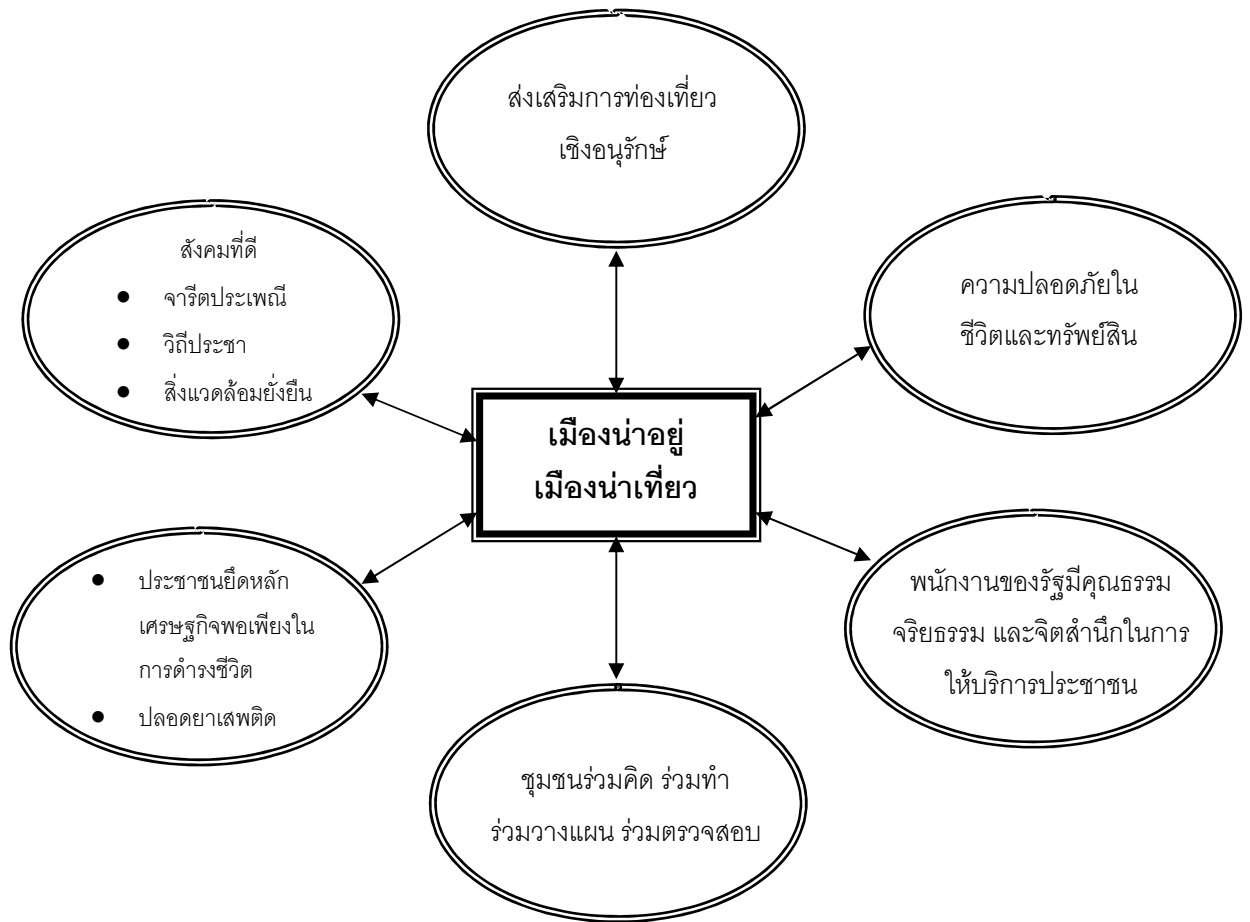
4.4 หลักการมีส่วนร่วม

ในด้านของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นได้พิจารณาถึงการที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน การนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคีอื่น ๆ บรรลุลงในแผนพัฒนาเทศบาล มีระบบการติดตามผลกระทบหรือรับฟังเสียงของประชาชน หลังจากการดำเนินงาน ให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในการประชุมของเทศบาล และการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน ผลการศึกษาวิจัยละเอียดดังนี้

4.4.1 ฝ่ายบริหารได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนหรือไม่

แนวทางการบริหารงานของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ

ภารกิจขององค์กรที่มีเป้าหมายให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีกลไกการตรวจสอบจากประชาชน เทศบาลจึงได้ดำเนินภารกิจทุกขั้นตอนตามแนวคิด ความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนในท้องถิ่น และได้สร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรหลาย ๆ องค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบการบริหารงานมาโดยตลอดและยังให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองศรีราชาว่า “เมืองศรีราชา เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว” ดังภาพที่ 4.27

ภาพที่ 4.27 แนวทางการบริหารงานแบบบูรณาการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี
ภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองศรีราชา เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว”

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2551: 1.

นโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการของเทศบาลเมืองศรีราชา แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาระบบการบริการ
2. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร

มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ ลดขั้นตอนการบริการแก่ประชาชนเพื่อให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และมีความโปร่งใส ยุติธรรม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา กล่าวว่า “เรามีความมุ่งมั่น สถานงานต่อทำงานใหม่ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาให้เมืองศรีราชาเจริญรุดหน้า ก้าวไกลยิ่งกว่าเดิม ด้วยการทำให้เมืองศรีราชาให้เป็นบ้าน ที่ครอบครัวไปด้วยความน่าอยู่ ซึ่งหมายถึง เมืองที่มีความเป็นอยู่ที่ดี คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยเทศบาลได้ปรับตัวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนา และมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่ความพึงพอใจสูงสุดของคนที่อยู่อาศัยอยู่”

แนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ โครงการจัดประชุมคณะกรรมการชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพื่อให้คณะกรรมการชุมชน ได้ประชุมร่วมกับเทศบาลเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการให้เทศบาลนำมาแก้ไขปรับปรุง

นายวิโรจน์ กิจเจริญ ประธานชุมชนหน้าดาราสมุทร ให้สัมภาษณ์ว่า “เทศบาลเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดการพัฒนา ปัญหา ความต้องการของชุมชน และชุมชนมีการทำประชาพิจารณ์ก่อนว่าปัญหาไหนสำคัญและต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเมื่อเทศบาลจะมีการออกกฎข้อบังคับใด ๆ ก็ตามจะต้องเชิญผู้นำชุมชน ชาวบ้านไปรับฟัง และขอเสียงสนับสนุนเสมอ ถ้าชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ให้การยอมรับเทศบาลก็จะไม่สามารถดำเนินการได้”

4.4.2 การนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคีอื่น ๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีอื่น ๆ ในการวางแผนพัฒนาเทศบาล และนำความต้องการของประชาชน และภาคีอื่น ๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาฯ โดยมีโครงการประชุมประชาคมเมืองเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งประชาคมเมืองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทศบาลในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ประชาคมเมืองเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล โดยให้มีการกำหนดปัญหา ความต้องการ และโครงการของชุมชนจากการจัดเวทีประชาคมเมืองมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันและการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งทางเทศบาลเมืองศรีราชานำข้อเสนอ ปัญหา ความต้องการ โครงการ/กิจกรรมที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในการจัดประชุมประชาคมเมืองหรือแผนชุมชนมาบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2550-2552) จำนวน 160 โครงการ จากโครงการทั้งหมด 212 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 75.47 ทำให้การบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน เช่น

โครงการแก้ไขปัญหามลพิษจากการขนถ่ายสินค้าในอ่าวศรีราชา-เกาะสีชัง เพื่อหามาตรการในการลดผลกระทบจากการขนถ่ายสินค้าจำพวกแป้งมันสำปะหลัง ถ่านหิน ซีเมนต์และอื่น ๆ ที่มีการฟุ้งกระจายของฝุ่นในบริเวณอ่าวศรีราชา-เกาะสีชัง ป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างจริงจัง ก่อให้เกิดมิติแห่งการประกอบการในลักษณะที่เอื้อต่อความยั่งยืนแห่งทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นต้นแบบที่ดีในการปฏิบัติการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หน่วยงานหลักในการดำเนินการคือ กองช่างสุขาภิบาลเทศบาลเมืองศรีราชา มีหน่วยงานสนับสนุนได้แก่ โครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี, เทศบาลตำบลเกาะสีชัง สถานีวิจัยประมงศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี ศูนย์ควบคุมการจราจรและความปลอดภัยทางทะเล

โครงการเพิ่มกำลังการผลิตสัตว์น้ำเศรษฐกิจโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เสนอโดยชุมชนศรีราชานคร เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรปูม้า ให้คงอยู่ และทำให้ชาวประมงมีรายได้และมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

โครงการบ้านสวยชุมชนงาม เสนอโดยประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน ส่งเสริมความรัก ความสามัคคี สร้างชุมชนที่น่าอยู่และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

โครงการเฝ้าระวังเหตุเดือดร้อนรำคาญจากคนชุกเพรียง ซึ่งเสนอโดยชุมชน ริมทะเล เพื่อป้องกันอันตราย ความเสียหายของบ้านพักอาศัย และความปลอดภัยในทรัพย์สิน ของคนในชุมชน

โครงการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา “สงวนรักษา 80 ล้านชีวิต ความหลากหลาย ของสัตว์น้ำ” เสนอโดยประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อขยายพันธุ์สัตว์น้ำทางทะเลให้มีปริมาณ เพิ่มมากขึ้น เพิ่มมูลค่าและคืนความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลไทย ประชาชนมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โครงการควบคุมสถานประกอบการให้ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เนื่องจาก ในเขตเทศบาลมีสถานประกอบการอยู่เป็นจำนวนมากและเจ้าของสถานประกอบการเหล่านั้น ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือเทศบัญญัติของเทศบาล ทำให้เกิดการร้องเรียน เรื่องเหตุเดือดร้อนรำคาญต่างๆ เช่น กลิ่น แสง สี เสียง ฝุ่นละออง ฯลฯ การแก้ไขปัญหาของทาง เทศบาลได้ดำเนินการตราเป็นเทศบัญญัติเรื่อง การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทดิสโก้เทค และคาราโอเกะ พ.ศ. 2550 บังคับใช้ภายในเขตเทศบาล และมีการออกตรวจ ตราสถานบันเทิงว่าได้ปฏิบัติตามเทศบัญญัติหรือไม่

นายเชียรไชย กรกชมาศ ปลัดเทศบาล กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนกับ เทศบาลว่า “การสร้างการมีส่วนร่วมค่อนข้างชัดเจน ทุกชุมชนมีสิทธิเสนอแผนชุมชน ซึ่งแผนชุมชน จะสะท้อนสองเรื่องคือ ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งนำแผนของชุมชนมาเสนอ เทศบาล และเทศบาลนำมาพิจารณาว่าความเดือดร้อนความต้องการของประชาชนมาบรรจุลงใน แผนพัฒนาเทศบาลซึ่งเป็นไปตามระเบียบ”

จากการสัมภาษณ์ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เทศบาลมีการเปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นในทุกๆเรื่อง และสามารถเข้าไปร่วมลงมือปฏิบัติ ได้โดยเฉพาะเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งด้านขยะ และน้ำเสีย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ

ชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะโครงการส่วนใหญ่ชุมชนเป็นคนเสนอเอง จึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการและเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนด้านต่าง ๆ

4.4.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการติดตามผลกระทบ หรือรับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการดำเนินงาน

การเปิดโอกาสให้ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเข้ามามีส่วนรับรู้ เสนอแนะ ข้อมูลความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการแล้วยังต้องมีการตรวจสอบติดตามผลกระทบจากการดำเนินงาน เทศบาลเมืองศรีราชาได้จัดให้มีโครงการเทศบาลเคลื่อนที่ขึ้น เพื่อให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลกับชุมชน และรับทราบปัญหาที่แท้จริงของชุมชน และเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

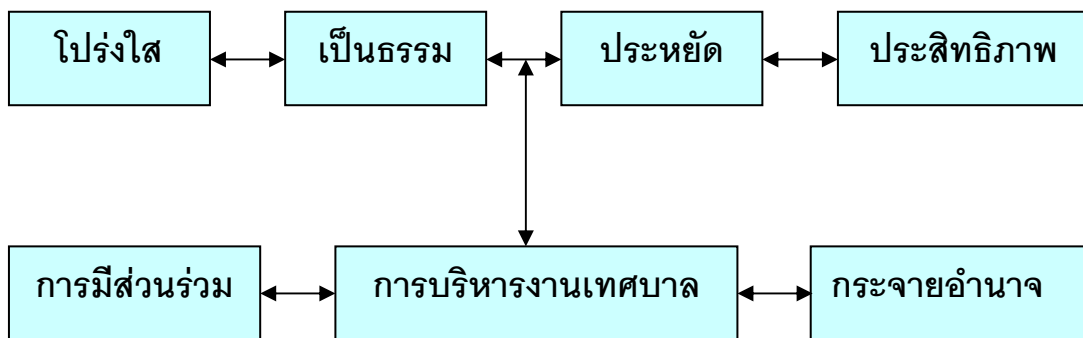
นอกจากนี้เทศบาลยังมีโครงการประชุมคณะกรรมการชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง รับทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้รวดเร็วทันเหตุการณ์ สร้างความสามัคคีลดปัญหาความขัดแย้ง ได้ความรู้และประโยชน์จากหน่วยงานภายนอกที่มาร่วมประชุม และเทศบาลสามารถสอบถามความพึงพอใจของชุมชนหลังจากการดำเนินงาน ติดตามผลกระทบ และรับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา ได้กำหนดให้มีการติดตามผลจากการดำเนินงาน โดย แต่ละโครงการ/กิจกรรม มีหน่วยตรวจสอบคอยประเมินผลจากการดำเนินงาน สอบถามความพึงพอใจของประชาชน หรือให้ชุมชนเป็นผู้ประเมินกันเอง แล้วส่งผลการประเมินให้เทศบาล และตัวผู้บริหารเองเป็นผู้ลงไปติดตามผลกับชุมชนโดยตรง เข้าไปพูดคุยกับชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาและรับฟังเสียงของประชาชน ถ้ากรณีเกิดความไม่พึงพอใจ หรือคัดค้านเทศบาลจะต้องหยุดดำเนินการ และสร้างความเข้าใจ หรือปรับปรุงให้เป็นที่พอใจแล้วจึงจะดำเนินการได้

ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของทางเทศบาล การร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และเทศบาลมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ทุกครั้งทั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน

4.4.4 การให้ประชาชน หรือตัวแทนเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในการประชุมของหน่วยงาน

การที่เทศบาลได้คัดเลือกผู้แทนประชาคมท้องถิ่นและผู้แทนภาคราชการ และ/หรือรัฐวิสาหกิจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล ก็เพื่อให้ร่วมกันกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ดังภาพที่ 4.28 รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยได้ร่วมกันระดมความคิดเห็น นำเสนอปัญหาและความต้องการ โดยมีโครงการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนและภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเทศบาลให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 4.29

ภาพที่ 4.28 ภาพสะท้อนความมุ่งหวังและปณิธานสู่นโยบายการบริหารงานเทศบาลเมืองศรีราชา

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา. 2551: 1.

ภาพที่ 4.29 การประชุมสภาเทศบาลที่ให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

ผลจากการสัมภาษณ์โดยภาพรวม พบว่า เทศบาลมีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีอื่น ๆ ในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล โดยให้ประชาชนและเทศบาลใกล้เคียงเข้ามาร่วมงานและจัดกิจกรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ให้งบประมาณในการสนับสนุนการสร้างความร่วมมือร่วมกัน จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน ให้วิทยากรไปให้ความรู้กับชุมชนในการดำเนินงานเพื่อให้ชุมชนสามารถลงมือทำด้วยตนเองได้ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การคัดแยกขยะ การจัดตั้งธนาคารขยะ อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนักเรียนจากโรงเรียนของเทศบาล การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมที่ดี ให้ชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมในประเพณีกองข้าวของศรีราชา การฝึกอาชีพให้กับชุมชน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างกิจกรรมเพิ่มความสามัคคีในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลจะประสบความสำเร็จไม่ได้ถ้าขาดความร่วมมือจากประชาชนและภาคีอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล โดยเฉพาะกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง เพราะโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ชุมชนร่วมกันเสนอ มีการให้คำแนะนำร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาจากเทศบาล มีการกำหนดแผนงาน และกิจกรรมร่วมกันระหว่างประชาชนและเทศบาล ในด้านการวิเคราะห์และตัดสินใจโครงการ เทศบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนไปสอบถามความพึงพอใจกับประชาชนโดยตรง จัดประชุมเพื่อลงเสียงประชามติของโครงการ ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี การติดตามและประเมินผลทำโดยชาวบ้านโดยตรง ทั้งจากการสังเกตการณ์ การลงพื้นที่ดูการปฏิบัติงาน ดูตามแผนงานที่ชุมชนได้เสนอไปกับเทศบาลว่าได้ปฏิบัติเป็นไปตามแผนงานและระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามแผนก็จะมีกรร้องเรียนไปยังเทศบาลเพื่อให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที นอกจากนี้ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านอื่นๆของทางเทศบาลนอกเหนือจากการปฏิบัติตามแผนงาน เช่น การมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การประชาสัมพันธ์ช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้ลูกหลานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการดูงานระหว่างชุมชนด้วยตนเอง ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่แต่ละชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเพื่อเป็นตัวอย่งให้ชุมชนอื่น ๆ ปฏิบัติตาม

4.4.5 มีการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน

พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองศรีราชามีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ส่งผลให้การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านการจราจร และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนช่วยกันแก้ไขปัญหา เทศบาลจึงมีการจัดระเบียบเมือง ส่งเสริมให้เมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้วยการสร้างจิตสำนึก สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการถนนปลอดถังขยะ ดำเนินการบริเวณถนนเฉลิมพลตลอดสาย โดยการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนร่วมมือกัน เก็บขยะใส่ถุงดำ และเทศบาลจะนำรถขยะไปจัดเก็บตามวัน เวลา ที่กำหนด ทำให้ถนนเฉลิมพลมีความสะอาด ปลอดถังขยะ ช่วยลดปริมาณขยะ ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี และมีความร่วมมือร่วมใจในการดูแลรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อม

2. โครงการยกระดับพื้นที่ควบคุมวินัยจราจร เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความสะดวกในการจราจรอย่างเป็นรูปธรรม ลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สิน โดยร่วมกับ สภ.ศรีราชา จัดให้ถนนสุรศักดิ์ 1 เป็นตัวอย่างสร้างวินัยจราจร มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ปฏิบัติตามกฎจราจร ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีการดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจร จัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่บริเวณที่มีการจราจรหนาแน่น ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในด้านการจราจร

3. โครงการส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ให้กับเยาวชนในการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ และเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาท้องถิ่นทุกภาคส่วน ทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติการ โดยสำนักงานส่วนภูมิภาคโครงการสร้างพันธมิตรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในทะเลเอเชียตะวันออกเฉียง หรือ PEMSEA ได้ร่วมมือให้ข้อเสนอแนะโครงการและงบประมาณ มีโครงการย่อยคือ “โครงการสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะให้แก่เยาวชนและชุมชน” ของโรงเรียนวัดราชฎาริณมธรรม และ “โครงการค่ายเยาวชนรุ่นใหม่หัวใจรักสิ่งแวดล้อมทางทะเล” ของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ดังภาพที่ 4.30

ภาพที่ 4.30 กิจกรรมในโครงการต่าง ๆ
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2552

4. โครงการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนย่อย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง ป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนของตน และให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน กำหนดให้คณะกรรมการชุมชนมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ทำให้ชุมชนย่อยทั้ง 12 ชุมชนมีองค์การบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาชุมชน ประชาชนให้ความร่วมมือและมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน

5. โครงการรณรงค์กำจัดขยะใต้เรือนชาน กองช่างสุขาภิบาล ได้ดำเนินการรณรงค์ให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันทำกิจกรรมส่งเสริมและรักษาความสะอาดของชุมชนในทะเลทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนริมทะเล ชุมชนชอยจุลินทร์และมิตร และชุมชนบ้านใน ซึ่งเป็นความต้องการของชุมชน โดยเทศบาลเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการน้ำเสีย (ทั้งในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ) ให้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าในเทศบาล ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากการที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี สะท้อนให้เห็นพลังแห่งความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. โครงการรณรงค์วันสิ่งแวดล้อมโลก กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สร้างกระแสและระดมมวลชน เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง โดยดำเนินการกับกลุ่มเยาวชน เป็นการสร้างจิตสำนึกที่ยั่งยืน และยาวนานที่สุด เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามา

ส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมและสร้างประโยชน์ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 4.31

ภาพที่ 4.31 กิจกรรมปลูกป่าชายเลนในวันสิ่งแวดล้อมโลก
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2552

7. โครงการส่งเสริมความรู้ในการลดปริมาณขยะ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรมลดการผลิตขยะ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างควมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาปริมาณขยะที่ต้นเหตุ คือผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบ โดยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ และแนวทางแก้ไขให้กับประชาชนในชุมชนได้ทราบ จัดอบรมการลดปริมาณขยะ การจัดการมูลฝอยในชุมชน ส่งเสริมชุมชนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดปริมาณขยะให้เป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 4.32

ภาพที่ 4.32 อบรมเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ และแนวทางแก้ไขให้กับประชาชนในชุมชนต่าง ๆ

8. โครงการสนุกคิด สนุกทำกับรีไซเคิล โรงเรียนในเขตเทศบาลได้สังเกตเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ จึงมีการรณรงค์และส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักนำวัสดุเหลือใช้มาทำประโยชน์ ดังภาพที่ 4.33 ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างความสามัคคี สร้างรายได้ให้กับนักเรียน ปลูกจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างความร่วมมือและสามารถขยายผลโครงการจากโรงเรียนไปสู่ครอบครัวได้

ภาพที่ 4.33 สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิลของนักเรียน

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2552

9. โครงการสนับสนุนชุมชนลดปริมาณขยะก่อนนำไปกำจัด ดังภาพที่ 4.34 ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาขยะ โดยการให้ความรู้ วิธีการดำเนินงาน รวมถึงการบริหารจัดการ ลดปริมาณขยะให้เหลือขยะที่ไปฝังกลบน้อยลง และปริมาณขยะที่นำไปรีไซเคิลเพิ่มมากขึ้น สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน

ภาพที่ 4.34 ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันคัดแยกขยะ

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2552

10. โครงการธนาคารขยะ จัดตั้งขึ้นในโรงเรียน ดังภาพที่ 4.35 เป็นกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนรู้จักคัดแยกขยะ ลดปริมาณขยะในชุมชนของตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนอื่น ๆ และนักเรียนได้คำตอบแทนเป็นรายได้และรู้จักการออมทรัพย์ เห็นคุณค่าในสิ่งที่ถูกเรียกว่าขยะ

ภาพที่ 4.35 กิจกรรมธนาคารขยะภายในโรงเรียน

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2552

11. โครงการรณรงค์ติดตั้งถังดักไขมัน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการของเสียและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ลดความสกปรกของน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือนในเบื้องต้นก่อนระบายออกสู่สาธารณะ ลดภาระและงบประมาณในการล้างลอกท่อระบายน้ำ โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านอาหารดำเนินการติดตั้งบ่อดักไขมันแล้วขยายสู่อาคารบ้านเรือนโดยทั่วไป ซึ่งบ่อดักไขมันที่ถูกสุขลักษณะได้รับการสนับสนุนจากกรมควบคุมมลพิษ และประกาศเป็นเทศบัญญัติ เรื่อง การติดตั้งถังดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคาร เพื่อนั้นให้อาคารและสิ่งปลูกสร้างใหม่จะต้องติดตั้งถังดักไขมันจากน้ำทิ้งให้แล้วเสร็จก่อนเข้าอยู่อาศัย

12. โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการใช้น้ำอย่างประหยัด ซึ่งประชาชนได้ให้ความตระหนักและร่วมมือกันเสนอเป็นโครงการขึ้น เพื่อสร้างจิตสำนึกในการใช้น้ำและลดปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากการใช้น้ำของประชาชน ลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย สร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

13. โครงการอนุรักษ์เต่าทะเล และปล่อยเต่าทะเลคืนถิ่น ดังภาพที่ 4.36 เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรเต่าทะเล และช่วยกันอนุรักษ์เต่าทะเลให้คงอยู่ต่อไป ช่วยกันป้องกัน คุ้มครองรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศทางทะเล เป็นการปลูกจิตสำนึกของ

ประชาชนและเยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์เต่าทะเล ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่
สวนสาธารณะเกาะลอย

ภาพที่ 4.36 สถานที่เพาะพันธุ์เต่าทะเลบริเวณเกาะลอย ศรีราชา

14. โครงการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักษาสิ่งแวดล้อม ช่วยกันรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะลงทะเล ด้วยการจัดทำแผ่นป้าย แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา กลุ่มองค์กรต่างๆ และประชาชนในชุมชน

15. โครงการปลูกหญ้าทะเล (*Enhalus acoroides*) บริเวณอ่าวศรีราชา จังหวัดชลบุรี ดังภาพที่ 4.37 ซึ่งเสนอโดยประชาชนในเขตเทศบาลที่มีความตระหนักในทรัพยากรทางทะเล ต้องการปรับปรุงระบบนิเวศให้เป็นแหล่งอาหารของสัตว์ทะเล และเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณอ่าวศรีราชา โดยให้ประชาชนร่วมกันปลูก และดูแลหญ้าทะเล

ภาพที่ 4.37 กิจกรรมในโครงการปลูกหญ้าทะเลบริเวณอ่าวศรีราชา

16. โครงการบ้านสวยชุมชนงาม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความรักความสามัคคี สร้างชุมชนที่น่าอยู่และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

17. โครงการประหยัดพลังงาน ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้คุณค่า และใช้พลังงานอย่างประหยัด มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพลังงานทดแทน โดยการจัดอบรม จัดตั้งศูนย์สาธิตการผลิตพลังงานชีวภาพจากขยะอินทรีย์ โดยความร่วมมือของโรงเรียน วัด และชุมชน จัดกิจกรรมไบโเสร์จไฟฟ้านำมาใช้ เพื่อลดปริมาณการใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน

18. โครงการมัคคุเทศก์น้อย โดยความร่วมมือของเทศบาลเมืองศรีราชา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีมัคคุเทศก์เหล่านี้จะทำหน้าที่คอยแนะนำ ประชาสัมพันธ์เมืองศรีราชาแก่นักท่องเที่ยว เป็นการเสริมสร้างจิตสำนึก ให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวชายฝั่ง

นางปทุมรัตน์ รัตนอารี หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่ “เทศบาลมีวิธีการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมกับประชาชน โดยการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นและแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเน้นที่เยาวชนเป็นหลัก เมื่อเยาวชนเกิดความตระหนักแล้วก็ให้เยาวชนเป็นคนพูด และลงมือปฏิบัติเอง เริ่มในครอบครัวก่อน แล้วขยายผลมาสู่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนอกจากจะห้งบประมาณสนับสนุนแล้ว ยังมีการเรียกประชุมสร้างจิตสำนึกที่ดีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน โดยเทศบาลให้ชาวบ้านเป็นแกนนำ และเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนในทุกๆเรื่อง”

จากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่ามีการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก ส่วนใหญ่ที่เห็นเป็นรูปธรรมก็จะเป็นชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตเทศบาล ส่วนการรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม จะอยู่ในเรื่องของการจัดการขยะ การจัดตั้งธนาคารขยะ และมีการสร้างเครือข่ายขอความร่วมมือกันระหว่างชุมชน และเทศบาลใกล้เคียงด้วย เช่น การศึกษาดูงานของชุมชนต่างๆเพื่อนำมาปรับปรุงชุมชนของตนเอง

4.4.6 สรุปผลการดำเนินงานด้านหลักการมีส่วนร่วม

การบริหารงานของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลจากการดำเนินงานเทศบาลมีหน่วยตรวจสอบคอยประเมินผลจากการดำเนินงาน สอบถามความพึงพอใจของประชาชน มีการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนและภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับเทศบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมืองศรีราชาเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งทางเทศบาลได้วางแนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น โครงการจัดประชุมคณะกรรมการชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีอื่น ๆ ในการวางแผนพัฒนาเทศบาล โดยมีโครงการประชุมประชาคมเมืองเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ประชาคมเมืองเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล โดยให้มีการกำหนดปัญหา ความต้องการ และโครงการของชุมชนจากการจัดเวทีประชาคมเมืองมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันและการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาต่างๆในพื้นที่ ซึ่งทางเทศบาลเมืองศรีราชานำข้อเสนอ ปัญหา ความต้องการ โครงการ/กิจกรรมที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในการจัดประชุมประชาคมเมืองหรือแผนชุมชนมาบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2550-2552) จำนวน 160 โครงการ จากโครงการทั้งหมด 212 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 75.47 ทำให้การบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้ตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน

ส่งเสริมให้เมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้วยการก่อสร้างจิตสำนึกสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในการดำเนินการโครงการต่างๆ ได้ให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเทศบาลให้การสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ การจัดอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การพาไปดูงานยังสถานที่ต่างๆที่ประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และอื่นๆอีกมาก เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดจิตสำนึก และเน้นที่ตัวเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงในการให้ความรู้กับชุมชนและจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาเมืองต่อไป

ประชาชนให้ความเห็นว่า เทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นในทุกๆเรื่อง มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของทางเทศบาล การร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และเทศบาลมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินงานต่างๆทุกครั้งทั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษา ปัญหา และความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง เพราะโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ชุมชน ร่วมกันเสนอ มีการให้คำแนะนำ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาจากเทศบาล มีการกำหนดแผนงาน และกิจกรรมร่วมกันระหว่างประชาชนและเทศบาล การตัดสินใจโครงการขึ้นอยู่กับชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี การติดตามและประเมินผลทำ โดยชาวบ้านโดยตรง ทั้งจากการสังเกตการณ์ การลงพื้นที่ดูการปฏิบัติงาน ดูตามแผนงานที่ชุมชน ได้เสนอไปกับเทศบาลว่าได้ปฏิบัติเป็นไปตามแผนงานและระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไป ตามแผนก็จะมีกรร้องเรียนไปยังเทศบาลเพื่อให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที มีการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นทางการ เช่น ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตเทศบาล การจัดตั้งธนาคารขยะ ส่วนที่ไม่เป็น ทางการ ก็จะเป็นรูปแบบของการสังเกตการณ์ การบอกกล่าวกันแบบปากต่อปาก (ชาวบ้าน สอนกันเอง) ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การคัดแยกขยะ การทำน้ำหมักชีวภาพ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมคือ จิตสำนึกและความตระหนัก ที่อยากให้ชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการร่วมมือกันทำ กิจกรรมต่างๆ เช่น ได้รับความรู้ เกิดความสามัคคีกันในชุมชน เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ให้ผู้คน รับทราบอย่างทั่วถึง มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ การประสานงานระหว่างชุมชนกับ เทศบาล ผู้นำชุมชนและนายกเทศมนตรี และปัจจัยที่ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชากรแฝง การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง หน้าที่รับผิดชอบในงานประจำทำให้เวลาว่างไม่ ตรงกัน และผู้ที่มาร่วมกิจกรรมมักเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและมีตำแหน่งในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และอสม. ในส่วนของประชาชนทั่วไปการมีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ ค่อยสม่ำเสมอเท่าที่ควร

สำหรับในด้านปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน ให้เกิดขึ้นนั้น จากปัจจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นทำให้ทราบได้ว่า ผู้นำชุมชน ประชากรแฝง การประชาสัมพันธ์ และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมนั้น เป็นอุปสรรคสำคัญในการขอความร่วมมือ จากประชาชน ผู้นำชุมชนต้องมีความกระตือรือร้น มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน น่าเชื่อถือ ทำให้คนในชุมชนเกิดความไว้วางใจและเข้าร่วมกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้ผู้ที่สนใจ

สามารถเข้าร่วมและกระจายข่าวสารได้ ช่วงเวลาและวันในการจัดกิจกรรม ควรมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนไปเรื่อยๆ ซึ่งจะทำให้คนที่ทำงานในช่วงเวลาต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมได้ในเรื่องของประชากรแฝง ทางเทศบาลควรมีมาตรการเฉพาะสำหรับคนกลุ่มนี้ อาจมีการเรียกประชุม ทำความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ จัดอบรมเฉพาะกิจขึ้นและให้มีผู้นำประชากรกลุ่มนี้ ทำหน้าที่ประสานงานกับเทศบาลและขอความร่วมมือจากประชากรแฝงด้วยตนเอง

4.5 หลักการรับผิดชอบ

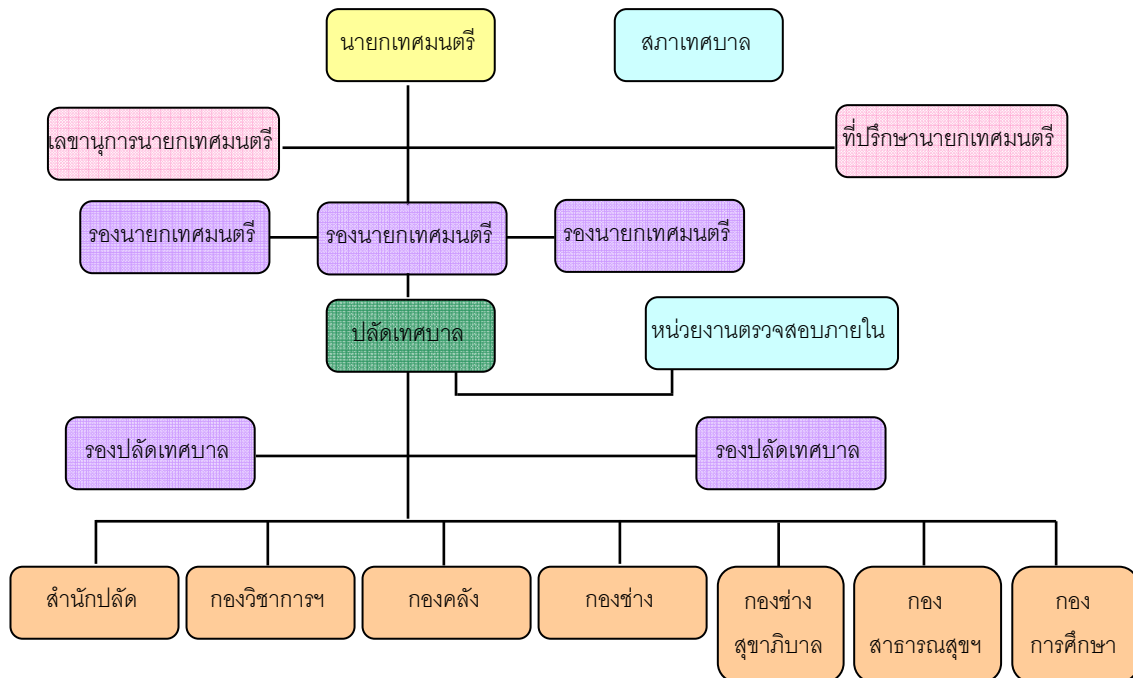
พิจารณาถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้แก่ การตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนโดยต้องมีโครงสร้างองค์กรที่มีความเหมาะสม เพียงพอและกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล ความพึงพอใจในความรับผิดชอบต่อเทศบาล มีการจัดบริการสาธารณะตามความต้องการพื้นฐานของประชาชน มีการจ่ายค่าชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของเทศบาล และมีแผนรับมือ หรือป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติและมลพิษทางสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 โครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสม เพียงพอและกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี ดังภาพที่ 4.38

1. สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และควบคุมฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากกาเลือกตั้งโดยตรงของราษฎร อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี สำหรับจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15 คือ สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 18 คน

2. นายกเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย โดยได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการ โดยมาตรา 48 แห่งกฎหมายว่าด้วยเทศบาลได้กำหนดจำนวนรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน และนายกเทศมนตรีแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาล โดยในกรณีเทศบาลเมืองให้แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 3 คน ทั้งนี้ โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานประจำของเทศบาล

ภาพที่ 4.38 โครงสร้างเทศบาลเมืองศรีราชา (Organization Structure)

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา, 2551: 8.

เทศบาลเมืองศรีราชา มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองช่างสุขาภิบาล กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา และหน่วยงานตรวจสอบภายใน ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ในส่วนงานด้านสิ่งแวดล้อมมี 2 หน่วยงานหลักคือ กองช่างสุขาภิบาล กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งแต่ละกองมีหน้าที่ดังนี้

1. กองช่างสุขาภิบาล มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านวัสดุที่ใช้แล้ว (ขยะ) การจัดการคุณภาพน้ำ การควบคุมและออกแบบการก่อสร้างอาคารโรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การควบคุมดูแลรักษาตรวจตราระบบบำบัดน้ำเสีย ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และแหล่งมลพิษในด้านอื่นๆ รวมทั้งการปฏิบัติงานต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

- งานธุรการ
- งานกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- งานแบบแผนและก่อสร้าง
- งานบำรุงรักษาและซ่อมแซม
- งานวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

ซึ่งมีผู้รับผิดชอบหลักคือ นางสาวนิสากร วิเวกวินย์ ตำแหน่งหัวหน้า นักวิชาการสุขาภิบาล และนางประไพพัทธ์ คุ้มวงศ์ ตำแหน่งนักวิชาการสุขาภิบาล

2. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

- งานธุรการ
- งานศูนย์บริการสาธารณสุข
- งานสุขาภิบาลอนามัยและสิ่งแวดล้อม
- งานรักษาความสะอาด
- งานสัตวแพทย์
- งานส่งเสริมสุขภาพ
- งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- งานเผยแพร่และฝึกอบรม

ซึ่งมีผู้รับผิดชอบหลักคือ นางสุพัตรา ส่งเสริม ตำแหน่งผู้อำนวยการ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นางปทุมรัตน์ รัตนอารี หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

เทศบาลมีกิจกรรมจัดทำแผนอัตรากำลังพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้าง เพื่อให้เทศบาลมีโครงสร้างการบริหารและระบบงานที่เหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อน และมีการกำหนดตำแหน่ง การจัดอัตรากำลังโครงสร้างให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 และขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้คณะกรรมการพนักงานเทศบาล

สามารถตรวจสอบการกำหนดตำแหน่งและการใช้ตำแหน่งพนักงานเทศบาลว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนอัตรากำลังวิเคราะห์อำนาจหน้าที่และภารกิจของเทศบาล วิเคราะห์ความต้องการกำลังคน วิเคราะห์การวางแผนการใช้กำลังคน จัดทำกรอบอัตรากำลัง จัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.2549-พ.ศ.2551ขึ้น เป็นแนวทางในการวางแผนการใช้อัตรากำลังการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล สามารถควบคุมภาระค่าใช้จ่ายด้านการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้การบริหารงานของเทศบาลเกิดประโยชน์ต่อประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจตามอำนาจหน้าที่ มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และมีการลดภาระกิจ การยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็นในการปฏิบัติตามภารกิจ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาล ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโครงสร้างขององค์กรเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด แต่มีบุคลากรของเทศบาลบางส่วนที่เห็นว่าโครงสร้างการบริหารยังมีลักษณะเป็นระบบราชการ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าเป็นบางกรณี และกิจกรรมในแต่ละโครงสร้างด้านสิ่งแวดล้อมมีค่อนข้างเยอะและผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนเท่าเดิม ทำให้งานเกิดความล่าช้าไปบ้าง บุคลากรไม่เพียงพอเนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมายที่จ้างบุคลากรได้ไม่เกิน 60% ของงบประมาณ

4.5.2 มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม

เทศบาลได้มีนโยบายการบริหารภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ “เมืองศรีราชา เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว” ซึ่งนโยบายการพัฒนาเมือง เน้นการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของเมือง เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสะดวกสบาย มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และคิดเสมอว่าเมืองศรีราชาเป็นบ้านของตนเอง ความพึงพอใจของประชาชนที่สะท้อนกลับมา โดยการให้ความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะประชาชนที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมตรวจสอบการทำงาน นอกจากนี้การบูรณาการความคิดเห็นร่วมกันของทุกฝ่ายทุกองค์กรก็มีส่วนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างสมดุล คุ้มค่า สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งทางเทศบาลได้ดำเนินการจัดประชุมด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและประชาชนทั่วไปที่สนใจเป็นประจำทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง หรือตามปัญหาที่เร่งด่วน

นอกจากนี้เทศบาลเมืองศรีราชายังเป็นสมาชิกของโครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี ภายใต้ความร่วมมือของโครงการสร้างพันธมิตรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในทะเลเอเชียตะวันออกเฉียง หรือ PEMSEA โดยการทำงานเป็นลักษณะเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่เป็นสมมติร่วมกันของประชากรโลกให้สามารถเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน มีประเทศสมาชิก 14 ประเทศที่มีน่านน้ำเชื่อมต่อกัน ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนของทะเลเอเชียตะวันออกเฉียงไว้เป็นกรอบการดำเนินการร่วมกัน ในประเทศไทย จังหวัดชลบุรีได้รับเลือกเป็นพื้นที่สาธิตโครงการ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งจำนวน 26 แห่ง เป็นสมาชิกโครงการ ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและเมืองพัทยา ทั้งนี้เครือข่ายการจัดการชายฝั่งได้พัฒนาไปสู่เครือข่ายการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งประเทศไทย หรือ CORMAT ซึ่งประกอบด้วย องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีความชำนาญในเชิงวิชาการและการปฏิบัติการในพื้นที่ชายฝั่งทะเลฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน อันได้แก่มหาวิทยาลัย NGO องค์กรเอกชนระดับสากล ซึ่งนายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา ดำรงตำแหน่งประธานเครือข่ายการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งประเทศไทย ทางเทศบาลเมืองศรีราชาจึงได้มีโครงการบริหารจัดการองค์กรและพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ จังหวัดชลบุรี เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารโครงการจัดการชายฝั่งฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของ อปท. ในการพัฒนาชายฝั่งอย่างยั่งยืน ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีสมาชิกและประเทศที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการชายฝั่งอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดการจัดการคุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

เทศบาลเมืองศรีราชาได้ดำเนินการโครงการสัมมนาเครือข่ายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลระดับประเทศ ครั้งที่ 1 ผลการดำเนินการทำให้องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปปรับใช้ในพื้นที่อย่างเป็นองค์รวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เกิดการจัดตั้งเครือข่ายการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลระดับประเทศ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและให้ความช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

4.5.3 การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

เทศบาลเมืองศรีราชา มีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคม มีความมุ่งมั่นและตั้งมั่นยึดถือในนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชนว่า ในการบริหารงานของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยคณะบริหารของ นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา ได้ยึดหลักให้ประชาชน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบการทำงาน ofเทศบาล” และในการบริหารงานของเทศบาลก็ได้ปฏิบัติกิจกรรมทุกด้าน เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อม ที่เทศบาลพยายามทำให้เมืองศรีราชาเป็นเมืองน่าอยู่ยั่งยืน มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการบริการที่ดี

การบริหารงานงบประมาณของเทศบาลเมืองศรีราชาในการดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นไปตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ร่วมกันคิด กลายเป็นแผนพัฒนาของชุมชน เสนอต่อเทศบาลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลต่อไป และมีการประชุมคณะผู้บริหาร คณะกรรมการชุมชน เพื่อหาความสำคัญและเร่งด่วนของปัญหาเพื่อเรียงลำดับความสำคัญของแผนและจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน และมีความยืดหยุ่นในการปรับโครงการตามความเหมาะสม และเร่งด่วนของสถานการณ์ในปัจจุบัน จากการศึกษาแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2552 - 2554) ของเทศบาลเมืองศรีราชา พบว่า การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 92,383,800 บาท ด้านการจราจรขนส่งและสาธารณูปโภค จำนวน 18,810,700 บาท และด้านการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4,685,500 บาท รวมทั้งสิ้น 115,880,000 บาท คิดเป็น 75.929% จากงบประมาณทั้งหมด 152,615,800 บาท ซึ่งเทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม

ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของเทศบาลอยู่ในระดับดี เพราะเทศบาลมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ชุมชนมีส่วนร่วม เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

4.5.4 ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

เทศบาลมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีแผนงานรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ก็จะมีแผนรองรับและเร่งรีบดำเนินการแก้ไขก่อน นอกจากนี้ยังมีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา มีการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน แบ่งอำนาจการตัดสินใจตามความเหมาะสม

นายธานี รัตนานนท์ รองนายกเทศมนตรีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นในการปฏิบัติงานของเทศบาลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ว่า “เทศบาลมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี ถือหลักในการทำงานคือ สะดวกรวดเร็ว ห้ามตอบว่าไม่ได้ ต้องลงไปสำรวจดูก่อน ถ้าทำไม่ได้ในทันทีก็นำปัญหามาร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านที่เดือดร้อน และลงมือปฏิบัติงานทันที”

จากการสัมภาษณ์ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเทศบาลมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาต่างๆดีมาก ถ้ามีการแจ้งเหตุไปเทศบาลก็จะส่งคนลงมาตรวจสอบและดำเนินการแก้ไขให้ทันที แต่บางเรื่องที่ไม่เร่งด่วน ทางเทศบาลก็จะปฏิบัติตามแผนงานเรียงลำดับตามความสำคัญของโครงการ

4.5.5 ความพึงพอใจในความรับผิดชอบของเทศบาล

ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลอยู่ในระดับดี เนื่องจากเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมในชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่าเมื่อก่อน ผู้คนรู้จักกันมากขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่างๆกับทางเทศบาล ทำให้เกิดความสามัคคี เอื้ออาทรกันมากกว่าที่ผ่านมา มีทรัพยากรเพิ่มขึ้นจากการร่วมมือกันอนุรักษ์ สร้างงาน สร้างอาชีพให้คนในชุมชน นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น และสามารถดูได้จากข้อร้องเรียนที่ชาวบ้านได้แจ้งไปให้เทศบาลรับทราบ ซึ่งได้รับการดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการของเทศบาลมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เพราะได้ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปร่วมดำเนินการกับเทศบาลในทุกขั้นตอน สามารถตรวจสอบได้โดยใช้กลไกทางสังคมเป็นหลัก

ดังที่นายสวัสดิ์ อุตตนาถ ชาวบ้านชุมชนชอยจุลินทร์และมิตร ได้กล่าวว่า “ศรียาชาพบว่าแตกต่างจากสมัยก่อนมาก แต่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เพราะมาจากการดูแลของผู้บริหารงานท้องถิ่นที่เข้ามาดูแลอย่างจริงจัง และทำเพื่อเมืองศรียาชาจริงๆ จากที่ลูงเห็นอย่างชัดเจนใกล้ๆตัวคือ การทำประมงซึ่งได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนคิด และทำประมงผสมผสาน โดยให้มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เต่า กุ้ง ปู เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนในเทศบาลได้มีอาชีพเสริม ทำให้คนที่ฐานะยากจน กลายเป็นคนที่มีพอกอยู่พอกกิน ลูกหลานมีอาชีพ มีการศึกษาที่ดี เทศบาลเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ ทำให้คนเมืองศรียาชาอยู่กันสบาย ๆ ลูกหลานคนอื่น ลูกหลานตนเองก็สบาย”

4.5.6 มีการจัดบริการสาธารณะ ตามความต้องการพื้นฐานของประชาชน เช่น พื้นที่สีเขียว การจัดเก็บขยะ ได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

เทศบาลเมืองศรียาชา มีบทบาทในการจัดระเบียบการบริการสาธารณะประโยชน์ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งด้านการให้บริการสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม และทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสุขภาพกายและใจที่ดี คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ท่ามกลางคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และใกล้เคียง ทางเทศบาลจึงได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ขึ้น ดังนี้

- โครงการล้างลอกท่อ/วางระบายน้ำในเขตเทศบาลเมืองศรียาชา
- โครงการพัฒนาศักยภาพการวางผังเมือง ปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการในเขตเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ
- โครงการกิจกรรมรถห้องสมุดเคลื่อนที่
- โครงการถนนปลอดถังขยะ
- โครงการธนาคารขยะ
- โครงการตลาดสดน่าซื้อ
- โครงการอาหารปลอดภัย (Food Safety)
- โครงการบริหารจัดการน้ำเสียตามหลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- โครงการสนับสนุนครอบครัวและชุมชนส่งเสริมสุขภาพ(เยี่ยมบ้าน) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองศรีราชา
- โครงการศูนย์พัฒนาส่งเสริมสุขภาพเทศบาลเมืองศรีราชา
- โครงการก่อสร้างปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ชายฝั่งทะเลเพื่อเป็นสวนสุขภาพของเทศบาลเมืองศรีราชา
- กิจกรรมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนทุกเพศทุกวัย รวมถึงผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ด
- กิจกรรมสวนสาธารณะเกาะลอย
- กิจกรรมเดินรณรงค์โดยสารปรับอากาศประจำทางรอบเมืองศรีราชา

นางสมปอง อรรถนันทน์ ให้สัมภาษณ์ว่า “ป่าเกิดและโตที่ศรีราชา ตอนนี้เมืองศรีราชาเจริญมากกว่าที่ป่าคิดไว้ เทียบกับอดีต ป่าไม่เคยคิดว่าเมืองศรีราชาจะกลายเป็นเมืองที่มีปัจจัยสี่สมบูรณ์ทุกอย่างตามที่คนเราต้องการ แต่ที่ป่าชื่นชมและมีความสุขทุกครั้งที่ได้พักอาศัยอยู่ในเมืองศรีราชาก็คือ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่ที่เคยไปเที่ยว ไปเดิน ไปเล่นเมื่อสมัยเด็กๆ ก็ยังอยู่ และสวยงามขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก มีบริการสาธารณะที่ให้ความสะดวกอย่างครอบคลุมและทั่วถึง เป็นเสมือนเมือง 2 สมัย อีกฝั่งหนึ่งจะเป็นเมืองแห่งยุคใหม่ที่ป่าตามไม่ทัน แต่อีกฝั่งยังคงเป็นเมืองของชาวประมง ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมก็ยังคงอยู่ ”

4.5.7 มีการจ่ายค่าชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของเทศบาล

ในเรื่องของการยอมรับผิดของเทศบาล มีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 (เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย, 2552.)กำหนดไว้ให้มีการชดใช้ให้กับผู้เสียหาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งการละเมิด

1. หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงแต่จะให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบไม่ได้
2. เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว ถ้าการละเมิดนั้นมีใช้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่
3. ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐ หากเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบด้วย ก็ให้ศาลเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความด้วย

4. กรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ด้วยเหตุเจ้าหน้าที่จงใจกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ ผู้นั้นชดใช้สินไหมทดแทนได้

5. ถ้าการละเมิดเกิดจากความรับผิดชอบ หรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินการส่วนรวมให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย

6. หากการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนมิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้รวมมาใช้บังคับ

7. ถ้าการกระทำความผิดมิใช่การปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

8. กรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบ ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ ให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

ซึ่งตลอดเวลาที่เทศบาลได้ปฏิบัติงานมานั้น ยังไม่มีการฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ ส่วนใหญ่มีแต่การร้องเรียนจากผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำผิดของทางเทศบาล แต่เทศบาลก็ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงให้

ประชาชนได้รับการดูแล ช่วยเหลือจากเทศบาลกรณีเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้น เช่น กรณีผู้รับเหมาก่อสร้างทาง วางอุปกรณ์ก่อสร้างไว้เกะกะ ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้สัญจรไปมา ชาวบ้านก็จะร้องเรียนไปยังเทศบาล เทศบาลก็จะส่งคนมาดูแล แก้ไข และปรับปรุงให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

4.5.8 มีแผนรับมือหรือป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

เทศบาลมีการเตรียมการรับมือและการป้องกันภัยต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จึงได้จัดทำโครงการต่างๆ ขึ้น ได้แก่

- โครงการป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล เทศกาลตรุษจีน เทศกาลนมัสการเจ้าพ่อเขาใหญ่เกาะสีชัง ซึ่งในช่วงเทศกาลมีประชาชนและนักท่องเที่ยวเดินทางมาที่เกาะสีชังเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจจะไม่ได้รับความสะดวกและอาจเกิดอันตรายต่างๆ ทางเทศบาลจึงร่วมมือกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น สถานีตำรวจภูธรศรีราชา สำนักงานขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาชลบุรี และกองกำกับการตำรวจน้ำที่ 2 ตรวจสอบเรือทุกลำให้มีความพร้อมในการให้บริการ

นักท่องเที่ยวและความปลอดภัยในเรือโดยสาร จัดระเบียบการจอดเรือให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยจัดตั้งศูนย์ป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล บริเวณท่าเรือเกาะลอย ดงภาพที่ 4.39

ภาพที่ 4.39 กิจกรรมโครงการป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

- โครงการแนะนำป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้เยาวชนในสถานศึกษา และประชาชนในชุมชนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในอาคารบ้านเรือน มีการฝึกซ้อมการผจญเพลิง และตรวจสอบถังน้ำยาเคมีดับเพลิงภายในชุมชนในเขตเทศบาล ดังภาพที่ 4.40

ภาพที่ 4.40 โครงการแนะนำป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน

นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงซ่อมแซมท่อและวางระบายน้ำ ล้างลอกท่ออยู่เป็นประจำเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาน้ำท่วมขังในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา มีศูนย์ให้ข้อมูลเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีการรณรงค์ จัดอบรมให้ความรู้ในการบรรเทาสาธารณภัย ฝึกซ้อมการกู้ภัย การเตรียมการรับมือช่วงมรสุมเข้า ซ่อมการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น การเกิดคลื่นสึนามิ

4.5.9 สรุปการดำเนินงานด้านหลักความรับผิดชอบ

เทศบาลศรีราชา มีการแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี ซึ่งสภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และควบคุมฝ่ายบริหาร และนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมมี 2 หน่วยงานหลักคือกองช่างสุขาภิบาล กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลได้จัดกิจกรรมจัดทำแผนอัตรากำลังพนักงานเทศบาลและพนักงานจ้าง เพื่อให้เทศบาลมีโครงสร้างการบริหารและระบบงานที่เหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อน และมีการกำหนดตำแหน่ง การจัดอัตรากำลังโครงสร้างให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโครงสร้างขององค์กรเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

เทศบาลได้ดำเนินการจัดประชุมด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและประชาชนทั่วไปที่สนใจเป็นประจำทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง หรือตามปัญหาที่เร่งด่วน และมีโครงการบริหารจัดการองค์กรและพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ จังหวัดชลบุรี เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารโครงการการจัดการชายฝั่งฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของ อปท. ในการพัฒนาชายฝั่งอย่างยั่งยืน ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีสมาชิกและประเทศที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการชายฝั่งอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดการจัดการคุ้มครอง ดูแล บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

การบริหารงานงบประมาณของเทศบาลเมืองศรีราชาในการดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นไปตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ มีความรวดเร็วในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาต่างๆ เนื่องจากมีมาตรฐาน KPI เป็นตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน การให้บริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม และทั่วถึงมี และทำตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 กำหนดไว้ให้มีการชดใช้ให้กับผู้เสียหายที่ฟ้องร้องกับเทศบาล แต่ยังไม่มีการฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ส่วนใหญ่มีแต่

การร้องเรียนจากผู้ที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำผิดของทางเทศบาล แต่เทศบาลก็ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงให้ ประชาชนจึงมีความพึงพอใจในการแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมของเทศบาลอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้เทศบาลมีการเตรียมการรับมือและเตรียมการป้องกันภัยต่างๆ เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จึงได้จัดทำโครงการต่างๆ ขึ้น ได้แก่ โครงการป้องกันอุบัติเหตุทางทะเล เทศกาลตรุษจีน เทศกาลนมัสการเจ้าพ่อเขาใหญ่ เกาะสีชัง และโครงการแนะนำป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน มีการปรับปรุงซ่อมแซมท่อและวางระบายน้ำ ล้างลอกท่ออยู่เป็นประจำเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาน้ำท่วมขังในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา มีศูนย์ให้ข้อมูลเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีการรณรงค์จัดอบรมให้ความรู้ในการบรรเทาสาธารณภัย ฝึกซ้อมการกู้ภัย การเตรียมการรับมือช่วงมรสุมเข้า และการซ้อมการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามในเรื่องของโครงสร้างของเทศบาล ยังมีบุคลากรของเทศบาลบางส่วนเห็นว่า โครงสร้างการบริหารยังมีลักษณะเป็นระบบราชการ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าเป็นบางกรณีและ กิจกรรมในแต่ละโครงสร้างด้านสิ่งแวดล้อมมีค่อนข้างเยอะและผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนเท่าเดิม ทำให้ งานเกิดความล่าช้าไปบ้าง บุคลากรไม่เพียงพอเนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎหมาย ที่จ้างบุคลากรได้ไม่เกิน 60 % ของงบประมาณ ในเรื่องของการจ่ายค่าชดเชยก็ยังไม่เด่นชัดนักเนื่องจากยังไม่มี กรณีที่ผู้เสียหายมาร้องเรียกค่าชดเชยจากทางเทศบาล เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้กฎหมาย และไม่กล้าที่จะมาเรียกร้องค่าชดเชย และเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ในเรื่องการวางแผนรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและมลพิษทางสิ่งแวดล้อมยังไม่ครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ มากนัก เช่น ไม่มีแผนรับมือกับคราบน้ำมันจากเรือขนส่งสินค้าในทะเล เป็นต้น

4.6 หลักความคุ้มค่า

พิจารณาหลักความคุ้มค่าในเรื่องการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากร และงบประมาณ กับผลงานที่ได้ว่าคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ความพึงพอใจของประชาชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน และมีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือ ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืนหรือไม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.6.1 พิจารณาหลักการใช้ทรัพยากร และงบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

จากการที่เทศบาลได้ดำเนินการโครงการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยยึดหลักการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง มีการปรับตัวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนา และมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงานต่าง ๆ ก็เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองของความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสะดวกสบาย มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจดีและทำให้เมืองศรีราชาเป็นเสมือนบ้านของตนเอง ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวก็คือ ความพึงพอใจของประชาชนที่สะท้อนกลับมา โดยการให้ความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะประชาชนทุกคนที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบการทำงาน นอกจากนี้ การบูรณาการความคิดร่วมกันของทุกฝ่ายทุกองค์กรก็มีส่วนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างสมดุล สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ ทำให้เมืองมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา คือประชาชนอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ดี มีสิ่งจำเป็นและอำนวยความสะดวกแก่การดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้เทศบาลยังมีการรณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าภายในสำนักงาน โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า ประหยัดพลังงานและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์และยั่งยืน เช่น การปิดไฟดวงที่ไม่ใช้ภายในสำนักงาน ปิด-เปิดแอร์เป็นเวลา ใช้กระดาษซ้ำสองหน้า ใช้น้ำอย่างประหยัด ขับรถไม่เกิน 90 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ใช้พลังงานทดแทน เป็นต้น ดังภาพที่ 4.41

ภาพที่ 4.41 เจ้าหน้าที่เทศบาลปิดไฟดวงที่ไม่ใช้

ผลจากการดำเนินการต่างๆ ทำให้เทศบาลได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจ ปี 2549-2551 ดังนี้

- 1) รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี 3 ปี ติดต่อกัน (ปี 2549-2551)
- 2) รางวัลเทศบาลที่มีการพัฒนาดีเด่นแห่งปี หรือเทศบาลที่มีการพัฒนาการความน่าอยู่ของเมืองดีเด่น 10 อันดับแรกของประเทศ และเทศบาลที่มีค่าดัชนีคุณภาพของเมืองสูงสุด 5 อันดับแรกของประเทศ
- 3) รางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบดีเด่น ประจำปี 2551
- 4) รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง เทศบาลน่าอยู่ยั่งยืน ประจำปี 2550
- 5) รางวัลสำนักทะเบียนที่มีผลงานดีเด่นประจำปี 2549 และปี 2550 ประเภทรางวัลเกียรติยศชนะเลิศ 2 ปีติดต่อกัน
- 6) รางวัลศูนย์เยาวชนต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2549
- 7) รางวัลผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการศึกษา ปี 2549
- 8) รางวัลชมเชย ประเภทเทศบาลขนาดใหญ่ โครงการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษี ปี 2550
- 9) รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดบริการสาธารณะที่ดี (ตลาดมีมาตรฐาน) รางวัลที่ 2 ระดับจังหวัด ปี 2550-2551

10) รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดบริการสาธารณะที่ดี (การจัดระเบียบการจำหน่ายสินค้าในที่สาธารณะ) รางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด ปี 2550

รางวัลที่เทศบาลเมืองศรีราชาได้รับทั้งหมดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นเครื่องการันตีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของเทศบาลได้ทางหนึ่ง ซึ่งตัวชี้วัดที่ดีที่สุดคือเมืองที่มีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา

4.6.2 ความพึงพอใจของประชาชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เทศบาลศรีราชามีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ชายฝั่งทะเลศรีราชา ที่มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นหาดเลน และมีการใช้ประโยชน์ชายฝั่งทะเลในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างแพร่หลาย จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551.) พบว่าน้ำทะเลชายฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณบางพระ ศรีราชา เจ้าพระยาสุรศักดิ์ มีการใช้ประโยชน์เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเล คุณภาพน้ำโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์พอใช้ มีการตรวจพบการปนเปื้อนของแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มสูงกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา แบ่งเป็น 2 เรื่องหลักๆ คือ

1) การจัดการน้ำเสีย

เทศบาลเมืองศรีราชาตั้งอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ลาดเชิงเขา จึงมีปัญหการระบายน้ำเสียจากชุมชนลงสู่ลำคลองสาธารณะและลงสู่ทะเล ซึ่งมีทั้งน้ำเสียของทางเทศบาลศรีราชาและจากพื้นที่ใกล้เคียง แหล่งที่มาของน้ำเสียโดยมากเกิดจากชุมชนและกิจกรรมด้านธุรกิจบริการ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ บริเวณท่าเทียบเรือ เทศบาลศรีราชา จึงได้ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียแบบคลองวนเวียน (Oxidation Ditch) ซึ่งมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียเข้าสู่ระบบได้สูงถึง 18,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียมากกว่า 90% หากแต่มีปัญหาด้านการสูบน้ำเสียเข้ามาบำบัด เนื่องจากมีน้ำเค็มเข้ามาปะปนจนทำให้ระบบเสียหาย จึงรับน้ำเข้ามาบำบัดได้เพียง 5,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน

2) การจัดการขยะมูลฝอย

เทศบาลเมืองศรีราชามีระบบกำจัดขยะมูลฝอยเป็นระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล สถานที่กำจัดตั้งอยู่ที่ หมู่ 10 บ้านหนองยายบุญ ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา

พื้นที่จำนวน 116 ไร่ ระยะห่างจากเขตท้องถื่นประมาณ 7 กิโลเมตร ปัจจุบันมีที่ดินสำหรับกำจัดขยะมูลฝอยที่ใช้แล้ว จำนวน 80 ไร่ และที่ดินเหลืออยู่อีก 36 ไร่

ปัจจุบันมีปริมาณขยะ 23-25 ตัน/วัน โดยการใช้รถจัดเก็บจำนวน 3 คัน เป็นรถแบบอัดขยะ ขนาดความจุ 10 ลูกบาศก์หลา จำนวน 1 คัน เป็นรถแบบอัดขยะ ขนาดความจุ 12 ลูกบาศก์หลา จำนวน 2 คัน ซึ่งขยะที่เก็บขนได้มีจำนวน 23,118 ลูกบาศก์หลา/วัน

ผลสำเร็จด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา ประชาชนให้ความเห็นว่าประสบความสำเร็จในระดับดี ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้นอย่างชัดเจน ปริมาณขยะลดลง มลภาวะลดลงทั้งด้าน น้ำเสีย กลิ่นเหม็นและฝุ่นละออง ชุมชนสะอาดขึ้น สร้างรายได้สร้างอาชีพ เกิดความสามัคคีในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สวยงาม ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนเห็นว่าได้รับการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรคือ ปัญหาขยะในทะเล เนื่องจากควบคุมได้ยาก อนาคตของทะเลเชื่อมต่อกันเป็นแนวยาว ทำให้ขยะที่ถูกทิ้งจากที่อื่นถูกพัดพามาที่ชายฝั่งทะเล ทำให้ชายหาดสกปรกเวลาน้ำลง ดังภาพที่ 4.42 แต่เทศบาลได้ดำเนินการแก้ไขโดยการรณรงค์ไม่ให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมทะเลทิ้งขยะลงในทะเล และมีการส่งเจ้าหน้าที่มาเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน แต่ก็ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยในเรื่องของประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ภายในเขตเทศบาลไม่ให้ความร่วมมือ และไม่สามารถทำหุ่นแนวกันขยะไม่ให้พัดเข้าชายฝั่งได้เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่อำนวย

ภาพที่ 4.42 ขยะบริเวณชายหาดสวนสาธารณะเกาะลอย

4.6.3 มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน

เทศบาลศรีราชาได้กำหนดนโยบายการพัฒนาเทศบาล ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ ลดขั้นตอนในการบริการประชาชน เพื่อให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และยุติธรรม พนักงานเทศบาลมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนให้ได้รับบริการที่ดี มีมาตรฐาน และสร้างความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการ โดยการพัฒนาระบบการบริการต่าง ๆ ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกและง่ายในการค้นหา เอกสารไม่สูญหายโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และดำเนินโครงการเพื่อลดขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) โครงการพัฒนาบุคลากรเรื่องการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน
- 2) โครงการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้โปรแกรม SIS (School Information System)
- 3) กิจกรรมปรับปรุงระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลของงานทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน
- 4) กิจกรรมการปรับปรุงการให้บริการประชาชนในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ
- 5) กิจกรรมกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (KPIs) ของเทศบาล
- 6) โครงการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงาน ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

นายประทีป เต่ามณี ประธานชุมชนวัดราษฎร์นิมิตธรรม กล่าวว่า “เวลาเข้าไปทำธุระในเทศบาล เมื่อก่อนต้องใช้เวลาเกือบทั้งวันในการติดต่อ หาเอกสารยุ่งยากน่าดู แต่ในปัจจุบันจะติดต่อทำอะไรก็ง่ายไปหมด สะดวก รวดเร็ว แถมบรรยากาศยังทำให้น่าเข้ามาใช้บริการ มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ มีน้ำให้กินมีเพลงให้ฟัง และยังมีบริการที่เทศบาลอื่น ๆ ไม่มีเช่น การตรวจเลือด ชั่งน้ำหนัก ชาร์ตแบตโทรศัพท์ มีเสื้อสูทสำหรับผู้มาทำบัตรประชาชน เป็นต้น พนักงานยิ้มแย้มแจ่มใสรู้สึกเป็นกันเองเหมือนลูกเหมือนหลาน”

4.6.4 มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ/หรือความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

เทศบาลได้ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ/หรือความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากเป็นเมืองชายฝั่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เป็นที่สนใจให้มีการลงทุนด้านการค้า บริการด้านสาธารณสุข ที่พัก และการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ทำให้เมืองมีการพัฒนาที่สูงมาก เป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการแบบองค์รวม โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ได้ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และดำเนินการโครงการต่างๆขึ้น ดังนี้

1) โครงการคอนโดปูไข่ (ปูม้า) ดังภาพที่ 4.43 เพื่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรปูม้าให้คงอยู่และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมวิธีการทำประมงอย่างมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งมีชีวิตทางทะเล โดยให้ชุมชนศรีราชา และชุมชนริมทะเลเป็นชุมชนนำร่องของโครงการ สถาบันวิจัยประมงศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ มีการประชุมชุมชนชาวประมงจำนวน 12 ชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ผลการดำเนินงานทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรทางทะเล ปริมาณลูกปูม้าในธรรมชาติบริเวณอ่าวศรีราชาเพิ่มมากขึ้น ชาวประมงและประชาชนมีสภาพเศรษฐกิจดีขึ้น เทศบาลมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน เยาวชน มีกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการ บูรณาการชายฝั่งเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 4.43 กิจกรรมโครงการคอนโดปูไข่ (ปูม้า)

แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

2) โครงการส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 4.44 เพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนต่อการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ และส่งเสริมความตระหนักและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่าง ๆ

ภาพที่ 4.44 เทศบาลให้โรงเรียนศึกษาดูงานการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล
แหล่งที่มา: เทศบาลเมืองศรีราชา.

3) โครงการปล่อยพันธุ์กุ้งทะเลลงสู่อ่าวศรีราชา ณ ศาลาแปดเหลี่ยม เกาะลอย เพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลลงสู่อ่าวศรีราชา ปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนประชาชน ในการร่วมมือกันเพิ่มจำนวนทรัพยากรทางทะเลและดูแลสิ่งแวดล้อมในทะเล และสร้างความมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

4) โครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภูแบบแพแขวน เชิงพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมแบบประหยัด โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น โดยเฉพาะวัสดุเหลือใช้จากการประมง ทำแพแขวนใช้เชือกอวนเก่า และถังน้ำเก่าเลี้ยงหอยแมลงภูแทนการใช้ไม้ไผ่ ดังภาพที่ 4.45 ซึ่งมีราคาสูงและ

สิ้นเปลืองงบประมาณในการกำจัด สนับสนุนการประมงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนารูปแบบการประมงอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4.45 การเลี้ยงหอยแมลงภูแบบแพแขวน

ทั้งนี้เทศบาลเมืองศรีราชายังได้น้อมนำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับไร่นาสวนผสมมาประยุกต์เป็นประมงผสมผสาน โดยให้ชาวประมงพื้นบ้านที่มีการทำประมงชายฝั่งประเภทเดียวตลอดปีได้ทำประมงอื่นเสริม เช่น การเลี้ยงหอยแมลงภูฯ ซิงอนุรักษ์ การเลี้ยงปลาในกระชัง อวนกึ่ง อวนปู ฯลฯ ดังภาพที่ 4.46 ด้วยการรวมกลุ่มเพื่อดูแลผลผลิต และพึ่งพาตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากที่สุด เป็นการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์น้ำควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการประมงที่ยั่งยืน สนับสนุนให้มีการอบรมฝึกทักษะการทำประมงผสมผสาน การตลาด การแปรรูปถนอมอาหาร ตลอดจนการทำบัญชีครัวเรือน เป็นการกระจายความเสี่ยงโดยเน้นให้ชาวประมงมีรายได้เป็นวัน/เดือน/ปี

ภาพที่ 4.46 การเลี้ยงปลาในกระชังบริเวณเกาะลอย

ตั้งที่นายแขก ศิลปชัย ชาวบ้านชุมชนริมทะเล กล่าวว่า “อาชีพประมงเป็นอาชีพที่ตนรัก พื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชานั้นเป็นพื้นดินครึ่งหนึ่ง พื้นน้ำครึ่งหนึ่ง ซึ่งเทศบาลเมืองศรีราชามีการส่งเสริมให้ชาวประมงได้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประมงรูปแบบใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ด้วยการดัดแปลงทฤษฎี ไร่นาสวนผสม เป็นประมงผสมผสาน โดยให้ชาวบ้านแต่ละครอบครัวมีรายได้เสริม เพิ่มอาชีพด้วยการเลี้ยงปลาในกระชัง ปลูกฝังความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ส่งเสริมอาชีพคอนโดมิเนีย สร้างรายได้ให้กับชาวประมงได้เป็นอย่างดี และจะมองเมืองศรีราชาในปัจจุบันต้องมองออกเป็น 2 ส่วน คือเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว มีแหล่งค้าขาย ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ และนักท่องเที่ยวต่างชาติมากมาย ส่วนที่สองเป็นเมืองแห่งการประมง ถึงแม้จะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้ง 2 ส่วนก็สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ สามารถเข้าเยี่ยมชมการทำประมงเหล่านี้และนำกลับไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ”

4.6.5 สรุปการดำเนินงานด้านหลักความคุ้มค่า

เทศบาลดำเนินงานโดยยึดหลักการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง มีการปรับตัวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนา และมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวก็คือความพึงพอใจของประชาชนที่สะท้อนกลับมา โดยการให้ความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน มีการบูรณาการความคิดร่วมกันของทุกฝ่ายทุกองค์กรก็มีส่วนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างสมดุล สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ ทำให้เมืองมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา คือประชาชนอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ดี มีสิ่งจำเป็นและอำนวยความสะดวกแก่การดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ เทศบาลศรีราชาได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนในการบริการประชาชน โดยการพัฒนาระบบการบริการต่างๆ ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสะดวกและง่ายในการค้นหา เอกสารไม่สูญหายโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งมีรางวัลต่างๆเป็นเครื่องการันตริ และประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านขยะ น้ำเสีย สภาพแวดล้อม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนเห็นว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในการแก้ปัญหา คือ ปัญหาขยะในทะเล เนื่องจากควบคุมได้ยาก อนาคตของทะเลเชื่อมต่อกันเป็นแนวยาว เทศบาลได้ดำเนินการแก้ไขโดยการรณรงค์ไม่ให้นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ริมทะเลทิ้งขยะลงในทะเล และมีการส่งเจ้าหน้าที่มาเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน แต่ก็ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยในเรื่องของประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลไม่ให้ความร่วมมือ และไม่สามารถทำทุนแนวกันขยะไม่ให้พัดเข้าชายฝั่งได้เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่อำนวย ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ต้องมีความต่อเนื่อง และขยายผลการดำเนินงานไปยังพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ได้จำกัดแค่ภายในพื้นที่ของตนเอง โดยอาจเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ประสบผลสำเร็จ ประสานความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง

จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการแบบองค์รวม โดยบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และดำเนินการส่งเสริมวิธีการทำประมงอย่างมีจิตสำนึก การส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มจำนวนทรัพยากรทางทะเลและดูแลสิ่งแวดล้อมในทะเล และสร้างความมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การพัฒนารูปแบบการประมงอย่างยั่งยืน และได้น้อมนำแนวพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับไร่นาสวนผสมมาประยุกต์เป็นประมงผสมผสาน พึ่งพาตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากที่สุด ทำให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรอย่างแท้จริง

4.7 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเทศบาลเมืองศรีราชา การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชน และผลจากการสังเกตการณ์ในสภาพพื้นที่จริง สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยพิจารณาแยกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้ดังนี้

- ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากร นโยบาย แผน โครงการ การจัดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ งบประมาณที่จัดสรร ความร่วมมือในองค์กร การเรียนรู้และการพัฒนา โดยวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ของปัจจัยภายในของเทศบาลเมืองศรีราชา ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

- ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ ความร่วมมือของชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง โดยวิเคราะห์ถึงโอกาส (Opportunities) และข้อจำกัด (Threats) จากปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา

4.7.1 ปัจจัยภายใน

1) ผู้บริหาร

จุดแข็ง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาล ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนพบว่าผู้บริหารของเทศบาลเมืองศรีราชามีวิสัยทัศน์กว้างไกลให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก มีความมุ่งมั่นตั้งใจ โปร่งใส ยุติธรรมและรับผิดชอบต่อในการดำเนินงานต่างๆของเทศบาลเมืองศรีราชา ตามคำให้สัมภาษณ์ของนางปทุมรัตน์ รัตนอารีหัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมกล่าวว่า “ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก โดยได้นำมาเป็นวิสัยทัศน์และนโยบายในการพัฒนาเมือง เน้นการดำเนินงานภายใต้หลักธรรมชาติ และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งดูได้จากรางวัลที่ได้รับ และความพึงพอใจของประชาชน”

อีกทั้งผู้บริหารยังสามารถสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และประชาชน บูรณาการร่วมกันในการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันดำเนินการ ร่วมตัดสินใจและร่วมตรวจสอบ ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชนมากที่สุด โดยนางทองเต็ม มิ่งขวัญ กรรมการชุมชนไฟแดง กล่าวถึงผู้บริหารว่า “นายกเทศมนตรีมีความเอาใจใส่ จริงใจ เข้าถึงประชาชน โดยการลงพื้นที่พบปะกับประชาชน สร้างความเป็นกันเอง เพื่อรับฟังปัญหาจากประชาชน ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดผลงานเป็นรูปธรรม”

จุดอ่อน จากการศึกษายังไม่พบจุดอ่อนในปัจจุบัน

2) บุคลากร

จุดแข็ง บุคลากรในเทศบาลเมืองศรีราชามีความรู้ ทักษะ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี และยังสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้กับประชาชนทั้งในเทศบาลเมืองศรีราชาเอง และท้องถิ่นอื่นๆที่มาศึกษาดูงานได้อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator: KPIs) ของเทศบาลเมืองศรีราชา เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน เพื่อให้การบริหารราชการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีการบริหารจัดการที่ดี ปรับปรุงคุณภาพประสิทธิภาพการบริการอย่างมี Service Mind ทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงจุดอ่อนขององค์กร และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้องค์กรมีมาตรฐาน นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี

จุดอ่อน ในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมพบว่ายังมีบางส่วนเห็นว่าคุณค่าการที่มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเนื่องจากมีโครงการด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก ทำให้เจ้าหน้าที่รับภาระหนักในการปฏิบัติงาน

3) นโยบาย แผน โครงการ

จุดแข็ง จากวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองศรีราชา ที่ว่า “เมืองศรีราชา เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว” และนโยบายการบริหารงานภายใต้วิสัยทัศน์ 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการพัฒนาเมือง นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิต นโยบายการพัฒนากิจการบริการจัดการ และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการมีธรรมาภิบาล คือ เน้นเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีคุณธรรม และจริยธรรม โปร่งใส รับผิดชอบ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟูดูแล และเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยนายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรี กล่าวว่า “ตลอดเวลาที่ได้เข้ามาบริหารงาน ผมมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้แถลงนโยบายการบริหารและการพัฒนาไว้ และได้ยึดเป็นแนวทางในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่พี่น้องประชาชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชามาโดยตลอด เพื่อให้ทุกท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร ชุมชนมีความเข้มแข็ง สะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่ดี น่าอยู่ น่าเที่ยว ”

จุดอ่อน นโยบาย แผน โครงการ ยังไม่ครอบคลุมเรื่องปัญหาการจัดการขยะในทะเล

4) การจัดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบ

จุดแข็ง การจัดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบของเทศบาลเมืองศรีราชามีความชัดเจนโดยมีผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบตั้งแต่นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายบริหาร มีหน่วยงานตรวจสอบภายในทำหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองให้ความเห็น และข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับงานการเงินของเทศบาล เพื่อให้เกิดความชัดเจนและ

โปร่งใส และกองที่รับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมโดยตรง คือ กองช่างสุขาภิบาล และกองสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน และรวดเร็ว ตามคำให้สัมภาษณ์ของนายกิตติ โตวิวิท เลขาธิการนายกเทศมนตรีเมืองศรีราชา กล่าวว่า “เทศบาลมีการปรับปรุงโครงสร้าง แบบแฮมเบอร์เกอร์โมเดล ในระดับบน กลาง และล่าง เป็นการบริหารจัดการแบบใหม่ มีตัวชี้วัดในแต่ละระดับ ใช้ระบบ KPIs มีการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีภายในองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือและการประสานงานที่ดีภายในองค์กร มีโปรแกรมแชร์ข้อมูลเพื่อดูงานของกองอื่นๆ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว”

จุดอ่อน โครงสร้างการบริหารของเทศบาลยังเป็นระบบราชการโดยทั่วไป ซึ่งอำนาจตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถตัดสินใจได้เอง ต้องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำให้เกิดความล่าช้าในบางกรณี

5) งบประมาณ

จุดแข็ง ในการดำเนินการของเทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณให้ด้านสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมความต้องการของประชาชน และยังได้รับเงินรางวัลจากการประกวดโครงการต่างๆ และงบประมาณจากโครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ (ICM) กอปรกับผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ได้จัดสรรงบประมาณให้ในสัดส่วนที่สูง คิดเป็น 75.929 % ของงบประมาณทั้งหมด โดยนายเกียรติไชยกรกชมาศ ปลัดเทศบาล กล่าวว่า “เทศบาลไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ เนื่องจากสามารถจัดสรรได้อย่างเพียงพอและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มีการจัดสรรให้กับทั้งหน่วยงานและในส่วนของชุมชนในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีการจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ “

จุดอ่อน จากการศึกษายังไม่พบจุดอ่อนในปัจจุบัน

6) ความร่วมมือในองค์กร

จุดแข็ง เนื่องจากคนในองค์กรส่วนใหญ่มีความเข้าใจและตระหนักในเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และเทศบาลมีการเสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคีระหว่างบุคลากรทุกระดับ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันภายในองค์กร ตลอดจนผู้บริหารมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการมีธรรมาภิบาล มีการประชุมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ซึ่งแต่ละหน่วยงานต้องมีการปรับปรุงการทำงาน ให้เกิดความรวดเร็วและ

มีประสิทธิภาพ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการสร้างความร่วมมือและประสานงานกันภายในหน่วยงาน และมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบและง่ายต่อการใช้งาน มีการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีขึ้นในองค์กร

จุดอ่อน จากการศึกษายังไม่พบจุดอ่อนในปัจจุบันนี้

7) การเรียนรู้และการพัฒนา

จุดแข็ง เทศบาลศรีราชาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่มีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเทศบาลทุกระดับ โดยการจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา และมีการพัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บุคลากรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆจากทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และจัดทำแผนที่ภาษีทะเบียนทรัพย์สิน เชื่อมโยงระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานดังที่นายฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรี กล่าวว่ “การบริหารงานของเทศบาลเมืองศรีราชาได้ปรับตัวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนา บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ ซึ่งเทศบาลได้สนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพและสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ และมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานการพัฒนาที่ยึดปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่ความพึงพอใจสูงสุดของคนที่ยาศัยอยู่”

จุดอ่อน จากการศึกษายังไม่พบจุดอ่อนในปัจจุบันนี้

4.7.2 ปัจจัยภายนอก

1) สภาพพื้นที่

โอกาส เนื่องจากพื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชามีทั้งส่วนที่เป็นพื้นดิน 2.153 ตารางกิโลเมตร และพื้นน้ำ 1.905 ตารางกิโลเมตร และเกาะลอย 0.112 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่รวม 4.058 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ค่อนข้างเล็ก ทำให้สามารถจัดการดูแลได้อย่างทั่วถึง การประชาสัมพันธ์และรณรงค์ กระจายข่าวสารข้อมูลเรื่องต่างๆ เป็นไปได้ง่ายและสะดวก

ข้อจำกัด เทศบาลเมืองศรีราชามีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาเลียบชายฝั่งทะเลอนาเขตทิศเหนือติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ และทิศใต้กับทิศตะวันออกติดต่อกับเขตเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ทำให้เป็นเรื่องยากในการขอความร่วมมือจากคน

พื้นที่ใกล้เคียงในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งเรื่องการลักลอบทิ้งขยะจากพื้นที่ใกล้เคียง การปล่อยน้ำเสียที่ไม่ได้รับการบำบัดไหลผ่านพื้นที่ศรียาและไหลลงสู่ทะเล และการทำทุ่นกันขยะในบริเวณเกาะลอยก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นท่าเรือไปยังเกาะสีชัง

2) ความร่วมมือของชุมชน

โอกาส ชุมชนและประชาชนให้ความร่วมมือกับเทศบาลเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการดำเนินงานต่างๆ ประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ และมีผู้ประสานงานกับทางเทศบาล เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเกิดความสามัคคีทำให้เทศบาลได้รางวัลต่างๆ มากมาย และยังเป็นเทศบาลและชุมชนตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาให้เทศบาลอื่นๆ และชุมชนที่สนใจมาศึกษาดูงาน

ข้อจำกัด เนื่องจากศรียาเป็นเมืองที่ค่อนข้างเจริญ มีสาธารณูปโภคครบครัน และเป็นศูนย์กลางการค้าและการพาณิชย์ ทำให้มีประชากรแฝงในอัตราสูง และประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือกับทางเทศบาลในการทำกิจกรรม หรือรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง การจับสัตว์น้ำที่ทางเทศบาลเพาะเลี้ยงไว้ การลักลอบขุดเพรียง เป็นต้น

3) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ

โอกาส เทศบาลเมืองศรียาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ศูนย์ควบคุมการจราจรและความปลอดภัยในทะเล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันวิจัยประมง มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรมควบคุมมลพิษ โรงพยาบาล โรงเรียน สถานีตำรวจ ประเทศสมาชิกทั้ง 18 ประเทศในเครือข่าย PEMSEA องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่าย ICM กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและการให้องค์ความรู้ต่างๆ นำมาจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ข้อจำกัด จากการศึกษายังไม่พบข้อจำกัดในปัจจุบันนี้

4) ผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง

โอกาส จากการศึกษายังไม่พบโอกาสในปีจ้ยนี้

ข้อจำกัด ไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่ประมูลโครงการไม่ให้นำไปขายทอดโครงการต่อให้กับผู้รับเหมารายอื่นๆได้ ทำให้เกิดปัญหาไม่ได้คุณภาพตรงตามที่ต้องการ สูญเสียงบประมาณและเวลาในการแก้ไขให้ดีขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อวิเคราะห์การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา โดยประยุกต์แนวคิดด้านธรรมาภิบาล และ 3) เพื่อสรุปเป็นบทเรียนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทำการศึกษาโดยการประเมินการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาตามหลักธรรมาภิบาลใน 6 มิติ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา

จากการศึกษาการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาตามตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้ง 6 ด้าน ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังตาราง 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
1. หลักนิติธรรม	
1.1 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเทศบัญญัติ ที่มีผลบังคับใช้กับชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม	เทศบาลได้รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนผ่านกระบวนการประชาสังคม หรือเวทีประชาคมต่าง ๆ จัดให้มีการประชุมองค์กรแต่ละองค์กรเพื่อหาจุดยืนและแนวทางร่วมกันในการออกระเบียบข้อบังคับของเทศบาล ทำให้เกิดความร่วมมือในการบังคับใช้เทศบัญญัติ เพราะมาจากปัญหา ความต้องการ และการยอมรับจากประชาชน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
1.2 การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่าง ๆ และให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องการจัดการขยะ น้ำเสีย และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กองช่างสุขาภิบาลและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการให้องค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น องค์การจัดการน้ำเสีย จัดการอบรมชุมชนเรื่องการจัดการน้ำเสียของเทศบาลเมืองศรีราชา
1.3 มีกระบวนการตรากฎระเบียบและข้อบังคับ ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความต้องการของประชาชน	ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของเทศบาลมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันคิด ประชุมปรึกษาหารือกันทำเป็นแผนของชุมชนขึ้น และเทศบาลได้นำแผนของชุมชนมาเป็นแผนพัฒนาเทศบาล
1.4 การบังคับใช้เทศบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	เทศบาลได้ชี้แจงและสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามเทศบัญญัติอย่างทั่วถึง และมีการบังคับใช้ให้เป็นไปตามระเบียบโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอ
2. หลักคุณธรรม	
2.1 การจัดระบบและมาตรการในการป้องกัน/แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน	เทศบาลมีหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล ทำให้ไม่มีการร้องเรียนในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชันในการดำเนินงาน
2.2 การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากร	เทศบาลจัดให้มีโครงการด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากรและชุมชน ทำให้บุคลากรเกิดจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการและปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และยึดมั่นในความถูกต้อง แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูงด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณในการบริหารงานเป็นการเฉพาะ
2.3 การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริการ (Service Mind) แก่บุคลากร	เทศบาลได้มีการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อบริการประชาชน ผู้ปฏิบัติงานมีความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเต็มใจ เสมอภาค และสร้างบรรยากาศที่ดีในการรับบริการ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจอย่างมากในการมาติดต่อกับเทศบาล

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
2.4 การรณรงค์ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร	เทศบาลมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างค่านิยมที่ดีขึ้นในองค์กร มีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติราชการทำให้อดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการแก่ประชาชน สร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กรและประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการของเทศบาล
3. หลักความโปร่งใส	
3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่างๆ แก่ประชาชน เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ๆ ให้กับประชาชนได้รับรู้	เทศบาลได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของเทศบาลให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบผ่านทางสื่อต่าง ๆ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะของเทศบาลได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในด้านการคลัง ทางเทศบาลได้แสดงรายรับรายจ่ายงบประมาณของเทศบาลในแต่ละปีเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา
3.2 การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใส และติดตามประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	นโยบายของเทศบาลส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล กำหนดให้ประชาคมท้องถิ่นและภาคีต่าง ๆ เข้ามา มีบทบาทในการร่วมกันตรวจสอบการทำงาน of เทศบาล ส่งผลให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามารับรู้ปัญหา ร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไข ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลได้ทุกขั้นตอน และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในกระบวนการทำงานของเทศบาลนั้นส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา
3.3 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย เพราะมีหลายช่องทาง เช่น สื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ป้ายประกาศ เป็นต้น และเทศบาลยังจัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารขึ้นทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง และให้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการพูดคุยกับประชาชนซึ่งสามารถสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน
3.4 มีแนวทางในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและโปร่งใสในกระบวนการ	ขั้นตอนในการประมวลให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่าง ๆ มีความชัดเจนและโปร่งใส และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ/จัดจ้างแก่สาธารณะ สามารถควบคุมประกาศประกวดราคาทุกประกาศให้เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบ ผู้บริหารและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ แต่ไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่นางงานไปจ้างบริษัทอื่นต่อได้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
3.5 มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชน	เทศบาลมีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเทศบาล และสามารถร้องเรียนได้ตามหน่วยงานโดยตรง นอกจากนี้ยังเพิ่มช่องทางในการร้องเรียน การสอบถาม และการแจ้งเหตุต่าง ๆ ในเว็บไซต์ของเทศบาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถให้บริการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ประชาชนพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของเทศบาล
4. ตัวชี้วัดหลักการมีส่วนร่วม	
4.1 ได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน	นโยบายการพัฒนาเมืองศรีราชาที่เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน และใช้กระบวนการประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันทั้งทางภาครัฐและภาคประชาชน ทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน
4.2 การนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคีอื่น ๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลจัดให้มีการประชุมประชาคมเมืองโดยนำปัญหา/ความต้องการของประชาชนและภาคีอื่น ๆ มาจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชน นำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันและการทำงานร่วมกันของประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่
4.3 มีระบบการติดตามผลกระทบหรือ รับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการดำเนินงาน	เทศบาลมีความตระหนักในภาระหน้าที่ และการให้ประชาชนได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามการบริหารงานของเทศบาล ทำให้โครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและเทศบาล
4.4 การให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าร่วม และแสดงความคิดเห็นในการประชุมของหน่วยงาน	ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชนรวมทั้งหมด 12 ชุมชน มีสิทธิและความเสมอภาคกันทุกคน สามารถแสดงความคิดเห็นความต้องการผ่านเวทีประชาคมและการประชุมของเทศบาล การใช้สิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้มีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
4.5 มีการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน	เทศบาลส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชน โดยเฉพาะเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม มีการประชาสัมพันธ์อบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน ทำให้เมืองศรีราชาเป็นเมืองน่าอยู่ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน แต่ยังมีปัญหาในการขอความร่วมมือจากประชากรแฝง และการเข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
5. ตัวชี้วัดหลักความรับผิดชอบ	
5.1 โครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสม เพียงพอ และกำหนดผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน	เทศบาลมีโครงสร้างการบริหารและระบบงานที่เหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อน และมีการกำหนดตำแหน่ง การจัดอัตรากำลังโครงสร้างให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาล และมีผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจน ทำให้การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและครอบคลุมปัญหาในพื้นที่ ซึ่งประชาชนได้รับความพึงพอใจ แต่ยังมีบุคลากรของเทศบาลบางส่วนเห็นว่าโครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบราชการทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจในบางครั้ง และมีบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่
5.2 มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม	เทศบาลได้ดำเนินการจัดประชุมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและประชาชนทั่วไปที่สนใจเป็นประจำทุกเดือนอย่างต่อเนื่องหรือตามปัญหาที่เร่งด่วน ทำให้เกิดโครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น และยังเป็นสมาชิกของโครงการจัดการชายฝั่ง แบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี จึงเกิดเครือข่ายการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมกว้างขวางขึ้นทั้งจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นำไปสู่การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5.3 การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ	การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และการดำเนินการตามลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โครงการด้านสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพจนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย
5.4 ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น	เทศบาลมีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีแผนงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์ มีช่องทางรับฟังปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นหลายช่องทาง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา ประชาชนพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของเทศบาล
5.5 ความพึงพอใจในความรับผิดชอบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบเป็นอย่างดี มีความยึดมั่นในนโยบายที่ได้แถลงไปในการบริหารงานได้ปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับดี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
5.6 มีการจัดบริการสาธารณสุขตามความต้องการพื้นฐานของประชาชน เช่น พื้นที่สีเขียว การจัดเก็บขยะได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง	เทศบาลได้จัดระเบียบการบริการสาธารณสุขประโยชน์ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งด้านการให้บริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสุขภาพกายและใจที่ดี คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ท่ามกลางคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน
5.7 มีการจ่ายค่าชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และยังไม่มีการฟ้องร้องเรียกค่าชดเชยจากการดำเนินงานของเทศบาลแต่อย่างใด
5.8 มีแผนรับมือ/ป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม	เทศบาลมีการเตรียมการรับมือและเตรียมการป้องกันภัยต่าง ๆ ชักซ้อมแผนการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ ทำให้เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นสามารถป้องกันและแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ แต่การวางแผนงานยังไม่ครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากนัก
6. ตัวชี้วัดหลักความคุ้มค่า	
6.1 พิจารณาหลักการใช้ทรัพยากรและงบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่	การพัฒนาที่ยืดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาล ทำให้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ผลตอบแทนจากลงทุนในโครงการต่าง ๆ ไม่สามารถวัดความคุ้มค่าออกมาเป็นตัวเลขเชิงปริมาณได้ เช่น โครงการที่เป็นสาธารณสุขประโยชน์ ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น และมีการกระจายผลประโยชน์ทั่วทุกชุมชนในเขตเทศบาล
6.2 ความพึงพอใจของประชาชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม	ประชาชนมีความพึงพอใจในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับดี สภาพแวดล้อมดีขึ้น ปริมาณขยะลดลง มลภาวะลดลงทั้งด้าน น้ำเสีย กลิ่นเหม็น และฝุ่นละออง ชุมชนสะอาดขึ้น สร้างรายได้สร้างอาชีพ เกิดความสามัคคีในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สวยงาม ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น
6.3 มีการปรับปรุงการให้บริการเพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน	การลดขั้นตอนในการให้บริการประชาชน เพื่อให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ตอบสนองความต้องการ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ประชาชนได้รับบริการที่ดี มีมาตรฐาน และสร้างความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

มิติ/ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน
6.4 มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือ ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน	เทศบาลมีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีคุณภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลทำให้ระบบนิเวศกลับคืนมา สภาพแวดล้อมดีขึ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ สร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

จากผลการดำเนินการด้านธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ซึ่งผลสำเร็จของเทศบาลที่เด่นชัดนั้นมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมทางตรงหรือทางอ้อม รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจและตรวจสอบ ทำให้การจัดโครงการ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ตามสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ 2540 ที่กำหนดให้กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชนในคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำประชาพิจารณ์ ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นก่อนกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ประชาพิจารณ์ไม่ใช่ประชาสัมพันธ์ แต่เป็นสิทธิตามกฎหมายของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมนั้น ๆ ผลจากการปฏิบัติประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมและเกิดความรับผิดชอบทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ทำให้ทุกฝ่ายได้ร่วมรับผิดชอบผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน (แก้วสรร อติโพธิ, 2543: 1-2) และต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ยังเป็นอุปสรรคขัดขวางกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องวิถีคิดของคนในระบบราชการอีกไม่น้อยที่ยังไม่ได้เปลี่ยนทัศนคติ โดยไม่มีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาโดยประชาชนเท่าที่ควร ระบบราชการเองก็ยังไม่เอื้อเท่าที่ควรต่อการทำงานในลักษณะเป็นเครือข่ายเป็นภาคีการพัฒนาร่วมกันหลาย ๆ ฝ่าย ยึดพื้นที่ ชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ขณะเดียวกันความสนใจในเชิงวิจัย คำนคว้า เพื่อสร้างเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละระดับแต่ละพื้นที่มาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพยังมีจำกัด (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2543: 103)

อย่างไรก็ตามในส่วนของการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมของทางเทศบาลยังมีข้อจำกัดอยู่ เช่น การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เทศบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ตลอดจนข้อบังคับต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสนใจมากนัก ทำให้ไม่ทราบข้อมูลการบังคับใช้เทศบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เทศบัญญัติการติดตั้งถังดักไขมัน ที่เน้นเฉพาะในส่วนร้านอาหารยังไม่สามารถทำให้ครอบคลุมได้ทุกอาคารบ้านเรือน

การให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรวมกลุ่มภาคประชาชน ซึ่งการปกครองที่ดีที่สุด คือ การปกครองตนเอง เมื่อประชาชนและชุมชนมีพลัง รัฐจะลดบทบาทในบางเรื่อง บางระดับ อำนาจของรัฐจึงเป็นปฏิภาคกับอำนาจของประชาชนและชุมชน หากรัฐมีอำนาจมาก มีพลังมากในทุก ๆ ด้าน ทุก ๆ ระดับ คนในชาติก็จะอ่อนแอไม่มีพลัง แต่ถ้าคนและชุมชนมีพลังก็จะส่งผลให้ชาติหรือสังคมโดยรวมมีพลังด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541: 15) เป็นการปลูกจิตสำนึกความเป็นเจ้าของบ้านให้กับประชาชน ทำให้เกิดเป็นพลังประชาชนซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของท้องถิ่นประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อธรรมาภิบาลในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย โอกาส และข้อจำกัด ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังตารางที่ 5.2

**ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล
ของเทศบาลเมืองศรีราชา**

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<p>ผู้บริหาร ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นจะให้เมืองศรีราชาเป็นเมืองน่าอยู่ มีสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท และเสียสละ สามารถสร้างความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนมาบูรณาการร่วมกัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการสร้างประโยชน์ให้ประชาชน</p>	
<p>บุคลากร บุคลากรมีความรู้ ทักษะ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี และยังสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้กับประชาชนทั้งในเทศบาลเมืองศรีราชาเอง และท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มาศึกษาดูงานอีกด้วย</p>	<p>บุคลากร ในระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ยังมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน</p>
<p>นโยบาย แผน โครงการ นโยบาย แผน โครงการต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม คือ เน้นเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีคุณธรรมและจริยธรรม โปร่งใส รับผิดชอบ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า</p>	<p>นโยบาย แผน โครงการ ยังไม่ครอบคลุมเรื่องปัญหาการจัดการขยะในทะเล</p>
<p>การจัดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบ โครงสร้างหน้าที่ที่มีความชัดเจน มีผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบตั้งแต่นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายบริหาร และมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน กองที่รับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมโดยตรง คือ กองช่างสุขาภิบาล และกองสาธารณสุขสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว</p>	<p>การจัดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบ โครงสร้างการบริหารของเทศบาลยังเป็นระบบราชการโดยทั่วไป ซึ่งอำนาจตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถตัดสินใจได้เอง ต้องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำให้เกิดความล่าช้าในบางกรณี</p>
<p>งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความเพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ยังได้รับเงินรางวัลจากการประกวดโครงการต่าง ๆ และงบประมาณจากโครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ (ICM) มาสนับสนุนอีกด้วย</p>	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<p>ความร่วมมือในองค์กร บุคลากรในเทศบาลมีความกระตือรือร้นในการสร้างความร่วมมือและประสานงานกันภายในหน่วยงาน และมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบและง่ายต่อการใช้งาน มีการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีขึ้นในองค์กร ตลอดจนผู้บริหารมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการมีธรรมาภิบาล</p> <p>การเรียนรู้และการพัฒนา เทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเทศบาลทุกระดับ โดยการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน และสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา และมีการพัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร</p>	
โอกาส (Opportunities)	ข้อจำกัด (Threats)
<p>สภาพพื้นที่ พื้นที่ค่อนข้างเล็ก ทำให้สามารถจัดการดูแลได้อย่างทั่วถึง การประชาสัมพันธ์และรณรงค์กระจายข่าวสารข้อมูลเรื่องต่าง ๆ เป็นไปได้ง่าย และสะดวก</p> <p>ความร่วมมือของชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับเทศบาลเป็นอย่างดี มีการรวมกลุ่มกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาให้เทศบาลอื่น ๆ และชุมชนที่สนใจมาศึกษาดูงาน</p>	<p>สภาพพื้นที่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา เดี่ยวชายฝั่งทะเล ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงไม่ให้ความร่วมมือทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียซึ่งไหลลงผ่านเทศบาลเมืองศรีราชาออกสู่ทะเล ทำให้ได้รับความเดือดร้อนเรื่องกลิ่นเหม็น ในอาณาเขตพื้นน้ำซึ่งมีท่าเรือและเกาะลอย ทำให้ไม่สามารถทำพุนกันขยะพัดเข้ามาชายฝั่งได้</p> <p>ความร่วมมือของชุมชน มีปัญหาในการขอความร่วมมือจากประชากรแฝง</p>

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

โอกาส (Opportunities)	ข้อจำกัด (Threats)
<p>ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและการให้องค์ความรู้ต่าง ๆ นำมาจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้โรงเรียนยังเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของทางเทศบาลด้วย</p>	<p>ผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง ไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่นำงานไปจ้างบริษัทอื่นต่อ ผู้ที่รับงานต่อมักดำเนินงานไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้เพื่อลดต้นทุน</p>

5.3 อภิปรายผล

จากการศึกษาธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา พบว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องใช้นโยบายการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการบริหารที่โปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบการบริหารจัดการได้ มีความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการบริหารงาน ผู้บริหารองค์กรต้องบริหารงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีการพัฒนาองค์กรอยู่เสมอ จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) หลักนิติธรรม

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองศรีราชาได้ดำเนินการตามหลักนิติธรรมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการออกกฎระเบียบต่างๆ นโยบายและแผนงานมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และได้มีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับเทศบัญญัติหรือข้อบังคับต่างๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนอย่างทั่วถึง มีมาตรการด้านกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำผิดรวมถึงในส่วนของผู้ปฏิบัติงานเองก็ต้องอยู่ในกฎระเบียบด้วยเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการตามหลัก

นิติธรรมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับหลักการที่อานันท์ ปันยารชุน (2543: 27-28) กล่าวว่า ในการใช้กฎหมายจะต้องมีหลักนิติธรรม คือ “เจตนาธรรม ภาระ และการใช้กฎหมายต้องเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เอื้อประโยชน์ต่อมหาชนคนหมู่มาก ไม่ใช่เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องเสมอภาค ชัดเจน คาดการณ์ได้ และต้องไม่ปล่อยให้อำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับระบบราชการหรือผู้ใช้อำนาจของรัฐฝ่ายเดียว แต่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด”

อย่างไรก็ตามในส่วนของการดำเนินการระดับผู้ปฏิบัติงานของเทศบาล ยังมีปัญหา ด้านความเข้าใจ ความร่วมมือและการประสานงานอยู่บ้าง ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2) หลักคุณธรรม

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองศรีราชามีหน่วยงานตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Neelankavil (2005:1) ที่พบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่เกี่ยวกับ คุณธรรมเป็นเรื่องสำคัญ คอร์รัปชันเป็นเรื่องเสียหายต่อส่วนรวม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ประชาชนมีหน้าที่ต้องรายงาน และช่วยกันตรวจสอบ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชัน นอกจากนี้เทศบาลยังมีการสร้างทัศนคติ ค่านิยมที่ดีในการทำงาน จัดอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากร สร้างจิตสำนึกที่ดี ประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งนอกจากตัวบุคคลแล้ว องค์การเองก็ต้องมีจริยธรรมองค์กร สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร มีความซื่อตรง รับผิดชอบต่อประชาชน โปร่งใส ไม่เอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ปราชญา กล้าผจญ (2549: 73) ที่ว่า “การเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง และมีจริยธรรมองค์กรที่จริงจัง เด่นชัด ทุกคน ทุกระดับ เอาจริงเอาจังในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ผลลัพธ์ก็คือความสำเร็จ มีความสุขในการทำงานร่วมกัน ทำให้องค์กรมีความเจริญรุ่งเรือง”

อย่างไรก็ตามเทศบาลเมืองศรีราชาไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงด้านคุณธรรมและจริยธรรม หรือจรรยาบรรณในการบริหารงานเป็นการเฉพาะ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะผู้นำจะต้องมีความจริงใจ เสียสละ ยุติธรรม อุดมทุน ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติภาระหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งผู้นำมีความสำคัญมาก เพราะจะต้องเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นด้วย ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสว่า “บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ ถ้าประพฤติไม่เป็นธรรม คนทั้งหมดก็ทำตามอย่าง ประเทศชาติก็เดือดร้อน แต่ถ้าประพฤติเป็นธรรม คนทั้งหมดก็ประพฤติตามอย่างบ้าง ประเทศชาติก็จะมีความเจริญรุ่งเรือง” (ปราชญา กล้าผจญ, 2549: 58)

3) หลักความโปร่งใส

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองศรีราชาได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ ให้กับประชาชน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และมีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนจากประชาชน ทำให้การบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันของฟินแลนด์ (Ministry for Foreign Affairs of Finland, 2004.) ซึ่งพบว่าการที่ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐ คือหลักประกันเรื่องความโปร่งใส กิจกรรมของรัฐต้องเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ ประชาชนและองค์กรประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการตรวจสอบการทำงาน สิทธิในการยื่นยันสิทธิและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนสามารถตรวจสอบควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณและการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ การบริหารงานอย่างเปิดเผย โปร่งใส ทำให้การคอร์รัปชันเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตาม ในการบริหารงานของเทศบาลเมืองศรีราชายังมีปัญหาในเรื่องของการประมุขให้ใบอนุญาต/สัมปทานโครงการต่างๆอยู่ โดยไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่นำงานไปจ้างต่อได้ ทำให้ได้งานที่ไม่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการ เกิดการหาผลประโยชน์ส่วนตัวจากการที่ใช้ประโยชน์จากช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งเทศบาลควรต้องพิจารณาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อลดผลเสียที่จะเกิดกับโครงการและประชาชนลง

4) หลักการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองศรีราชามีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน ทั้งการเสนอความคิดเห็น ร่วมกันหาแนวทางพัฒนา เสนอนโยบาย ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนา เป็นการทำให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Smith (1993: 3) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นเป็นทั้งเงื่อนไขและเป้าหมายของการกระจายอำนาจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นวิธีการกระจายอำนาจที่สำคัญที่สุด ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการกระจายอำนาจอื่น ๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการรับทราบความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ การระดมทรัพยากร การยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างแนวร่วม สร้างความร่วมมือจากคนในชุมชนให้มีบทบาทในการเฝ้าระวังรวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม มีการพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับพื้นฐานทรัพยากรที่มีอยู่ ดังที่สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ (2546: 139)

เสนอแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การส่งเสริมความตระหนักแก่ประชาชน ผ่านทางการศึกษา และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าไปดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับแกนนำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อเป็นการสร้างแนวร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นได้นั้น เงื่อนไขสำคัญคือเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

อย่างไรก็ตามปัญหาที่เทศบาลประสบในด้านการมีส่วนร่วมคือ การเข้าร่วมกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ และประชากรแฝง ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหานี้เทศบาลควรพิจารณาแนวทางการดำเนินการแก้ไข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

5) หลักความรับผิดชอบ

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองศรีราชามีผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน มีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา โดยการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สามารถใช้งบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด สามารถตรวจสอบได้ ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับ Makanda (1994) ที่กล่าวว่า การมีความรับผิดชอบต่อทางการเงินอย่างน่าเชื่อถือ จะช่วยในการตัดสินใจเรื่องการใช้และแบ่งสรรทรัพยากร และเพื่อประเมินประสิทธิภาพของทรัพยากรที่นำมาใช้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้ทุน สามารถประเมินผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และองค์กร เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การทำให้สังคมเข้มแข็งองค์กรก็จะอยู่รอดด้วย การสร้างระบบการทำงานที่เน้นความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ เป็นระบบที่สำคัญที่จะเสริมสร้างการทำงานที่เน้นประสิทธิภาพ สร้างความสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความชัดเจนในกระบวนการทำงาน ทำให้สามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางที่โปร่งใสและตรวจสอบผู้รับผิดชอบได้ อันจะทำให้การปฏิรูประบบงานภาครัฐเป็นการปฏิรูปเพื่อประชาชนส่วนใหญ่มิใช่เพื่อหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2545: 3) ยังกล่าวว่า สาเหตุที่ปัจจัยด้านการสร้างระบบความพร้อมรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร เป็นเพราะบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐยังมีทัศนคติแบบเดิม มีความเคยชินกับการสั่งการตามสายการบังคับบัญชา ขาดจิตสำนึกในการทำงาน เกี่ยงงานและโยนไปถึงการขาดความรับผิดชอบต่อภารกิจด้วย ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและภารกิจ แต่ถ้าไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและโลกทัศน์ของบุคลากรในองค์กร ตลอดจนเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อแล้ว

โครงสร้างที่ถูกปรับเปลี่ยนขึ้นใหม่ก็จะมีประสิทธิภาพ มีประโยชน์น้อยเนื่องจากไม่ได้มีการเปลี่ยนวิธีการทำงาน

6) หลักความคุ้มค่า

การพัฒนาเมืองศรีราชาที่ผ่านมา เทศบาลเมืองศรีราชาสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่นได้ตรงกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีในระดับหนึ่ง การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มการเข้าถึงบริการของภาครัฐ เสริมสร้างความโปร่งใส สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้องค์กรมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น สร้างความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการ สอดคล้องกับการศึกษาของ จรัส สุวรรณมาลา (2546) ที่พบว่า องค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมนั้น จะต้องมีความมีเกณฑ์หรือข้อกำหนดการปกครองที่ดี ได้แก่ การเกิดผลสัมฤทธิ์ตามพันธกิจ ประกอบกับการดำเนินงานโดยมีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ถูกต้อง สมเหตุสมผล โปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต โดยมีการกระจายอำนาจ และการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสำคัญเพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน นอกจากนี้พลสยาม สุนทรสนิท (2550: 15) ยังกล่าวว่า ปัจจัยด้านบุคลากรก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน ซึ่งบุคลากรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ถึงแม้ว่าเทศบาลเมืองศรีราชาจะไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนทุกโครงการตามแผนพัฒนาสามปี แต่เทศบาลก็มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและความร่วมมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืนได้

ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการบริการจัดการด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชานั้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยภายใน

ด้านผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารของเทศบาลเมืองศรีราชาวิสัยทัศน์ความมุ่งมั่น เสียสละ และตั้งใจทำงาน ให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก มีการนำเอากิจกรรมด้านกีฬาและวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนศาสนามาประยุกต์ในการบริหารจัดการจนได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ความมุ่งมั่นของ

ผู้บริหารที่กำหนดนโยบายเพื่อให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันที่จะดำเนินการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งปัจจัยด้านผู้บริหารนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จดังที่ประจักษ์กันอยู่ทั่วไป รวมทั้งในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (จำลอง โพธิ์บุญ, 2550: 167) ซึ่งผู้นำที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารองค์กรนั้นจะมีคุณสมบัติที่สำคัญ เช่น เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ เข้าใจลักษณะงานและปัญหา มีความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ มีความมุ่งมั่น มีความคิดริเริ่ม เป็นต้น (เสน่ห์ จัยโต, 2545: 127-131)

ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีบุคลากรที่จบการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงจำนวนน้อย แต่ก็มีการพัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านทางการศึกษาอบรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาคณะเอง จนกระทั่งสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนและหน่วยงานที่สนใจได้

ด้านนโยบาย แผน โครงการ จากการศึกษา พบว่า มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล คือ กำหนดขึ้นจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และเน้นเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีคุณธรรมและจริยธรรม โปร่งใส รับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานภาครัฐ ดังที่สถาบันพระปกเกล้า (2546: 35) ได้ยกตัวอย่างของประเทศอินโดนีเซียที่ประสบกับปัญหาการคอร์รัปชันอย่างรุนแรง จนต้องมีการปราบปรามคอร์รัปชันในทุกระดับและมีการปฏิรูปภาครัฐไปสู่การมีธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมให้การบริหารภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ เนื่องจากระเบียบราชการมีส่วนเชื้อให้เกิดการคอร์รัปชันในหน่วยงานและทำให้การบริการทั่วไปแก่ประชาชนด้อยประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เงินเดือน สวัสดิการ โครงสร้างที่ซับซ้อน กฎระเบียบและขั้นตอนการทำงาน ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ไม่เปิดช่องว่างให้เกิดการคอร์รัปชันในทุกระดับของหน่วยงาน ซึ่งโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองศรีราชาครอบคลุมในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมพอสมควร แต่ยังมีบางส่วนที่ไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะปัญหาขยะในทะเล ซึ่งควรจะมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย แผน โครงการให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น

ด้านการจัดโครงสร้างหน้าที่รับผิดชอบ เทศบาลเมืองศรีราชามีกองช่างสุขาภิบาลและกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและมีการดำเนินงานอย่างชัดเจน และมีผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี ที่เข้ามารับผิดชอบต่อผลอย่างใกล้ชิด จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เทศบาลเมืองศรีราชาได้นำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators: KPIs) มากำหนดมาตรฐานการปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหาร

ราชการเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีการบริหารจัดการที่ดี โดยเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอก และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความโปร่งใส ปรับปรุงคุณภาพประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่โครงสร้างการบริหารของเทศบาลยังเป็นระบบราชการโดยทั่วไป ซึ่งอำนาจตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถตัดสินใจได้เอง ต้องเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำให้เกิดความล่าช้าในบางกรณี สาเหตุมาจากความล้มเหลวของการปฏิรูประบบราชการที่ไม่มีความต่อเนื่อง เน้นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะโครงสร้าง ไม่เน้นการปฏิบัติภายในของระบบราชการ ไม่มีการติดตามประเมินผล ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น (รุ่ง แก้วแดง, 2538: 5) จุดด้อยของโครงสร้างองค์กร ที่แบ่งตามสายงานและมีการบริหารงานในแนวดิ่ง โดยขาดความยืดหยุ่นในการประสานงานระหว่างสายงานต่าง ๆ รวมทั้งการทำงานยังขาดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างบูรณาการ (ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์, 2543: 109) เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านงบประมาณของเทศบาล ตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2552 - 2554) ของเทศบาลเมืองศรีราชา พบว่า การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการจราจรขนส่งและสาธารณูปโภค และด้านการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 115,880,000 บาท คิดเป็น 75.929 % จากงบประมาณทั้งหมด 152,615,800 บาท ซึ่งเทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม นอกจากงบประมาณที่เทศบาลจัดสรรให้แล้วยังได้รับเงินรางวัลจากการประกวดโครงการต่าง ๆ และงบประมาณจากโครงการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ (ICM) มาสนับสนุนอีกด้วย มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ชุมชนเพื่อการจัดการและดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี สร้างจิตสำนึกที่ดีในเรื่องสิ่งแวดล้อม

ด้านความร่วมมือในองค์กร บุคลากรในเทศบาลมีความกระตือรือร้นในการสร้างความร่วมมือและประสานงานกันภายในหน่วยงาน การประสานงานที่ดีจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ไม่ทำงานซ้ำซ้อนขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ตรงตามวัตถุประสงค์ (มุสดี สัตยมานะ, 2517: 67) ซึ่งบุคลากรถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบและง่ายต่อการใช้งาน มีการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีขึ้นในองค์กร ผู้บริหารมีการปฏิบัติตน

เป็นตัวอย่งที่ดีในการมีธรรมาภิบาลและเป็นแกนหลักในการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์กร

ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา เทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเทศบาลทุกระดับ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพบุคคล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการแสวงหาทางเลือกปฏิบัติต่าง ๆ ในการทำให้คนในองค์กรมีความสุขที่ได้เป็นสมาชิกของหน่วยงาน ให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และงานที่ตนรับผิดชอบและงานโดยรวมของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2543: 40) โดยการจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนา และมีการพัฒนาระบบสื่อสารภายในองค์กร

ปัจจัยภายนอก

ด้านสภาพพื้นที่เทศบาลเมืองศรีราชา มีพื้นที่เพียงพอในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย แต่เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาเลียบชายฝั่งทะเล ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงไม่ให้ความร่วมมือทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียซึ่งไหลผ่านเทศบาลเมืองศรีราชาออกสู่ทะเล ทำให้ได้รับความเดือดร้อนทั้งเรื่องท่อน้ำอุดตันและกลิ่นเหม็น ดังนั้น เทศบาลจึงควรแก้ไขปัญหอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการวางระเบียบกฎหมายที่ชัดเจน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเทศบาลใกล้เคียงทราบ กระจายอำนาจการจัดการให้กับประชาชนในพื้นที่บริเวณรอยต่อในการจัดการกับผู้ลักลอบทิ้งขยะและน้ำเสีย

ด้านความร่วมมือของชุมชน เทศบาลเมืองศรีราชาได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งถือได้ว่าเทศบาลได้ดำเนินการตามแนวทางตามทฤษฎีการสร้างความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาชนบท (อำนาจ อนันต์ชัย, 2529: 126-130) เช่น ทฤษฎีการสร้างความรู้รักสามัคคีชาตินิยม (Nationalism) การทำให้คนมีความจงรักภักดีผูกพันกับท้องถิ่น จะส่งผลดีให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่ม รู้จักร่วมมือ เสียสละ ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ผู้นำจัดได้ว่าเป็นผู้ให้ความสะดวก สนับสนุน ช่วยเหลือ ทำให้คนในชุมชนรู้สึกคล้อยตามในการเข้าร่วมกิจกรรม ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบการบริหาร (Administrative System and Method) โดยการกระจายอำนาจการบริหารไปทุกระดับ ให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารท้องถิ่นมากขึ้น ส่งเสริมการทำงานเป็นคณะ พัฒนาผู้ทำงาน ลดอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเทศบาลเองก็มีการสร้างจิตสำนึกที่ดี และสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของบ้านที่น่าอยู่ ผู้บริหารเทศบาล และผู้นำชุมชนต่าง ๆ เองก็มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบ

รู้จักประณีตประนอม มีการเคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอในชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาให้เทศบาลอื่น ๆ และชุมชนที่สนใจมาศึกษาดูงาน อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาด้านการไม่ให้ความร่วมมือของประชากรแฝง โดยทั่วไปประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองศรีราชา มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง กรรมกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมใจ เข็มเจริญ (2531) ที่พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำลงมา

ด้านความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้น เทศบาลเมืองศรีราชาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและการให้องค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินงานในด้านสิ่งแวดล้อมไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากทำเพียงคนเดียว ต้องมีการขยายผลไปยังพื้นที่ข้างเคียง สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน แก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วยวิธีของท้องถิ่นซึ่งจะมีความยั่งยืนมากกว่า

ด้านผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง ไม่สามารถควบคุมผู้รับเหมาที่นำงานไปจ้างต่อ ทำให้งานไม่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ทางเทศบาลต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจน มีมาตรการในการควบคุมผู้ที่ประมูลงานได้ให้ดำเนินการตามข้อตกลงที่กระทำร่วมกัน นอกจากนี้ยังต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เพื่อให้คอยสังเกตการณ์และเป็นหูเป็นตาแทนเทศบาลด้วย

5.4 บทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

จากการศึกษาธรรมชาติในการจัดการสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของเทศบาลเมืองศรีราชา สามารถได้ข้อสรุปที่นำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านการให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล

ผู้บริหารของเทศบาลควรให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลเนื่องจากการบริหารงานในองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ผู้บริหารจึงเป็นส่วนสำคัญใน

การเป็นผู้นำการสร้างความร่วมมือ วางแนวทางนโยบายที่สอดคล้อง สนับสนุนการมีธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานซึ่งต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ในการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาล เป็นการสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และที่สำคัญผู้บริหาร ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล รับฟังปัญหา และมีการบูรณาการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2) ด้านการสร้างความเข้มแข็ง

เทศบาลควรมีการส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ลงมือปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบกับเทศบาล สร้างความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น มีการส่งเสริมและ สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนในการพัฒนาเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้ง คณะกรรมการชุมชน การที่ชุมชนร่วมกันจัดทำโครงการธนาคารขยะประจำชุมชน จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬา รวมถึงการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันพิจารณาปัญหา เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน ช่วยกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่น การร่วมกันอนุรักษ์ ทรัพยากรปฐมา โดยมีเทศบาลคอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การจัดอบรม โดยให้นักวิชาการมาให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องที่ชุมชนมีความสนใจ

3) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

เทศบาลควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนงาน ร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบ การทำงานของเทศบาล เพื่อให้โครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาจดำเนินการในรูปของ การให้ชุมชนร่วมเสนอแผนชุมชนที่มาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน และนำมาเป็น แผนพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะรับฟังปัญหา และความต้องการตลอดจนนำเสนอผลงานให้ประชาชนได้รับทราบ และควรสร้างการมีส่วนร่วม จากภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสถานศึกษาในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเทศบาล มีความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และสร้างความใกล้ชิดกับประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจในการ ดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาล เช่น การพบปะเยี่ยมเยียนชุมชนและประชาชน การจัดอบรม

ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการ การสร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการ (Service Mind) การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การใช้ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ และการประยุกต์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกที่ดีในชุมชน ซึ่งทำให้การขอความร่วมมือกับทางชุมชนเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น

5) ด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

เทศบาลควรให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผลงาน เพราะส่วนใหญ่มักมีปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการเสร็จสิ้นไปแล้ว ทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน และคำนึงถึงสภาพพื้นที่ในการดำเนินการว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในพื้นที่หรือไม่ ทราบข้อดี ข้อเสีย จุดอ่อนของแต่ละโครงการ มีการสำรวจความพร้อมและศักยภาพของตนเอง มีการประเมินตนเองและประเมินโครงการเป็นระยะ ๆ เพื่อที่จะได้ทราบข้อบกพร่องและแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ความพึงพอใจของประชาชนสะท้อนความสำเร็จและประสิทธิภาพของโครงการ

6) ด้านการสร้างจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อม

เทศบาลควรให้ความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกที่ดี และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรและประชาชน ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป และสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม

7) ด้านการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ

เทศบาลต้องสร้างความร่วมมือทั้งจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียงในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะเรื่องสิ่งแวดล้อมมิได้จำกัดความเดือดร้อนอยู่แคในพื้นที่ได้ แต่สามารถจะลุกลามและแผ่ขยายเป็นวงกว้างถ้าไม่ได้รับการดูแลและป้องกันร่วมกัน ดังนั้น หน่วยงานในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ควรประชุมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน หน่วยงานต่าง ๆ สามารถให้การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทั้งในด้านวิชาการ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ และทรัพยากร ซึ่งจะทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาธรรมชาติภูมิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีข้อเสนอแนะต่อเทศบาลเมืองศรีราชาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เทศบาลแก้ไขแล้วไม่ประสบความสำเร็จสืบเนื่องมาจากปัจจัยประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือ และการขาดความร่วมมือจากคนในพื้นที่ใกล้เคียงในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังคงเกิดปัญหาขึ้นอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการแก้ไขเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้น จึงขอเสนอแนะให้มีการจัดการความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมกับประชากรแฝง ให้ประชากรแฝงมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการ โดยการมอบบทบาทหน้าที่ให้กับประชากรแฝงเหล่านั้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของถิ่นที่อยู่ และสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน เป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และมีระบบการจัดการที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย การเชื่อมโยงเครือข่ายจะทำให้เกิดพลัง เกิดความรู้ พัฒนาความสามารถ เป็นวิธีสำคัญที่ทำให้มีทั้งความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนควรส่งเสริมให้ประชาคมเกิดความเข้มแข็ง โดยการปฏิบัติงานทุกครั้ง ควรจัดให้มีการประชุมประชาคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบกระบวนการเวทีประชาคม หรือการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

5.5.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) จากผลการศึกษา พบว่า ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาตามหลักธรรมชาติภูมิบาล ในด้านหลักความโปร่งใส ในเรื่องแนวทางการประมูลให้ใบอนุญาตโครงการที่มีผู้รับเหมาที่ประมูลโครงการได้นั้นนำโครงการไปจ้างบริษัทอื่นมาทำต่อ ทำให้ผลงานไม่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เทศบาลจึงควรแก้ปัญหาดังกล่าวโดย การกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขให้ชัดเจนว่าบริษัทที่ประมูลได้จะไม่มีการนำไปจ้างต่อ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม

ในการจัดซื้อ-จัดจ้างของเทศบาล เพื่อให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น โดยร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของเทศบาล

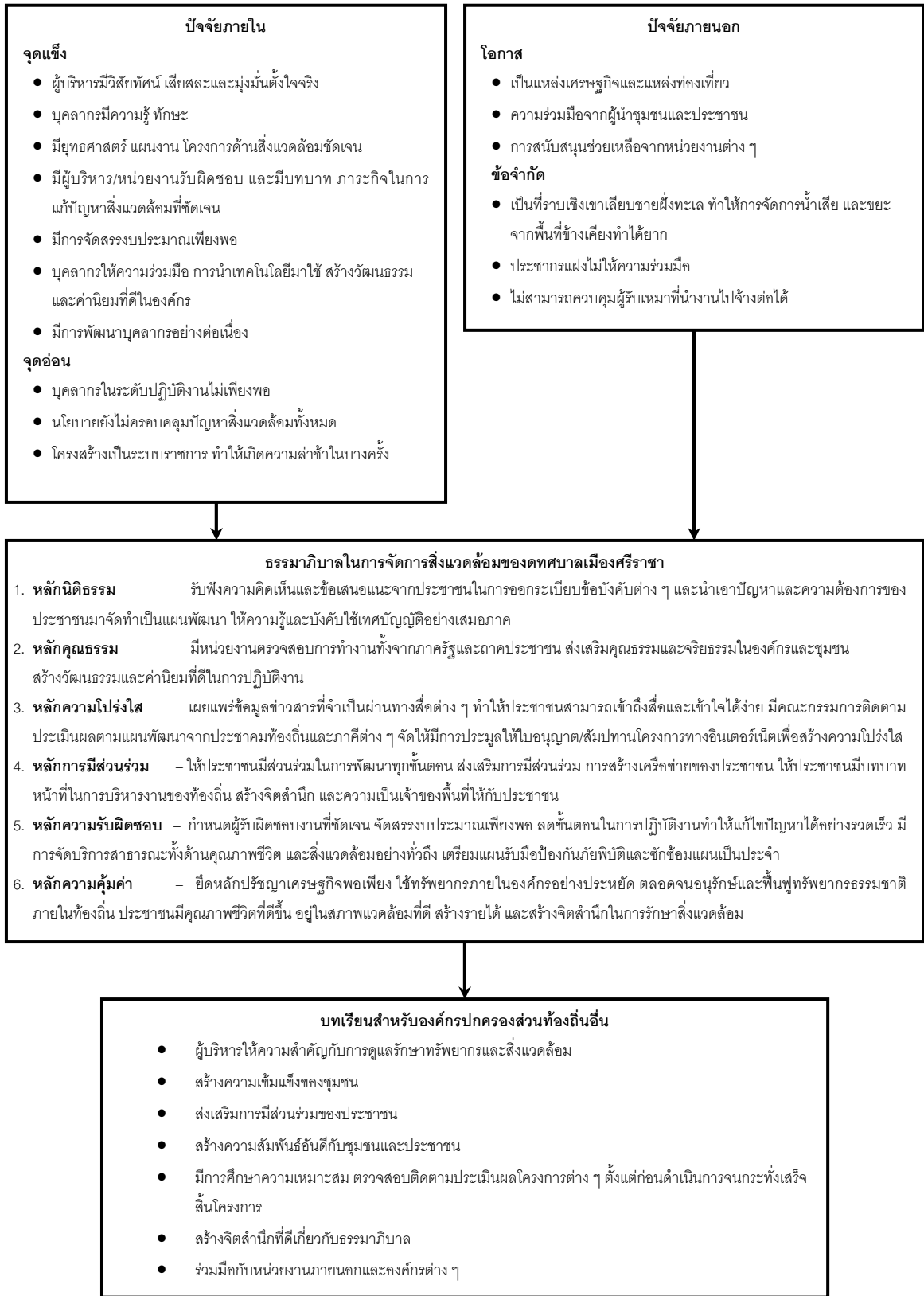
2) การสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งไม่มีบุคคลใดหรือองค์กรใดจะสามารถทำให้สำเร็จได้โดยลำพัง ฉะนั้น การประสานงานจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ ในการขอความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่ทำหน้าที่ประสานงาน แจกข้อมูลข่าวสาร และเชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างเครือข่าย

3) จากผลการศึกษาดรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุก ๆ โครงการประสบความสำเร็จ คือ การได้รับความร่วมมือจากชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตรวจสอบ ซึ่งเทศบาลได้มีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ชุมชน ทั้ง 12 ชุมชน มีการเลือกตั้งผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนกันเอง การให้ความร่วมมือกับเทศบาลส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน สมาชิก อสม. ที่ทำงานร่วมกับเทศบาลมาตลอด แต่ก็ยังมีประชากรบางส่วนที่ต้องประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเนื่องจากไม่มีเวลา หรือ กิจกรรมจัดขึ้นในเวลาที่เขาเหล่านั้นทำงานอยู่ ในการบริหารงานเทศบาลควรปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตทั้งของชุมชนเมืองและชุมชนดั้งเดิม เพื่อแสวงหาความร่วมมือ หรือ กำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน และในเรื่องของการบริหารงานของเทศบาลนั้น ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้การปฏิบัติเกิดประโยชน์และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

5.5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาตัวชี้วัดที่ใช้ในพื้นที่เทศบาลแห่งอื่น ๆ เปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้ว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดที่ดีต่อไป

สรุปผลการศึกษาและบทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น แสดงไว้ดังภาพที่

ภาพที่ 5.1 สรุปผลการศึกษา

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. 2551. รายงานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งตะวันออก. ค้นวันที่ 28 เมษายน 2551 จาก www.pcd.go.th/
- กาญจนา คักดีทอง และคณะ. 2549. ธรรมนูญในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- กิตติพัฒน์ แสนทวีสุข และคณะ. 2548. โครงการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์ของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่นอย่างมีธรรมาภิบาล. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- แก้วสรร อติโพธิ. 2543. การใช้ประชาธิปไตยในงานจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญ แปลงแนวคิดสู่การปฏิบัติ. เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.
- เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย. 2551. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539. ค้นวันที่ 18 พฤษภาคม 2551 จาก www.pub-law.net/library/act_offtort.html.
- จรัส สุวรรณมาลา. 2538. ปฏิรูประบบการคลังไทย: กระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จรัส สุวรรณมาลา. 2546. จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำลอง โพธิ์บุญ. 2550. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 3(1): 141-174.
- จำลอง โพธิ์บุญ. 2550. การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541. เอกสารประกอบการอภิปราย เรื่อง ธรรมนูญกับการปฏิรูปสังคม. กรุงเทพมหานคร.

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2543. **การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. 2541. **Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา-การปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: วชิราวุธวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และคณะ. 2544. **ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. 2547. **รายงานการวิจัยการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงาน**.
- ทิพาดี เมฆสุวรรณค์. 2543. **ธรรมาภิบาลกับราชการไทย**. เอกสารประกอบการสัมมนา. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- เทศบาลเมืองศรีราชา. 2551. **วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา นโยบายการพัฒนา**. ชลบุรี: เทศบาลเมืองศรีราชา.
- ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. 2543. **วิสัยทัศน์การวางแผนพัฒนาประเทศในสหัสวรรษหน้า**. นนทบุรี: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- ธีรยุทธ บุญมี. 2541. **สังคมเข้มแข็ง ธรรมรัฐแห่งชาติ: ยุทธศาสตร์กู่หายหน้าประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2542. **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2546. **รายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- ประเวศ วะสี. 2548. **การสร้างธรรมาภิบาลในขบวนการพัฒนา**. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). ค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2551 จาก www.codi.or.th.
- ปราชญา กล้าผจญ. 2549. **คุณธรรม จริยธรรมผู้นำรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: ก.พล การพิมพ์.
- ปรีชา วัชรากัย. 2549. **ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล**. ค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2551 จาก www.ocsc.go.th/ocsccms/uploads/File/13oct49.pdf
- ผุสดี สัตยमानะ. 2517. **การบริหารรัฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร: มงคลการพิมพ์
- พรนพ พุกกะพันธุ์. 2545. **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือ ดร.พรนพ.

- พลสยาม สุนทรสนิท. 2550. **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มิ่งสรรพ์ ชาวสอาด และคณะ. 2538. **กติกา เครื่องมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม รายงานประกอบการประชุม เล่ม 2 สำหรับการประชุมวิชาการประจำปี 2538.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- รุ่ง แก้วแดง. 2538. **รีเอ็นจิเนียริง ระบบราชการไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- เรณู สุขารมณ. 2546. **รายงานการวิจัย โครงการธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม: โครงการย่อยการจัดการมูลฝอยชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิชิต หล่อจิระชุนท์กุล และคณะ. 2549. **การพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินในส่วนภูมิภาค.** กรุงเทพมหานคร.
- วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2551. **แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** ค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2551 จาก www.gspa-sk-buu.net
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และทองสุข แสนทวีสุข. 2531. **บทบาทองค์กรในท้องถิ่นที่มีต่อการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิลาศ นิติวัดมานนท์ และคณะ. 2551. **การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์.
- ศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์นุกิจ. 2550. **พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ.** กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2545. **เอกสารวิชาการ สดร. 06/2544. รายงานผลการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2551. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี.** กรุงเทพมหานคร: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สถาบันพระปกเกล้า. 2546. **รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2549. **ทศธรรม ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และ
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. 2548. **ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม: ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ. 2548 (ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : สถาบันสิ่งแวดล้อม
ไทย
- สถาบันพระปกเกล้า. 2551. **การเมืองและวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม**. เอกสารประกอบการ
ประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2541. **ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กลุ่มที่ 4**.
เอกสารการสัมมนาวิชาการประจำปี 2541 เรื่อง จากวิกฤติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2543. **สังคมโปร่งใสไร้ทุจริต**. การสัมมนาวิชาการ
TDRI ประจำปี 2543. ชลบุรี: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนา.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551. **ปัญหาสิ่งแวดล้อม**.
ค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2551 จาก www.eric.chula.ac.th
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2544. **ธรรมาภิบาลที่วัดได้ ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: ไทยกราฟิคแอนด์พริ้นท์.
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2548. **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
สรุปการดำเนินงานพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่**. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
สิ่งแวดล้อมไทย.
- สมชาย บำรุงทรัพย์ และณัฐวิภา ผลเกลี้ยง. 2543. **รวมกฎหมายท้องถิ่น**. ปทุมธานี:
สกายบุคส์.
- สมบูรณ์ ศิริประชัย. 2551. **วารสารรัฐศาสตร์สาร**. 29, 3 (กันยายน- ธันวาคม).
- สมใจ เข้มเจริญ. 2531. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้:
กรณีศึกษาตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดน่าน**. สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุจิต บุญบงการ. 2549. เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง **ธรรมาภิบาลกับนักวิชาชีพยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธ์. 2549. **ประชาชนและธรรมาภิบาล: การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ. 2546. **รายงานการวิจัย โครงการธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุภัตรา วิมลสมบัติ. 2548. **ธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. 2545. **องค์การสมัยใหม่**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2543. **ความสำเร็จและบทเรียนในการสร้างธรรมาภิบาลในส่วนราชการ**. เอกสารรายงานผลการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2544. **คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2545. **รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างระบบความพร้อมรับผิดในระบบราชการ**. กรุงเทพมหานคร: เจ ประจักษ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2546. **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อรรถัย กักพล. 2546. **Best practices ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน**. นนทบุรี : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- อานันท์ ปันยารชุน. 2543. **สังคมโปร่งใสไร้ทุจริต**. รายงานที่ดีอาร์ไอ 28 (พฤศจิกายน).
- อำนาจ อนันต์ชัย. 2529. **การระดมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท**. เอกสารการสอนชุด การพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Asian Development Bank. 1995. **Governance: Sound Development Management**.
- Bryman, A. 2001. **Social Research Methods**. New York: Oxford University Press.
- James P.Neelankavil. 2005. **International Business Corruption Prescriptions A Frame Work Of Causes, Effects, And Prescription**. Hofstra University.
- Makanda, J. 1994. **Financial Accountability and Economic Performance in Sub-Saharan Africa, Capacity-Building and Implementation Division**. Africa Technical Department, The World Bank, Washington, D.C.
- Ministry for Foreign Affairs of Finland. 2004. **Combating Corruption the Finish Experience**. Retrieved July 21, 2009 from www.global.finland.fi
- Smith, B.C. 1993. **Choice in the Design of Decentralisation**, Commonwealth Secretariat.
- United Nations Development Programme (UNDP). 1997. **Governance for Sustainable Human Development**, A UNDP policy document . Retrieved December 12, 2008 from www.magnet.undp.org/policy/chapter1.htm

ภาคผนวก

**แนวคำถามสำหรับผู้บริหาร/บุคลากรเทศบาล
ตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม**

ผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....
กอง..... เทศบาลเมืองศรีราชา ชลบุรี
โทรศัพท์..... E-mail

หลักนิติธรรม

1. เทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกระเบียบ
ข้อบังคับต่างๆด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่/อย่างไร

.....
.....

2. เทศบาลมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่างๆด้าน
สิ่งแวดล้อมหรือไม่/อย่างไร

.....
.....

3. เทศบาลมีการนำปัญหาหรือความต้องการของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมมากำหนดเป็นเทศ
บัญญัติหรือไม่/อย่างไร

.....
.....

4. เทศบาลมีมาตรการในการการนำเทศบัญญัติมาบังคับใช้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็น
ธรรมอย่างไร

.....
.....

หลักคุณธรรม

1. เทศบาลมีการจัดระบบหรือใช้มาตรการใดๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
.....
.....
2. เทศบาลมีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแก่บุคลากรอย่างไร
.....
.....
3. เทศบาลมีการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีด้านการบริการ (Service Mind) แก่บุคลากรอย่างไร
.....
.....
4. เทศบาลมีการรณรงค์หรือส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีขึ้นในองค์กร
.....
.....

หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

1. เทศบาลมีการเปิดเผยเอกสารข้อมูลที่ไม่มีความลับต่อสาธารณะ
.....
.....
2. เทศบาลได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลงานจากทุกภาคส่วนหรือไม่/อย่างไร
.....
.....
3. ขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่ และการใช้สื่อที่สามารถเข้าใจได้ง่าย
.....
.....
4. ความชัดเจนและความโปร่งใสในกระบวนการ การประเมินผลให้ใบอนุญาต/ให้สัมปทานโครงการต่างๆ
.....
.....

5. เทศบาลมีมาตรการการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของเทศบาล

.....
.....

หลักการมีส่วนร่วม

1. เทศบาลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีอื่นๆ ในการพัฒนาเทศบาล
อย่างไร

.....
.....

2. เทศบาลนำความต้องการของประชาชนและภาคีอื่นๆ บรรจุลงในแผนพัฒนาฯ หรือไม่

.....
.....

3. เทศบาลมีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีอื่นๆ ในการดำเนินการในกิจกรรม
ต่างๆของเทศบาล

.....
.....

4. เทศบาลให้ความสำคัญกับการติดตามผลกระทบ หรือรับฟังเสียงของประชาชนหลังจากการ
ดำเนินโครงการต่างๆของเทศบาล หรือไม่/อย่างไร

.....
.....

5. เทศบาลมีวิธีการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ
ประชาชนอย่างไร

.....
.....

หลักความรับผิดชอบ

1. ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างขององค์กรมีความเหมาะสมและเพียงพอ หรือไม่

.....
.....

2. มีการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงไร

.....
.....

3. การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานของแต่ละโครงการ/กิจกรรมเป็นไปตามลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการ หรือไม่/อย่างไร

.....
.....

4. เทศบาลมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และมีการกระจายประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง หรือไม่/อย่างไร

.....
.....

5. เทศบาลมีการพัฒนาการบริการพื้นฐานให้มีความเพียงพอและทั่วถึงอย่างไร

.....
.....

6. เทศบาลมีการเตรียมการรับมือหรือการป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อม หรือไม่/อย่างไร

.....
.....

7. เทศบาลมีการยอมรับผิด เช่น การจ่ายค่าชดเชยช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของเทศบาลหรือไม่/อย่างไร

.....
.....

หลักความคุ้มค่า

1. ผลสำเร็จด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเทศบาลเมืองศรีราชา

.....

.....

2. โครงการ/กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

.....

.....

3. เทศบาลมีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ/หรือความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างสมดุล

.....

.....

4. เทศบาลมีการปรับปรุงการให้บริการ เพื่อลดขั้นตอนที่ล่าช้าในการดำเนินงาน และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างไร

.....

.....

ตัวอย่างโครงการด้านสิ่งแวดล้อม

1) ชื่อโครงการ

.....

วันเริ่มโครงการ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วันสิ้นสุดโครงการ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานภาพโครงการในปัจจุบัน

- ดำเนินการเสร็จแล้ว
- อยู่ระหว่างดำเนินการ
- เป็นโครงการ / กิจกรรม ต่อเนื่อง

2) ประเด็นปัญหา / สถานการณ์ก่อนเริ่มโครงการ / กิจกรรม หรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิด
โครงการ

.....
.....

3) ค่าใช้จ่าย / ความคุ้มค่าในการดำเนินการ

.....
.....

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ

4.1) การศึกษาปัญหา / ความต้องการ

.....
.....

4.2) การกำหนดโครงการ / กิจกรรม

.....
.....

4.3) การวิเคราะห์ / ตัดสินใจโครงการ

.....
.....

4.4) การร่วมดำเนินโครงการ / กิจกรรม

.....
.....

4.5) การติดตาม ประเมินผล

.....
.....

4.6) การสนับสนุน / งบประมาณ

.....
.....

4.7) การมีส่วนร่วมอื่น ๆ

.....
.....

5) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ

5.1) ปัจจัยภายใน (เช่น ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ งบประมาณ ทรัพยากร นโยบาย ระบบการบริหารจัดการ ฯลฯ)

.....
.....

5.2) ปัจจัยภายนอก (เช่น หน่วยงานอื่นสนับสนุน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานของรัฐ ประชาชนในพื้นที่ สื่อต่างๆ ฯลฯ)

.....
.....

6) จุดอ่อนที่พบ / ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ / กิจกรรม

.....
.....

7) บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินการของกิจกรรมต่างๆ

.....
.....

8) การนำบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินการไปใช้พัฒนา / ปรับปรุงการดำเนินการ โครงการนี้หรือโครงการอื่น ๆ ของเทศบาลนี้ หรือพื้นที่อื่น ๆ

.....
.....

9) มีการนำบทเรียนจากโครงการนี้ไปประยุกต์ใช้กับการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

10) โครงการ / กิจกรรมนี้ จะมีความยั่งยืนหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

ปัจจัยภายใน

1. ผู้บริหารของเทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการมีธรรมาภิบาลของผู้ปฏิบัติงานอย่างไร

.....

.....

2. เทศบาลมีการพัฒนา ผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลที่รับผิดชอบดูแลด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3. ความเข้าใจและความตระหนักของบุคลากรเทศบาลต่อธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

.....

.....

4. เทศบาลมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี/ระบบสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

5. เทศบาล มีการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงสร้าง และ/หรือ ระบบการบริหารภายในองค์กรให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และสร้างความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับ

.....

.....

6. เทศบาลมีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และถ่ายทอดการใช้งาน

.....

.....

7. เทศบาลได้ประยุกต์หรือนำระบบการจัดการ หรือนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาองค์กรหรือไม่/อย่างไร

.....

.....

8. เทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....

.....

ปัจจัยภายนอก

1. สภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองศรีราชา เป็นอุปสรรคหรือมีความเหมาะสมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไร

.....
.....

2. ชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับทางเทศบาลมากน้อยเพียงใด

.....
.....

3. เทศบาลมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่อย่างไร

.....
.....

4. ผู้รับเหมา/ผู้รับจ้าง มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของเทศบาลอย่างไร

.....
.....

5. เทศบาลมีการพัฒนาด้านอื่นๆ เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

.....
.....

6. บทเรียนจากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของเทศบาล

.....
.....

7. ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

.....
.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่...../...../.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แนวคำถามสำหรับผู้นำชุมชน/ประชาชน
การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา

ผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....

ชุมชน.....ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....E-mail

1. ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

หลักนิติธรรม

1) มีระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดโดยเทศบาล หรือไม่ (ยกตัวอย่าง)

.....

2) ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกระเบียบข้อบังคับต่างๆด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลหรือไม่/อย่างไร

.....

3) ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่างๆด้านสิ่งแวดล้อมจากเทศบาลหรือไม่ จากสื่อ/วิธีใด

.....

4) ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบ/เทศบัญญัติของทางเทศบาลหรือไม่/อย่างไร

.....

หลักคุณธรรม

1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความยุติธรรมในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ข้อบังคับ
อย่างน้อยเพียงใด (ยกตัวอย่าง)

.....
.....

2) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความซื่อสัตย์สุจริตในการพิจารณาและดำเนินโครงการ
ต่างๆ เพียงใด (ยกตัวอย่าง)

.....
.....

3) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีจิตสำนึกและให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมมาก
น้อยเพียงใด (ยกตัวอย่าง)

.....
.....

หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

1) ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลโดยเส้นทางไหนได้บ้าง

.....
.....

2) ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลได้อย่างสะดวกหรือไม่

.....
.....

3) ท่านหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลหรือไม่/อย่างไร

.....
.....

4) เทศบาลได้จัดให้มีศูนย์รับเรื่องราวร้องเรียน (เช่น กล้องรับความคิดเห็น, Call Center)
หรือไม่/ถ้ามี โดยวิธีใดบ้าง

.....
.....

หลักการมีส่วนร่วม

1) โครงการ/กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเทศบาลเมืองศรีราชาที่ท่านทราบ

.....
.....

2) เทศบาลเปิดโอกาสให้ชุมชน/ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือไม่
เพียงใด

.....
.....

3) การมีส่วนร่วมของชุมชน / ประชาชน ในโครงการ / กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาล (ระดับ
การมีส่วนร่วม, ประเด็น, กลุ่มผู้เข้าร่วม)

1) การศึกษาปัญหา / ความต้องการ

.....
.....

2) การกำหนดแผน/โครงการ / กิจกรรม

.....
.....

3) การวิเคราะห์ / ตัดสินใจโครงการ

.....
.....

4) การร่วมดำเนินโครงการ / กิจกรรม

.....
.....

5) การติดตาม ประเมินผล

.....
.....

6) การมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านอื่น ๆ (ระบุ)

.....
.....

4) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

.....
.....

5) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน / ประชาชน

.....
.....

6) สิ่งที่ชุมชน / ประชาชนต้องการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการดูแลจัดการสิ่งแวดล้อม

การประชาสัมพันธ์ / ให้ความรู้ (ประเด็น, กลุ่มเป้าหมาย)

.....
.....

การฝึกอบรม (หัวข้อ, กลุ่มเป้าหมาย)

.....
.....

การพบปะ / ประชุมปรึกษาหารือ (ประเด็น, ความถี่, กลุ่ม, สถานที่)

.....
.....

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....
.....

7) ชุมชน/ประชาชน มีการรวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่อย่างไร

.....
.....

หลักความรับผิดชอบ

1) เทศบาลดูแล/แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย ความสะอาด สภาพที่อยู่อาศัย ฯลฯ) ได้ดีเพียงใด

.....
.....

2) ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆของเทศบาลเมืองศรีราชา

.....
.....

3) กรณีมีผลกระทบจากการดำเนินการของเทศบาล มีการช่วยเหลือ/ชดเชยหรือไม่อย่างไร (ยกตัวอย่าง)

.....
.....

4) ท่านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชาในภาพรวมเพียงใด

.....
.....

หลักความคุ้มค่า

1) ผลสำเร็จด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเทศบาลเมืองศรีราชา

.....
.....

2) ผลลัพธ์และประโยชน์ที่ท่านและชุมชนได้รับจากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของทางเทศบาล

.....
.....

3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ท่านเห็นว่ายังไม่ได้รับการแก้ไข หรือแก้ไขแล้วแต่ยังไม่สำเร็จ

- 1).....
- 2).....
- 3).....

4) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวในข้อ 3 ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

.....
.....
.....

2. ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายใน

1) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล ในการแก้ไขปัญหา/การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม มาก/น้อยเพียงไร

- ด้านนิติธรรม (เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ)

.....
.....

- ด้านคุณธรรม (เช่น การมีความซื่อสัตย์สุจริต)

.....
.....

- ความโปร่งใส (เช่น มีการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรับทราบ)

.....
.....

- การมีส่วนร่วม (เช่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกเทศบัญญัติ)

.....
.....

- ความรับผิดชอบ (เช่น ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา การยอมรับผิด)

.....
.....

- ความคุ้มค่า (เช่น การรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักในการใช้ทรัพยากร การประหยัดพลังงาน)

.....
.....

2) งบประมาณที่ทางเทศบาลใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีเพียงพอหรือไม่

.....
.....

3) งบประมาณที่ทางเทศบาลสนับสนุนให้กับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4) เทศบาลมีส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5) ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ / กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

.....
.....

ปัจจัยภายนอก

1) นอกจากเทศบาลแล้ว มีหน่วยงาน/องค์กรอื่น ที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชน/ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

2) ชุมชนมีการรวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่หรือนอกพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

3) ท่านและชุมชนได้รับบทเรียน/การเรียนรู้เพิ่มขึ้น จากการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

3.1 ในภาพรวมท่านเห็นว่าเทศบาลมีการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมได้ตามหลักธรรมาภิบาลเพียงใด (อธิบายเหตุผลประกอบ)

.....
.....

3.2 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

.....
.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่...../...../.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสังเกตการณ์

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองศรีราชา

ผู้สังเกตการณ์..... วันที่..... เวลา.....

รายการ	สิ่งที่พบ
สภาพแวดล้อมทั่วไปของเทศบาล 1) การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ 2) การจัดระเบียบเมืองหรือส่งเสริมให้เมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 3) การดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน 4) การเตรียมแผนป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ 5) การจัดบริการพื้นฐานให้กับประชาชน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา การจัดเก็บขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย	
หลักนิติธรรม 1) การบังคับใช้เทศบัญญัติของเทศบาล 2) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ	
หลักคุณธรรม 1) การป้องกันการทุจริตจากการปฏิบัติงาน 2) การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	

รายการ	สิ่งที่พบ
<p>หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน</p> <p>1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร</p> <p>2) รูปแบบการติดตามประเมินผลงาน</p> <p>3) ช่องทางการรับเรื่องราวร้องเรียน การสอบถามและการแจ้งเหตุต่างๆ</p>	
<p>หลักการมีส่วนร่วม</p> <p>1) โครงสร้างการบริหารงานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม</p> <p>2) การให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานอื่นๆ</p>	
<p>หลักความรับผิดชอบ</p> <p>1) หน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>2) การจัดประชุม อบรมด้านการส่งเสริมธรรมาภิบาล</p> <p>3) การดำเนินงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม</p>	
<p>หลักความคุ้มค่า</p> <p>1) โครงการ แผนงานด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการ</p> <p>2) การลดขั้นตอนและการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน</p>	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นามสกุล

นางสาวศิวพา สิริจามร

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2547

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2548–2550
ตำแหน่ง อาจารย์อัตราจ้าง สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
จ.ฉะเชิงเทรา